

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Raporu **2023-2024**

Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz III

Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Raporu 2023-2024

Hazırlayanlar

Gülay Toksöz	Ülker Şener
Emel Memiş	Burça Kızılırmak
İlknur Yüksel-Kaptanoğlu	Hilal Arslan
Aslıhan Kabadayı	Hasan Kürşat Akcan
Suzan Tuncer	Bengin İnanç

Mart 2025

CEİD YAYINLARI

Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Raporu 2023-2024

Kaynak gösterilmek kaydıyla yararlanılabilir.

ISBN: 978-625-7666-36-7

Tel: 0 312 440 04 84

www.ceid.org.tr

www.ceidizler.ceid.org.tr

Kapak/İç Tasarım: Hasan Kürşat Akcan

Redaksiyon: Handan Çağlayan

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir. İçeriği yalnızca Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği sorumluluğundadır ve her zaman Avrupa Birliği’nin görüşlerini yansıtmaz.

İçindekiler

Tablolar.....	7
Şekiller	7
Kısaltmalar	8
Önsöz.....	11
Bölüm I Afetlerin Gölgesinde Geçen Ekonomik ve Toplumsal Yaşam	15
İşgücü Piyasası	21
Eğitim	26
Yoksulluk, Sosyal Yardımlar	28
Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet.....	33
Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet.....	36
Demografik Dönüşüm, Doğurganlığın Azalması, Yaşlılık ve Kadın Sağlığı	42
Kamu Harcamaları.....	47
Bölüm II Yerel Yönetimlerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çerçevesinde Değerlendirilmesi: Seçimler, Merkez-Yerel İlişkisi ve Hizmetler	52
Seçim Sonuçlarının Cinsiyet Eşitliği Çerçevesinde Değerlendirilmesi	53
Belediye-Merkez İlişkisi	55
Belediyelerin Eşitlik Sağlayıcı Hizmetleri	59
Destekleyen ve Güçlendiren Hizmet Uygulamaları	63
30 Büyükşehir Belediyesi Hangi Hizmetleri Veriyor?	63
Belediyelerin Kadınlara Yönelik Hizmetleri	67

Bölüm III Göstergelerle İzleme ve Gösterge Verileri.....	73
Mevcut Gösterge Verileri - İstihdam	78
Mevcut Gösterge Verileri - Yoksulluk	80
Mevcut Gösterge Verileri - Eğitim.....	82
Mevcut Gösterge Verileri - STEM	85
Mevcut Gösterge Verileri - Kentsel Haklar ve Hizmetlere Erişim	86
Mevcut Gösterge Verileri - Kadın Mülteciler.....	87
Mevcut Gösterge Verileri - İnsan/Kadın Ticareti.....	89
Mevcut Gösterge Verileri - Sağlık	90
Mevcut Gösterge Verileri - Spor	92
Mevcut Gösterge Verileri - Kadınlara Yönelik Şiddet	93
Mevcut Gösterge Verileri - ÇEZE	95
Mevcut Gösterge Verileri - Medya.....	96
Mevcut Gösterge Verileri - Adalete Erişim.....	98
Mevcut Gösterge Verileri - Erkeklik	100
Mevcut Gösterge Verileri - Din Hizmetlerine Erişim	103
Mevcut Gösterge Verileri - Siyasete ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılım.....	105
Mevcut Gösterge Verileri - Yaşlılık.....	108
Mevcut Gösterge Verileri - İşyerinde Şiddet ve Tacizle Mücadele.....	110
Mevcut Gösterge Verileri - İklim Değişikliği ve Kırsal Alanlar	111
Mevcut Gösterge Verileri - Kamu Harcamaları	112
Mevcut Gösterge Verileri - Sanat.....	114
Önerilen Göstergeler - İstihdam	117
Önerilen Göstergeler - Yoksulluk	118

Önerilen Göstergeler – Eğitim.....	119
Önerilen Göstergeler – STEM.....	120
Önerilen Göstergeler – Kentsel Haklar.....	121
Önerilen Göstergeler – Kadın Mülteciler.....	122
Önerilen Göstergeler – İnsan/Kadın Ticareti.....	123
Önerilen Göstergeler – Sağlık.....	124
Önerilen Göstergeler – Spor.....	125
Önerilen Göstergeler – Kadınlara Yönelik Şiddet.....	126
Önerilen Göstergeler – ÇEZE.....	127
Önerilen Göstergeler – Medya.....	128
Önerilen Göstergeler – Adalete Erişim.....	129
Önerilen Göstergeler – Erkeklik.....	130
Önerilen Göstergeler – Din.....	130
Önerilen Göstergeler – Siyasete ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılım.....	131
Önerilen Göstergeler – Yaşlılık.....	132
Önerilen Göstergeler – İşyerinde Şiddet ve Tacizle Mücadele.....	133
Önerilen Göstergeler – Afet.....	134
Önerilen Göstergeler – İklim Değişikliği ve Kırsal Alanlar.....	136
Önerilen Göstergeler – Kamu Harcamaları.....	137
Önerilen Göstergeler – Sanat.....	138
Kaynakça.....	140
Ek-1 Eşitlik Birimleri.....	145
Ek-2 Hizmet Merkezleri.....	149

Tablolar

Tablo 1. Cinsiyete göre göreceli yoksulluk oranı	29
Tablo 2. Belediye Başkanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı (2019-2024).....	53
Tablo 3. Partilere Göre Aday/Seçilen Kadın Sayısı	53
Tablo 4. Belediyelerin Büyüklüklerine Göre Kadın Temsili	54
Tablo 5. Belediye Meclis Üyelerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	55
Tablo 6. Büyükşehir Belediyeleri Sosyal Hizmet Merkezleri (2023)	64
Tablo 7. Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Hizmet Merkezleri	69
Tablo 8. Ceid Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Gösterge Sayısı.....	77

Şekiller

Şekil 1. İşgücüne Katılım Oranları, 2021-2023	21
Şekil 2. Çalışmak İsteddiği Halde İşgücü Dışında Kalan Kadın ve Erkek Sayıları 2021-2023 .	22
Şekil 3. İşsiz Kadın ve Erkek Sayıları (Bin) 2021-2023	23
Şekil 4. Eğitime Göre Yoksulluk Oranları - Kadın 2021-23	31
Şekil 5. Yoksulluk Veya Sosyal Dışlanma Riski Kadın 2021-23	31
Şekil 6. Yıllara Göre ŞÖNİM'den Hizmet Alan Kişi Sayısı (2013-2024)	38
Şekil 7. Toplam Doğurganlık Hızı, 2001-2023 (TÜİK, TNSA).....	42

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
ADSEP	Aile Sosyal Destek Programı
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
AR-GE	Araştırma Geliştirme
ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ASHB-EYHGM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
ARPE	At risk of poverty or social exclusion
BİST	Borsa İstanbul
CEİD	Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği
CEİD Endeks	CEİD Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CSBB	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
ÇEZE	Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DEM Parti	Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
DOB	Devlet Opera ve Balesi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
DT	Devlet Tiyatroları
EIGE	European Institute for Gender Equality (Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü)
EDVAW	Platform of Independent Expert Mechanisms on Discrimination and Violence Against Women
EUROSTAT	Avrupa İstatistik Ofisi
EŞİK	Eşitlik İçin Kadın Platformu
GM	Genel Müdürlük

GİB	İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı
GSYİH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
HDP	Halkların Demokratik Partisi
HPV	İnsan papilloma virüsü
ILO	The International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
IMDb	The Internet Movie Database (İnternet Film Veritabanı)
İB	İçişleri Bakanlığı
İHL	İmam Hatip Lisesi
İKSV	İstanbul Kültür Sanat Vakfı
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
JGK	Jandarma Genel Komutanlığı
KADES	Kadın Destek Uygulaması
KCDP	Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu
KDM	Kadın Danışma Merkezi
KEFEK	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KSGM	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
KTB	Kültür ve Turizm Bakanlığı
KYTCTŞ	Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet
LGBTİ+	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks artı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEB-DÖGM	Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü)
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
SB	Sağlık Bakanlığı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik)
STK	Sivil Toplum Kuruluşu

SUMAF	Türkiye'deki Mülteciler Mali Yardım Programı Kapsamında Finanse Edilen Eylemlerin İzlenmesinin Desteklenmesine Yönelik Teknik Yardım Programı
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TAYA	Türkiye Aile Yapısı Araştırması
TBB	Türkiye Belediyeler Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCE	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TİM	Türkiye İhracatçılar Meclisi
TİSK	Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TMMOB	Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOKİ	Toplu Konut İdaresi
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
TTB	Türk Tabipleri Birliği
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
TYP	Toplum Yararına Çalışma Programı
YEPP	Yerel Eşitlik Eylem Planı
Yeşil-SOL	Yeşil Sol Parti
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
UN Women	Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi
WHO	World Health Organization

Önsöz

“Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Raporu, 2023-2024” toplumsal cinsiyet eşitliğini ulusal düzeyde izlemeyi amaçlayan üçüncü raporumuz. Bu raporda, ilk iki raporla benzer biçimde geçen iki yılda toplumsal cinsiyet eşitliğinin ne yönde ilerlediğini ele aldık ve belirlenen tematik alanların göstergeler ile izlenmesine yer verdik.

İkinci raporun yayınlanmasından sonra geçen zaman içinde yaşanan en trajik olay Kahramanmaraş merkezli ve çevresindeki on bir ili etkileyen 6-7 Şubat 2023 tarihli depremlerin getirdiği büyük yıkım ve kayıplar oldu. Deprem gibi afetlerin mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini nasıl derinleştirdiğini sahada çalışma yapan sivil toplum örgütlerinin raporları ve kendi saha gözlemlerimiz ortaya koyuyor. Elinizdeki raporun ilk bölümü, afet yönetiminde toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmenin ne denli gerekli olduğuna dikkat çekiyor. Ayrıca eğitim, istihdam, yoksulluk, şiddet, sağlık gibi alanlardaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine ışık tutuyor.

İlk iki izleme raporundan günümüze değin geçen süre içinde kamu kurum ve kuruluşlarının politikalarında ve politika belgelerinde ciddi bir değişiklik olmadığını söyleyebiliriz. Resmi belgelerde artık toplumsal cinsiyet eşitliği normuna yer verilmiyor. Kamu kurum ve kuruluşları da cinsiyet temelinde ayrılmış veri toplama yükümlülüklerini giderek daha az yerine getirmeye başladılar. Kadına yönelik şiddet konusu, bu alandaki en çarpıcı örneklerin başında geliyor. Kamu kurumlarının yerine getirmediği sorumluluğu, kadın örgütleri üstleniyor ve büyük bir çabayla medya araçlarında yer alan verileri derlemeye çalışıyorlar. 2021 yılında Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılmasına karşı başta kadın ve LGBTİ+ örgütleri, barolar ve diğer meslek örgütleriyle emek örgütleri ve siyasi partiler tarafından yürütülen mücadele, günümüze değin önemini korumaya devam ediyor. Sözleşme’den çıkılmasından bu yana toplumsal cinsiyet temelli şiddet arttı. Bu durum Sözleşme’nin kadınlar ve kız çocukları ile LGBTİ+ bireyler için koruyucu niteliğini gözler önüne sermeye yetiyor. İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılması ve bu durumun bahsedilen

kesimlerin şiddet karşısında korunaksız kalışı, raporun ilk bölümünde ayrıntılarıyla ele alınıyor.

Merkezi kamu yönetiminin toplumsal cinsiyet eşitliği hedefinden uzaklaşması, yerel yönetim hizmetlerinin toplumsal cinsiyete duyarlı hale gelmesinin, yerel yönetimlerin, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmesinin önemini daha da artırıyor. Özellikle 31 Mart 2024 Yerel Seçimlerinde ana muhalefet partisinin belediyelerin önemli bir kısmını kazanması ve bu belediyelerin bir kısmının toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak çalışmalara yatkınlığını olumlu bir gelişme olarak görmek mümkün. CEİD'in çalışmalarını yürüttüğü on bir proje ilinde Yerel Eşitlik İzleme Platformları, seçtikleri göstergeler aracılığıyla kenti ve yerelde yapılan çalışmaları izliyor. İzleme Raporu'nun ikinci bölümünde 31 Mart 2024 seçimlerinin ardından ortaya çıkan gelişmelerin yanı sıra, 30 büyükşehir belediyesinin çalışmaları, eşitlik perspektifinden mercek altına alınıyor.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin göstergeler aracılığıyla izlenmesine ayrılan son bölüm, projenin üçüncü fazında hazırlanan beş yeni tematik alandaki haritalama ve izleme raporlarının göstergelerini de kapsıyor. Yeni hazırlanan raporlar şöyledir: Afet Yönetimi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, İklim Değişikliği, Kırsal Alanlar ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, İşyerinde Şiddet, Taciz ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Sahne Sanatlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kamu Harcamaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Projenin ilk iki fazında ele alınan İstihdamda, Eğitimde, Sağlıkta, Siyasal Kararlara Katılımda, Kentsel Hizmetlerde, Din Hizmetlerinde, Adalete Erişimde, Sporda, Medyada, Yaşlılıkta, Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik Alanlarında, Yoksulluğun Önlenmesi, Sosyal Koruma ve Sosyal Yardımlarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile Kadına Yönelik Şiddet, İnsan/Kadın Ticareti, Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler, Kadın Mültecilerin Durumu, Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı ise güncelleme raporlarıyla düzenli olarak izleniyor. Rapor'un bu bölümünde sayılan 22 alanın göstergeleri güncel değerleriyle sunuluyor ve ayrıca önerilen göstergelere yer veriliyor. CEİD Gösterge Uzman Grubununun 17 tematik alandaki haritalama ve izleme raporunun bulguları ve göstergelerini gözden geçirip, uluslararası ve yerel endeks çalışmalarını da göz

önünde tutarak hazırladığı Türkiye'ye özgü **CEİD Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi** (CEİD Endeks), bir önceki raporda yer almıştı. **CEİD Endeks** kendi başına bir yayın olmayı hak ettiği için bu raporda yer almıyor. Güncellenmiş endeks çalışmasını önümüzdeki aylarda bağımsız bir çalışma olarak sizlerle paylaşmayı öngörüyoruz.

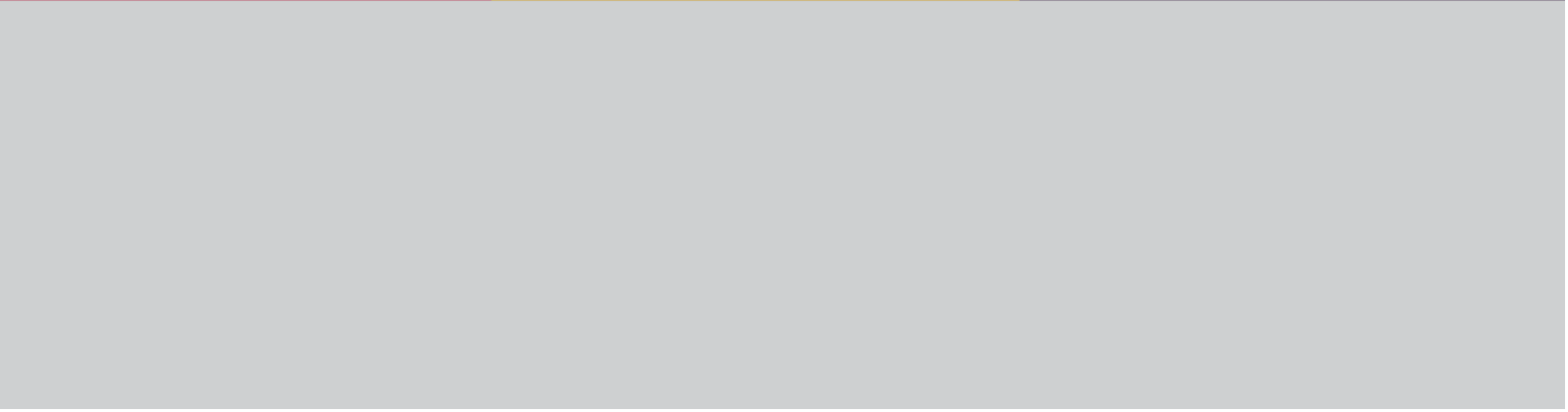
Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Raporu 2023-2024'ün hazırlanmasında emeği geçen herkese içtenlikle teşekkür ederiz.

CEİD Yönetim Kurulu

Bölüm I

Afetlerin Gölgesinde Geçen Ekonomik ve Toplumsal Yaşam

Bölüm I

Afetlerin Gölgesinde Geçen Ekonomik ve Toplumsal Yaşam

Geçtiğimiz iki yılın toplumsal yaşamı en derinden etkileyen olayları 6-7 Şubat 2023 tarihlerinde yaşanan ve başta Kahramanmaraş olmak üzere Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Hatay, Kilis, Malatya ve Elazığ'da büyük bir yıkıma yol açan depremler oldu. Depremlerin birinci yıldönümünde İçişleri Bakanlığı, merkez üssü Kahramanmaraş olmak üzere Hatay, Osmaniye, Adıyaman, Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis, Adana, Malatya ve Elazığ'da 53.537 kişinin hayatını kaybettiğini ve 107.213 kişinin yaralandığını bildirdi.¹ Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) deprem sonrası 2,4 milyon kişinin geçici barınma yerlerinde yaşamak zorunda kaldığını açıkladı.² Depremlerin yol açtığı felaketin Türkiye ekonomisi üzerindeki toplam yükünün yaklaşık 103,6 milyar dolar düzeyinde olduğu tahmin edildi. Bu miktar 2023 yılı yurt içi gelirin yaklaşık %9'una ulaştı.³

Türkiye'de Anadolu'yu boydan boya geçen Kuzey Anadolu, Doğu Anadolu ve Batı Anadolu fay hatlarının tarih boyunca çok büyük depremler ürettiği biliniyor. Türkiye topraklarının %6'sı değişik büyüklükte deprem tehlikesinin yaşanabileceği yerler olup, %66'sı büyük depremlerin olabileceği en tehlikeli alanlardır. Son yüzyılın başından bu yana ise Türkiye'de büyüklüğü yedinin üzerinde 17 deprem yaşandı.⁴ Dolayısıyla afetler sadece depremlerle sınırlı olmamakla birlikte deprem, Türkiye açısından yaşanma olasılığı en sık olan afet türlerinden. Tarihi öngörülemezse bile yakın vadede yaşanma riskinin yüksek olduğu yer bilimciler tarafından dile getirilen İstanbul Depreminin yıkıcı etkilerinin çok ağır olacağı

¹ <https://www.icisleri.gov.tr/icisleri-bakanimiz-sayin-ali-yerlikaya-afet-ve-acil-durum-yonetimi-merkezinde-aciklamalarda-bulundu> aktaran Paksoy-Erbyaydar N., Ar Mutlu N.D. İnal-Önal A., Yalçın G: (2024) Afet Yönetimi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması, CEİD.

² WHO. Türkiye earthquake. External situation report no.7:3-16 April 2023. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/367105/WHO-EURO-2023-7145-46911-69105-eng.pdf?sequence=1>, aktaran CEİD age, s.210

³ SBB (2023). 2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2589>) aktaran CEİD age, s.211

⁴ CEİD age, s.205, 207

söyleniyor. Deprem doğal bir afet ve önlenemez. Bununla birlikte yol açacağı fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıpların en aza indirilmesi mümkün.

Doğa kaynaklı afetlerin kadınları ve çocukları daha olumsuz etkilediğini yaşanan deneyimler ortaya koyuyor. Kadınlar doğa kaynaklı afetlerden yalnızca fiziksel olarak değil sosyal olarak da etkileniyor; barınma, sağlık hizmetlerine erişim, güvenlik ve geçim kaynakları gibi temel ihtiyaçlar açısından daha büyük zorluklar yaşıyor. Bu durumun ardında cinsiyete dayalı iş bölümü, çocuk- hasta ve yaşlı bakımı, yoksulluk, cinsiyet temelli şiddet, ayrımcılık gibi çeşitli toplumsal faktörler yatıyor. Afetlerin kadınlar ve erkekler üzerinde farklı etkiler yaratması, afet yönetimine toplumsal cinsiyet perspektifinin eklenmesinin önemini ortaya koyuyor.

Afet yönetimi başta depremler olmak üzere doğa kaynaklı afetlerin etkilerinin azaltılabilir olduğu bilgisinden hareketle, afet öncesinde tehlikeleri ve riskleri ortadan kaldırmayı veya azaltmayı, afet durumunda etkili müdahaleyi ve iyileştirme süreçlerini kapsayan çok aktörlü ve dinamik bir yönetim süreci olarak tanımlanıyor. "Afet Yönetimi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması", afetlere bağlı olarak yaşanan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine ve sorunlara dikkat çekmek amacıyla uluslararası norm ve standartları göz önünde tutarak hak temelli izlemeye imkan tanıyacak göstergeleri sunuyor. Önerilen göstergeler afet öncesi, afet sırası ve afet sonrası olarak üç ana aşamada inceleniyor. Her aşamada afet yönetiminin planlama ve koordinasyon, barınma ve temel ihtiyaçlar, sağlık hizmetleri, toplumsal cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi, farkındalık, izleme ve değerlendirme başlıkları altında yapılması gerekenler tanımlanıyor.⁵

Deprem sonrası bölgede değişik kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütleri tarafından yapılan çeşitli araştırmalar, kadınların maruz kaldıkları sorunları tüm açıklığıyla ortaya koyuyor. Kadınların üzerlerindeki bakım yükümlülüklerinin artması, yaşadıkları travmanın fiziksel ve zihinsel sağlıklarının olumsuz etkilenmesi, yoksunluk ortamında bakım yükümlülüklerini yerine getirmelerini daha da zorlaştırıyor. Kadınların şiddete maruz kalma

⁵ CEİD age, s.14

olasılıkları artarken şiddetten korunma mekanizmalarının yok olması, onları daha korunmasız hale getiriyor. Toplu barınma alanlarının düzenlenmesindeki yetersizlikler, aydınlatma eksikliği ve kadınlara ait özel alanların bulunmaması, kadınlar ve kız çocukları için güvenlik sorunları yaratıyor; taciz ve şiddet olaylarına zemin hazırlıyor. Hamilelerin, yaşlı ve/veya yalnız yaşayan kadınların sağlık hizmetlerine erişimi güçleşiyor, gebelerin düzenli kontrollere gitmeleri veya doğum sırasında ihtiyaç duydukları bakımı almaları zorlaşıyor. Hijyen ve üreme sağlığına yönelik ihtiyaçlarının, özellikle adet dönemlerinde pet ihtiyacının yeterince karşılanmaması, temiz suya erişimdeki sıkıntılar kadınlarda ciddi sağlık sorunlarına yol açıyor. Afet sonrasında özellikle kız çocuklarının okul devamsızlıklarının önemli ölçüde artması ve çocuk yaşta evlendirilmeleri, bir diğer risk durumu olarak ortaya çıkıyor. Bölgede kadınların zaten düşük olan istihdam oranları; ekonomik kayıplara bağlı olarak daha da azalıyor, işsizlik oranları yükseliyor.⁶

Depremden sonra Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya'da 2023 yılının Nisan, Eylül ve Ekim aylarında gerçekleştirilmiş bir araştırmanın bulguları, kadınların ücretli ve ücretsiz emeği konusunda ayrıntılı bilgiler sunuyor.⁷ Kadınların ev ve bakım işleri konusunda üstlendikleri sorumlulukların, bir diğer deyişle yeniden üretim alanına ilişkin sorumluluklarının, istihdama katılım kararlarını ve dahil oldukları istihdam biçimlerini belirlediğini saptayan araştırma, bu iki alanı karşılıklı etkileşim içinde ele alıyor. Bölgedeki kadın istihdamının yoğunluklu olarak gündelik/mevsimlik, kayıt dışı şekilde güvencesiz, düzensiz, zor ve düşük ücretli işlerden oluştuğu belirtiliyor ve illere özgü farklılıklara da yer veriliyor. Buna göre Malatya, yıllardan beri kadınların istihdama katıldığı görece bir sanayi kenti iken Kahramanmaraş sanayi bölgesi olmasına rağmen kadınların fabrika işçisi olarak çalışmaları yaygın bir durum değil. Hatay'da ise kadınlar, çoğunlukla tarımsal üretimde yer alıyorlar. Depremde kesintiye

⁶ SBB (2023). 2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2589>) aktaran CEİD age (s.210-212)

UN Women , aktaran CEİD age (s.214-215)

⁷ Genç, Ö. (2023). Depremden Etkilenen Kentlerde Kadınların Ücretli - Ücretsiz Emeği. Kadın İşçi Dayanışma Derneği. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2579>)

uğrayan istihdam, bir süre sonra yeniden başladığında işçi kadınlar; Malatya'da Organize Sanayi Bölgesindeki ağır hasar görmemiş fabrikalarda çalışmaya başlıyor; Hatay ve Kahramanmaraş'ta ise kadın emeğinin hizmet sektörü, tarım işçiliği, evde üretim ve ücretli ev emeği etrafında yoğunlaştığı alanlarda istihdama geri dönüyorlar.

Evlerin yıkılmış olması, yaşanan ekonomik kayıplar ve geçim maliyetlerinin artması nedeni ile kadınların çalışma isteğinin arttığı tespit ediliyor. Hatta bazılarının depremden sonra ilk kez çalışma hayatına katıldığı gözlemleniyor. Bununla birlikte konteyner kentlerde kalan kadınların bir kısmı ev içi yükümlülükleri ile ücretli işi bir arada yürütemediği için istihdam dışında kalmıştır. Görüşülen kadınlar; çadır ve konteynerlerde düzenli bir hayat sürdürmenin güçlüğünden, yaşamlarının değişen hava koşullarından çok fazla etkilendiğinden, zamanlarının büyük bölümünün yaşadıkları ortamın fiziki koşullarını korumaya çalışmakla geçtiğinden söz ediyorlar. Kadınların istihdama katılmaları önündeki engeller arasında, küçük çocuklar için bakım hizmetlerinin bulunmaması, ulaşım sorunları ve uzak mesafedeki işlerden geç saatlerde dönmenin yol açtığı güvenlik sorunları dile getirilmiş. Deprem sonrası günlük hayatın düzenlenmesi ve sürdürülebilmesi için ev içi emeğe harcanan zaman; kadınların bir kısmının istihdamdan çekilmesine neden olurken ekonomik koşulların zorlaması ile çalışmak zorunda kalanlar da deprem öncesine kıyasla daha güvencesiz, esnek ve düşük ücretli çalışma işlerde çalışmayı kabullenmek zorunda kalmışlar.

İŞKUR'un depremden etkilenen kentlerde uyguladığı Toplum Yararına Çalışma Programı (TYP) kapsamında çeşitli kamu kurumlarında, okul ve hastanelerde bazı hizmetlerin yerine getirilmesi için istihdam edilen kadınlar, sigortalı ve asgari ücretli bir işte çalışmaktan memnun olduklarını belirtmişler. Normalde altı aylık bir sözleşmeyle sınırlı olan program, her ne kadar deprem bölgesinde 2024 sonuna kadar iş süresi sınırından muaf tutulmuş olsa da uygulama sona erdiğinde, kadınlar için yeni istihdam olanaklarının ne ölçüde mümkün olacağı belirsiz.

Öte yandan, işgücü piyasasında mevcut bulunan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, deprem sonrasında daha da derinleştiğini öngörmek mümkün. Bunda deprem bölgesinde daha çok erkek işgücüne dayanan inşaat dışındaki alanlarda işgücü talebinin düşmesi, kayıt dışılığın artması gibi etkenlerin rol oynadığı belirtilebilir.⁸

Bölgedeki işgücüne katılım oranı yüzde 48. Bu oran, ülke ortalamasının yaklaşık yüzde 5 puan altında. Kadınlar açısından ise aradaki fark daha fazla. Kadınların istihdama katılım oranı, ülke genelindeki kadın istihdam oranına göre yüzde 10 puan daha düşük. Deprem bölgesinde istihdama katılım oranı; ülke genelinin altında olmakla birlikte işsizlik ve kayıt dışı istihdam oranları ülke genelinin üstünde. TÜİK'in (2023) işgücüne katılmama nedenlerine ilişkin özet istatistiklerine göre; ev işleri ve çalışmasına izin verilmemesi gibi gerekçeler, deprem bölgesindeki kadınlar tarafından daha fazla dile getirilmiş. Deprem bölgesindeki erkekler ise iş bulma umudunu yitirme gerekçesini ülke geneline göre daha yüksek oranda dile getirmişler.

2023 yılı işgücü istatistiklerine göre kadınların işgücüne katılım oranı Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye illerini kapsayan TR63 bölgesinde %26,5; Gaziantep, Adıyaman, Kilis illerini kapsayan TRC1 bölgesinde %25,1. Söz konusu iki bölgede kadınların istihdam oranı ise sırasıyla %20,6 ve %21,5. İşsizlik oranları da yine sırasıyla %22,5 ve %14,2. 2023'te Türkiye genelinde kadınların işgücüne katılım oranı %35,8, istihdam oranı %31,3 ve işsizlik oranı da %12,6.⁹ Özellikle Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinde işsizlik oranı %22,5 gibi yüksek bir seviyede. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerine göre kamu işletmeleri ve esnaf kategorisine dahil olanlar hariç, özel sektör işyeri sayısı depremden bir yıl sonra Adıyaman'da %25,4, Gaziantep'te %0,6, Hatay'da %32,5, Kahramanmaraş'ta %22,3 ve Malatya'da %28,6 oranında azalmıştır. Bölgedeki işyerlerinin %90'ını depremle birlikte istihdam yaratma potansiyeli ve finansal kaynaklara erişimi daha da kısıtlanmış olan küçük

⁸ Bahçe, S. ve Memiş, E. 2025. Yoksulluğun Önlenmesi, Sosyal Koruma ve Sosyal Yardımlarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2023 Güncellenmesi. CEİD Yayınları.

⁹ TÜİK İşgücü İstatistikleri, Yıllık Sonuçlar/Bölgesel Sonuçlar /Nüfusun İşgücü Durumu, <https://www.tuik.gov.tr/>

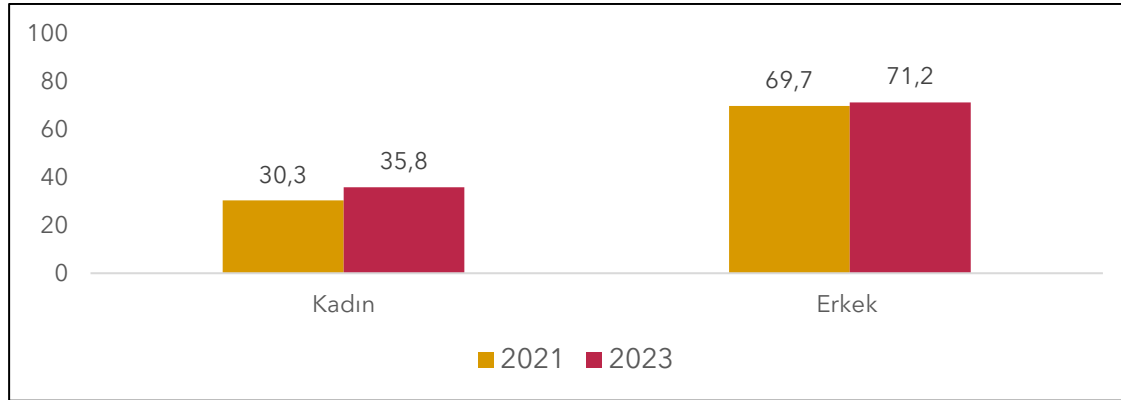
ve orta ölçekli işletmeler oluşturuyor. Kadın istihdamı, deprem sonrasında erkeklere göre nispeten daha hızlı azalmış ve daha düşük oranda toparlanmış. Depremden sonra işgücüne katılım oranının artış gösterdiği Adıyaman'da kadınların işgücüne katılımı, ortalamanın altında bir artış gösterirken Gaziantep'te azalmış. Ayrıca, işgücünün halen toparlanamadığı Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya'da kadınların işgücüne yeniden katılım oranları erkeklere kıyasla çok daha düşük. Bütün bu veriler, kadın istihdamını desteklemek için önlemler alınmasının; çocuk, yaşlı ve hasta bakımı için destek hizmetleri sunulmasının önemine ve İŞKUR'un kadın istihdamı için teşvik uygulamalarını sürdürmesi gerektiğine işaret ediyor.

İşgücü Piyasası

2023'te Türkiye genelinde kadınların işgücüne katılım oranı (%35,8), erkeklerin işgücüne katılım oranınının (%71,2) yarısı kadar. İşgücü dışında kalan kadınların oranı ise %64,2 iken, bu oran erkeklerde %28,8. Bir önceki izleme raporunda, 2021'de işgücüne katılım oranları kadınlar ve erkekler için sırasıyla %30,3 ve %69,7'di. 2023 itibariyle her iki cinsiyet için de bir artış söz konusu. Bununla birlikte 2021 yılı oranlarının Covid-19 salgını nedeniyle özellikle düşük olduğunu göz ardı etmemek gerekir. Salgın etkisiyle işgücü dışında kalma oranları da 2021'de kadınlarda %69,7; erkeklerde %30,2 idi. Bu rakamlar 2023 oranlarından daha yüksekti.

Şekil 1. İşgücüne katılım oranları, 2021-2023

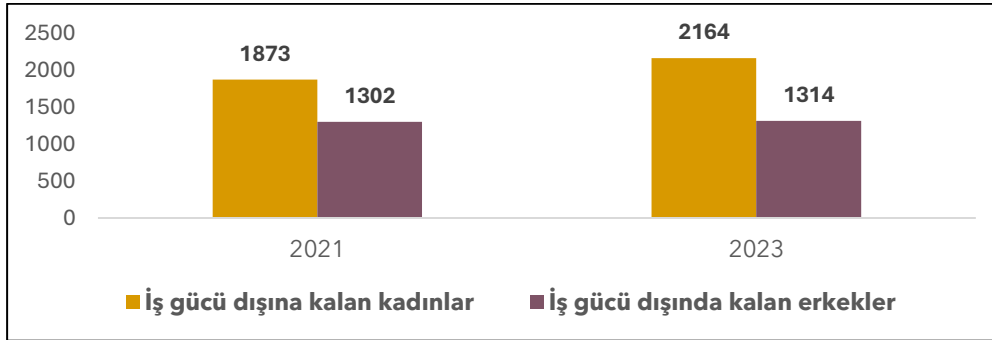
İşgücü dışında kalma nedenleri açısından bakıldığında, kadınlar için en önde gelen nedenin (%42,9) ev ve bakım işleri olduğu görülüyor. Bakım sorumluluğu nedeniyle işgücü dışında kalan erkek yok. TÜİK'in Aile Yapısı Araştırması'nın bulguları, hane içindeki eşitsiz iş bölümünü tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyor. 2021 yılı itibariyle hane içindeki işlerin neredeyse tamamı kadınların sorumluluğu olarak tanımlanıyor. Yemek yapma, çamaşır

yıkama, evin temizliği toplanması gibi günlük rutin işlerin tamamı %80'in üzerinde, çocuk bakımı ise neredeyse tümüyle (%94,4) kadının sorumluluğu olarak görülüyor.¹⁰

Aradan geçen iki yıllık sürede dikkat çekici olan husus, 2020 öncesindeki ekonomik durgunluğun, 2020-2021'deki salgın etkileriyle birleştiğinde işgücü dışında kalanlar arasında iki grubun her iki cinsiyet için de ciddi artış göstermesi. Ancak bu artışın kadınlar açısından çok daha belirgin olması. Bu gruplar; iş bulma ümidi olmadığı için iş aramayanlar ile iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar.

Şekil 2'de 2021 ve 2023 yıllarında çalışmak istediği halde işgücü dışında kalan kadın ve erkeklerin toplamı görülüyor. Buna göre 2021'de işgücü dışında kalan 1.873 bin kadının 831 bininin iş bulma ümidi yok; 1.042 bini ise iş aramamakla birlikte çalışmaya hazır. Bu sayılar erkekler için sırasıyla 798 bin ve 504 bin olup, toplamda 1.302 bin kişi. Kadınların sayısı erkeklerinkinden 571 bin kişi fazla. 2023'te ise bu iki gruptaki kadın sayısı 2.164 bin kişi, erkek sayısı 1.314 bin kişi. Aradaki fark 850 bin kişiye çıkmış.

Şekil 2. Çalışmak istediği halde işgücü dışında kalan kadın ve erkek sayıları (bin), 2021-2023

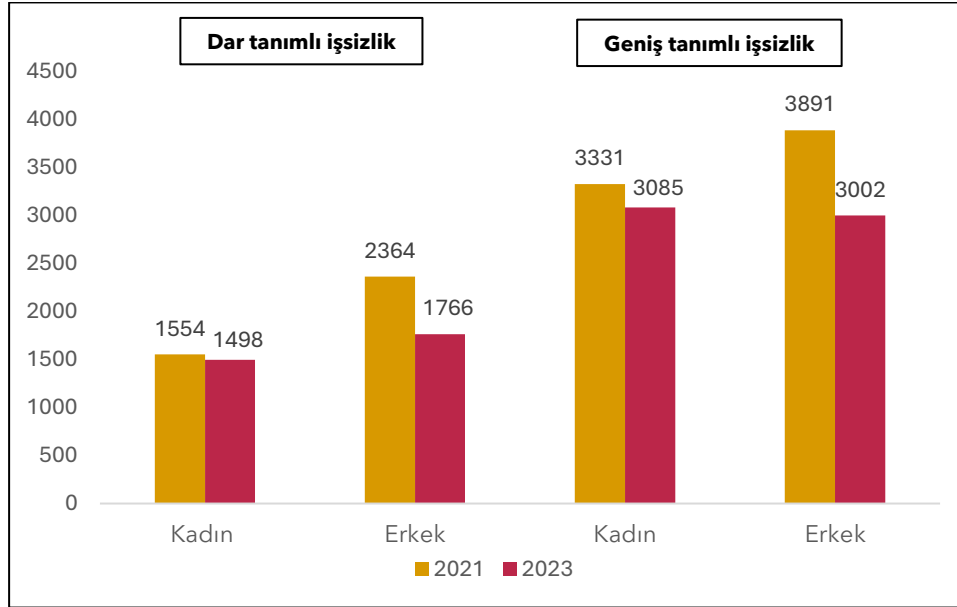

¹⁰ Aktaran İzdeş Ö., (2024) İstihdamda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması: 2021-2023 Güncellemesi, CEİD Yayınları, s.43

Bu sayılardaki artışın ne anlama geldiği, artan kadın işsizliği ile birlikte değerlendirildiğinde açığa kavuşuyor. 2021-2023 yılları arasındaki dönemde erkek işsizlerin sayısı ciddi biçimde azalırken, kadın işsizlerin sayısındaki düşüş çok sınırlı. 2021'de kadın işsiz sayısı 1.554 bin kişi, işsizlik oranı %14,7. 2023'te kadın işsiz sayısı 1.498 bin, işsizlik oranı %12,6. Kadın işsiz sayısı 56 bin kişi azalmış. 2021'de erkek işsiz sayısı 2.364 bin kişi, işsizlik oranı %10,7. 2023'te erkek işsiz sayısı 598 bin kişilik azalmayla 1.766 bin kişiye düşmüştü. İşsizlik oranı ise %7,7 olmuş. Öte yandan kadınların yaşadığı işsizliğin gerçek boyutlarını anlamak için işgücü dışında kalan ama çalışma isteği bulunan grupları da dahil ederek hesaplanan geniş tanımlı işsizliğe bakmak gerekir. 2021'de geniş tanımlı işsiz kadın sayısı 3.331 bin kişi, erkek sayısı ise 3.891 bin kişidir. 2023'e gelindiğinde kadınların sayısı erkeklerinkini geçmiş olup 3.085 bin kadına karşılık 3.002 bin erkek bu tanım kapsamında işsizdir. Kadınlar için geniş işsizlik oranı %30,6, erkekler için ise %18,3'tür.

Şekil 3. İşsiz kadın ve erkek sayıları (bin) 2021-2023

Kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe işgücüne katılım oranları artıyor. Bununla birlikte kadınlar, işgücü piyasasında ciddi bir işsizlik sorunuyla karşılaşılıyor ve iş bulmaktan ümidini yitirenler işgücü piyasasının dışında kalıyor. Nitekim ne eğitimde ne istihdamda olan genç nüfusa baktığımızda, 2023’te kadınların %29,8’i ve erkeklerin %15,6’si bu konumda. Söz konusu oranlar 2021’de sırasıyla %32,4 ve %17,5 idi. Oranlardaki hafif düşüş, sayılarda da kendini gösteriyor. 2021’de 15-24 yaş grubunda 1.893 bin genç kadın ve 1.066 bin erkek, eğitim ve istihdamın dışındayken 2023’te 1.711 bin kadın ve 950 bin erkek bu konumda. Toplam olarak 2.661 bin kişilik genç insan kaynağının atıl durumda olduğu görülüyor.

Sürekli düşen doğurganlık oranlarına dikkat çeken, nüfus için alarm çanlarının çaldığını söyleyerek ailelere üç çocuk sahibi olmalarını telkin eden yetkililerin, atıl durumdaki genç nüfus açısından kaygı duymaması şaşırtıcı. Nüfus artış hızının yavaşlamasından bu kadar tedirgin olan yetkililerin öncelikle genç nüfusa istihdam alanları yaratması ve 2050 yılına kadar çalışma çağındaki nüfusun artmaya devam edeceğini göz önünde bulundurması gerekir. 2050’den sonra azalmaya başlaması beklenen nüfus için kaygılanmaktan çok daha önce gençleri ve kadınları işgücüne katmak ve sosyal güvenlik kapsamında, insana yaraşır işlerde çalışmalarını sağlamak aciliyet taşıyor.

Ne eğitimde ne istihdamda olan genç kadın nüfusun bitirdiği eğitim düzeyine göre durumlarına bakıldığında, lise altı eğitimlilerin %24,4, lise mezunlarının %31,4, mesleki veya teknik lise mezunlarının %36,2 ve yüksek öğretimlilerin ise %33,3 oranında eğitim ve istihdam dışında olduğu görülüyor. Eğitim düzeyi giderek yükselen kadınlar için istihdam olanakları çok sınırlı. Kadınlar, “ev kadınlığına” mahkûm ediliyor.

2024-2028 dönemini kapsayan On İkinci Kalkınma Planı’nın vizyonu “çevreye duyarlı, afetlere dayanıklı, ileri teknolojiye dayalı” bir büyüme ve ekonomik istikrar vurgusu çerçevesinde tanımlanıyor (s.50). Dijital ve yeşil ikiz dönüşüm hedeflerinin, işgücü piyasası üzerindeki etkilerinin farkında olarak adil ve kapsayıcı bir çerçevede gerçekleştirileceği söyleniyor. Bu anlamda özel politika gerektiren kategorilerden biri olarak tanımlanan

kadınların içerilmesine dönük önlemler alınacağı belirtiliyor. Ancak bir önceki planda olduğu gibi geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini korumaya dönük, kadınları aile bağlamında ele alan bakış açısının devam ettiği On İkinci Kalkınma Planı’nda, 2028 yılı için kadın işgücüne katılım oranı hedefi mütevazı bir şekilde %40,1, istihdam hedefi ise %36,8 olarak belirleniyor. 2053 için kadınların işgücüne katılım oranının %60 seviyesine yükseltileceği ifade ediliyor.¹¹ AB ülkelerinde kadın istihdam oranlarının %70’i bulunduğu göz önüne alındığında, Türkiye’nin bu seviyeye ulaşması için en az 30 yıl daha geçmesi gerektiği öngörülüyor.

¹¹ İzdeş Ö., (2024) İstihdamda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması: 2021-2023 Güncellemesi, CEİD Yayınları

Eğitim

Covid-19 salgını sırasında eğitim sistemi bu durumdan olumsuz etkilendi, dijital araçlara ve teknolojilere erişimi sınırlı olan toplumsal kesimler açısından sınıfsal eşitsizliklerin yanı sıra cinsiyet eşitsizlikleri de eğitim hakkından yararlanmaya engel oldu. Özellikle yoksul çocuklar, kız çocuklar, engelli çocuklar, mülteci çocuklar salgından en olumsuz etkilenen gruplar arasında yer alıyor. Eğitimi olumsuz etkileyen diğer faktörler arasında iklim krizi ve doğal afetler de sayılabilir. Okulların yıkılması, eğitim altyapısının zarar görmesi, mağdurların yaşam alanlarını kaybetmesi, kız çocuklarını eğitim hakkına erişim bakımından daha olumsuz etkiliyor. Ev içi sorumluluklarının artmasının yanı sıra çocuk yaşta evlilikleri de gündeme getiriyor.

Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028), “Eğitim” başlığı altındaki çalışma alanları arasında pandemi ve deprem sonrası sürecin eğitimin her kademesinde kadınlar üzerindeki etkilerinin analiz edilmesini de saymış; zorunlu örgün eğitim kademelerinin tamamında kız çocukların okullaşma oranlarının %100 seviyesine yükseltilmesi hedefini benimsemiş.¹² Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planı 2024-2028’de sürdürülebilir kalkınma için kadınların ve kız çocukların dijital ve yeşil dönüşümün gerekliliklerine uygun biçimde mesleki bilgi ve beceriye kavuşmaları; eğitimin her seviyesine dahil olmaları gerektiği belirtilmiş ve kadınların istihdama tam katılımları için somut adımlar atılması gerektiği vurgulanmış.¹³

Eğitim alanında mevcut duruma bakıldığında, ilkokul düzeyinde net okullaşma oranlarının kız ve oğlan çocuklarda %93,8 ile eşitlendiği görülüyor. Oranlar ortaöğretimde %91,6 ve ortaokulda %91,2 ile eşitlenmiş durumda. Ancak Eğitim Reformu Girişimi (ERG) raporuna göre 6-9 yaş grubundaki ilkokul çağında yaklaşık 75 bin çocuk, 10-13 yaş grubundaki

¹² KSGM (2024). Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2024-2028. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2390>)

¹³ Aktaran Torun Y. (2024) Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2023 Güncellemesi, CEİD, S.55, 60,63

ortaokul çağında yaklaşık 83.401 ve 14-17 yaş grubundaki ortaöğretim çağında yaklaşık 284.068 çocuk eğitim dışında kalmış. Ortaöğretim çağındaki çocukların eğitim dışında kalma nedenleri ekonomik zorluklar, engellilik durumu, ev içi yükümlülükler ile çocuk yaşta evlilik gibi nedenlere bağlı. Kız çocukları arasında ortaöğretimde net okullaşma oranları bakımından bölgeler arası farklar var. Güneydoğu Anadolu bölgesinde söz konusu oran %80,9 ile en düşük seviyede.¹⁴

Yükseköğretime gelindiğinde, okullaşma oranları 2020-21'de kadın öğrencilerde %48,5, erkek öğrencilerde %40,5. Bu oranlar 2022-2023'te ise sırasıyla %51,2 ve %41,1. Kadınların okullaşma oranları hızla artarken, erkeklerinki pek değişmemekte ve cinsiyetler arasındaki fark büyümekte. Üniversite mezunları arasındaki yüksek işsizlik oranlarının, erkekler açısından yüksek öğretimin cazibesini azaltıcı yönde etki yaptığı düşünülebilir. Ancak yükseköğretimde kadın ve erkek öğrencilerin yoğunlaştıkları alanlar, cinsiyetçi kalıp yargılar ile uyumlu görünüyor. Kadınlar esas olarak sağlık ve sosyal hizmetler, eğitim, beşeri bilimler ve sanat alanlarında yoğunlaşıyor, erkekler mühendislik, imalat, inşaat, bilişim-iletişim teknolojileri, tarım, ormancılık ve veterinerlik gibi alanlarda yoğunlaşıyor. Kadınların en az temsil edildikleri alanlar %21,3 ile mühendislik, %24,5 ile bilişim teknolojileri, %31,2 ile mühendislik, imalat ve inşaat işleri.¹⁵

Kadınların özellikle mühendislik ve teknoloji alanlarında daha fazla öğrenim görmesi, eğitimlerinin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun olması gerekiyor. Bunun yanı sıra işverenlerin kadınlara uygun görülen sektör ve mesleklere dair cinsiyetçi kalıp yargılarıyla mücadele edilmesi de önemli.

¹⁴ ERG Eğitim İzleme Raporu 2023 (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2292>) , s.36, s.43 aktaran Torun Y., age, s.105, 108

¹⁵ Torun Y., age, s.109-110

Yoksulluk, Sosyal Yardımlar

Yoksulluk; toplumun birçok kesimi için cinsiyet, yaş, bölge vb. eşitsizlikleri derinleştiren faktörlerin başında geliyor. 2023 itibariyle Türkiye'de gelir esaslı yoksulluk oranı %21,7 düzeyinde. 2021 yılında da bu oran %21,3 düzeyindeydi. Son iki yılda resmi yoksulluk oranında bir değişim görünmüyor.¹⁶ Gelir esaslı yoksulluk oranı¹⁷ 2023'te kişi başına düşen ortalama gelirin %60'ı olan yoksulluk sınırına denk düşen yıllık 38.571 TL gelir düzeyine göre hesaplanıyor. Bu sınırın altında gelire sahip nüfusun oranı ülke nüfusunun yaklaşık beşte biri. Ancak yoksulluk sınırı illere ve bölgelere göre belirgin farklılık gösteriyor. İstanbul'da yoksul nüfus oranı %7,4 iken CEİD'in yerel izleme platformu illerini kapsayan bölgeler arasında, örneğin Adana-Mersin bölgesindeki yoksul nüfus oranı İstanbul'dakinden 4 kat daha yüksek düzeyde (Tablo 1)

Önceki izleme raporunda da vurgulandığı üzere gelir esaslı bu ölçümün en büyük sorunlarından biri, hane içindeki gelirin eşit olarak paylaşıldığı varsayımı. Bu nedenle, bu türden ölçümlerle toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile yoksulluk arasındaki ilişkiyi sağlıklı biçimde izlemek mümkün değil. Hane içinde gelirin eşit şekilde paylaşılmadığı açık. Araştırmalar, özellikle beslenme, eğitim ve sağlık harcamalarında erkekler ve oğlan çocuklarına öncelik tanındığını ve hane gelirinin nasıl harcanacağı konusunda erkeklerin daha fazla söz sahibi olduğunu gösteriyor. Tüm bu kısıtlamalara rağmen kadın ve erkek nüfus ayrıştırıldığında, kadınların yoksulluk oranının erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu görülüyor (Tablo 1). Bunun temel nedenlerinden biri, kadınların düşük gelir sahibi olma oranlarının daha yüksek olması veya gelirlerinin hiç bulunmaması. Örneğin, tek yetişkinin bulunduğu yoksul hanelerin %80'inde bu yetişkin, kadın.¹⁸ Aynı zamanda Türkiye genelinde her 100 kişiden

¹⁶ Bahçe, S. ve Memiş, E. (2025). Yoksulluğun Önlenmesi, Sosyal Koruma ve Sosyal Yardımlarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2024 Güncellenmesi. CEİD Yayınları..

¹⁷ Yoksulluk izleme göstergelerinin tanım ve hesap yöntemi bilgisi ilk raporda yer almaktadır bkz. Kaya-Bahçe, A. ve Memiş, E. (2021). Yoksulluğun Önlenmesi, Sosyal Koruma ve Sosyal Yardımlarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması. CEİD Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/1803>)

¹⁸ Özar, Ş. ve Memiş, E. (2024). Feministler İçin Yeni Bir Mücadele Alanı: Yaşlı Kadın Yoksulluğu. Kültür ve Sanatta Feminist Yaklaşımlar Sayı:45. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2590>)

yaklaşık 12'si sürekli yoksulluk içinde yaşıyor. Gelirin yanı sıra yoksulluğu farklı boyutlarla ölçümleyen maddi yoksulluk¹⁹ ölçümüne göre ise her 100 kişiden, 26'sı maddi yoksunlukla karşı karşıya kalıyor.

Tablo 1. Cinsiyete göre görel yoksulluk oranı (2023)

	Görel Yoksulluk Oranı - Gelir Esaslı - Eşdeğer Hanehalkı Gelirinin %60 Medyan Altı	Toplam (%)	Kadın (%)	Erkek (%)
TR10	1- İstanbul	7,4	7,8	7,1
TR21	2- Edirne-Tekirdağ-Kırklareli	9,6	11,1	8,2
TR22	3- Balıkesir-Çanakkale	15,8	16,3	15,4
TR31	4- İzmir	12,6	13,1	12,1
TR32	5- Denizli-Aydın-Muğla	13,1	14,3	12,1
TR33	6- Manisa-Afyonkarahisar-Kütahya-Uşak	24,0	26,4	21,6
TR41	7- Bursa-Eskişehir-Bilecik	10,8	10,9	10,6
TR42	8- Kocaeli-Sakarya-Düzce-Bolu-Yalova	9,1	9,5	8,7
TR51	9- Ankara	9,5	9,7	9,4
TR52	10- Konya-Karaman	24,5	24,8	24,2
TR61	11- Antalya-Isparta-Burdur	15,0	15,2	14,8
TR62	12- Adana-Mersin	29,3	31,4	27,2
TR63	13- Hatay-Kahramanmaraş-Osmaniye²⁰			
TR71	14- Nevşehir-Aksaray-Niğde-Kırkkale-Kırşehir	22,9	23,6	22,1
TR72	15- Kayseri-Sivas-Yozgat	23,7	24,9	22,6
TR81	16- Zonguldak-Karabük-Bartın	13,8	13,5	14,0
TR82	17- Kastamonu-Çankırı-Sinop	21,8	21,8	21,8

¹⁹ Kaya-Bahçe, A. ve Memiş, E. (2021). Yoksulluğun Önlenmesi, Sosyal Koruma ve Sosyal Yardımlarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması. CEİD Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/1803>)

²⁰ 6 Şubat Depremleri sebebiyle hesaplanamamıştır.

	Görelî Yoksulluk Oranı - Gelir Esaslı - Eşdeğer Hanehalkı Gelirinin %60 Medyan Altı	Toplam (%)	Kadın (%)	Erkek (%)
TR83	18- Samsun-Tokat-Çorum-Amasya	22,5	22,3	22,7
TR90	19- Trabzon-Ordu-Giresun-Rize-Artvin- Gümüşhane	21,2	22,0	20,3
TRA1	20- Erzurum-Erzincan-Bayburt	36,9	37,5	36,3
TRA2	21- Kars-Ağrı-Iğdır-Ardahan	56,3	58,7	53,8
TRB1	22- Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli	36,9	38,9	34,6
TRB2	23- Van-Muş-Bitlis-Hakkari	60,3	63,0	57,6
TRC1	24- Gaziantep-Adıyaman-Kilis	41,8	41,2	42,4
TRC2	25- Diyarbakır-Şanlıurfa	56,1	56,3	55,8
TRC3	26- Siirt-Mardin-Batman-Şırnak	57,1	57,7	56,4

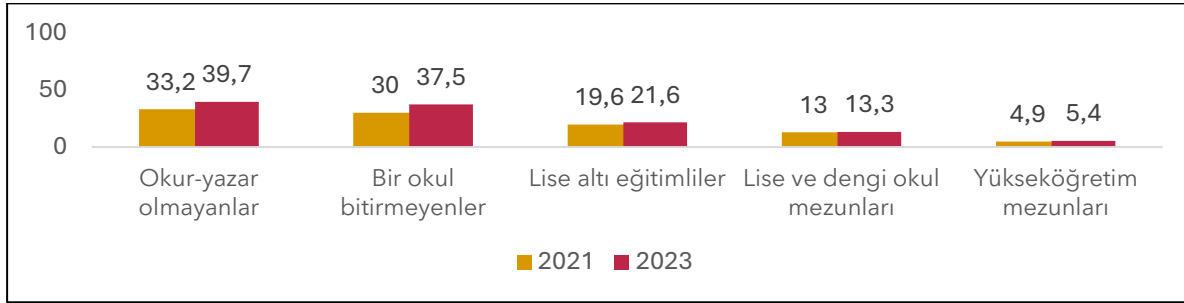
Kaynak: TÜİK Gelir Yaşam Koşulları Araştırması, 2023 veri seti kullanılarak Bahçe ve Memiş (2025) tarafından hesaplanmıştır.

*CEİD yerel izleme platformlarının bulunduğu bölgeler koyu renkle belirtilmiştir.

CEİD'in yoksulluğu hak temelli izleme göstergeleri arasında eğitime göre ayrıştırılmış rakamlara bakıldığında, yoksul hanelerde yaşayan okur-yazar olmayanların çoğunluğunu kadınların oluşturduğu görülüyor. Bu hanelerde okur-yazar olmayan kadınların sayısı erkeklerden 2,5 kat daha fazla (1 milyon 145 bin kadına karşılık 475 bin erkek). Bu durum, düşük eğitimle birlikte yoksulluğun cinsiyetçi niteliğinin de derinleştiğine işaret ediyor. Bir okul bitirmeyenler arasında da benzer bir fark bulunuyor. 2021 yılı rakamlarıyla karşılaştırıldığında, kadınlarda yoksulluk oranları okur-yazar olmayanlar ve bir okul bitirmeyenler arasında kayda değer biçimde artmış durumda (sırasıyla yüzde 6,5 ve yüzde 7 puan) (Şekil 4).

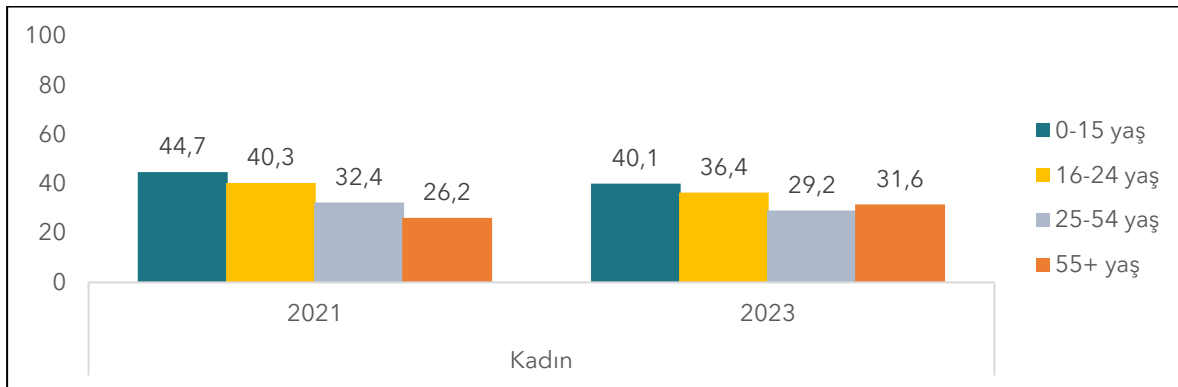
Şekil 4. Eğitime Göre Yoksulluk Oranları - Kadın 2021-23

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2021, 2023.

CEİD'in yoksulluğu hak temelli izleme göstergeleri arasına dahil edilen yoksulluk ve sosyal dışlanma riski göstergesine (ARPE ölçütüne) göre, her yaş grubunda kadınların yoksulluk oranları erkeklere kıyasla daha yüksek. 2021 yılına kıyasla 2023 yılında 0-15 yaş, 16-24 yaş, 25-54 yaş gruplarında yoksulluk riski düşüş gösterirken, 55 yaş ve üzeri kadınların yoksulluk riski yüzde 5 puan artış göstermiş.

Şekil 5. Yoksulluk veya Sosyal Dışlanma Riski Kadın 2021-23

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması. 2021, 2023.

Resmi rakamlara göre AROPE ölçütünün hesaplandığı 2015-2021 yılları arasında oranlar düşüş gösterirken, 2021 sonrası hem kadınlarda hem de erkeklerde hızla yükselmiş. 2021'de yoksulluk ve sosyal dışlanmaya maruz kalanların oranı, erkeklerde %15,5, kadınlarda %17 iken 2023'te bu oranlar sırasıyla %21,5 ve %24,3 olmuş. Özellikle 65 yaş ve üzeri yoksulluk oranlarındaki son artış, yaşlı nüfusun en önemli gelir kaynağı olan emekli maaşlarındaki artışın enflasyon oranlarının altında kalmasına işaret ediyor. Bu durum sadece emekli maaşı alanlar ile sınırlı bir etkiye sahip değil. Özellikle düşük gelirli hanelerde, emekli maaşları önem taşıyor. Dolayısı ile emekli maaşlarının enflasyon oranlarının altında kalması, söz konusu hanelerde yaşanan yoksulluk artışına da yol açıyor. Enflasyonu kontrol altına almak amacıyla uygulanan tasarruf tedbirleri kapsamında, sosyal koruma ve desteklerin alım gücü de düşmüş durumda.

Türkiye'nin sosyal koruma harcamalarının GSYİH içindeki payı (%12,4), OECD ortalamasının (%20,1) çok altında. Sosyal koruma harcamalarının yaklaşık yarısı emeklilere ve yaşlılara yapılan ödemelerden oluşmakta. Emeklilere ve yaşlılara yapılan harcamaların GSYİH'deki payı 2020'deki yüzde 5,98'lik düşük seviyesinden 2024'te yüzde 4,43'e gerilemiş durumda. Harcamaların gelire oranı azalırken, faydalanıcıların (emeklilerin) sayısı artmış. Kadınların yararlanma oranları, sosyal koruma harcamalarının türüne göre erkeklerden önemli ölçüde farklılık gösteriyor. Kadınlar, bu dönemdeki emekli sayısındaki artışın yalnızca beşte birini oluşturuyor. Türkiye'de yaşlı nüfusun yoksullaşmasının ardında bu temel eğilimler yatıyor. Bu dönemde, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardımlar gibi programlarda ise yararlanıcı sayıları azalmış. 2020 ve 2024 yılları arasında, sosyal yardımların reel satın alma gücü azalırken, bazı yeni sosyal yardım programlarında²¹ büyük bütçe artışları görülmüş.²²

²¹ Piyasadan sağlanan mal ve hizmet alımıyla bağlantılı uygulanan ulusal vefa, ücretsiz ders kitabı yardımı, anaokulu/anasınıfı destek programları vb.

²² Bahçe, S. ve Memiş, E. (2025). Yoksulluğun Önlenmesi, Sosyal Koruma ve Sosyal Yardımlarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2024 Güncellenmesi. CEİD Yayınları.

Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet

Toplumsal cinsiyet eşitliğini izlemeye başladığımızdan bu yana, eşitsizliklerin ve şiddetin artmasına hep birlikte tanıklık ediyoruz. Ekonomik açıdan zorlaşan yaşam koşulları, sosyal açıdan da oldukça güçleşti. 2023-2024 döneminde kadınlara yönelik şiddet eylemlerine, cinayet ve şüpheli ölüm, çocuk istismarı, çocuk cinayeti, cinayet sonrası intihar gibi farklı örüntülerin de eklendiğini gözledik. İstanbul Sözleşmesinden çıkılmasının, başka bir ifade ile Sözleşme’ye artık taraf olmamızın ardından dört yıl geçti. Bu süreçte, Avrupa Konseyi, savaş ve barış dönemlerinde geçerli olan İstanbul Sözleşmesi’nin önemini her fırsatta dile getirdi. 2022 yılında Avrupa Adalet Bakanları Konferansı’nda ev içi, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi amacıyla Dublin Bildirgesi ile İstanbul Sözleşmesi’nin onaylanması ve uygulanmasına ilişkin çağrı yapıldı.²³ 2023 yılının Mayıs ayında Avrupa Konseyi Liderler Zirvesi sonunda yayımlanan Reykjavik Deklarasyonu’nda da İstanbul ve Lanzarote Sözleşmelerinin çocuk haklarının korunması ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetin önlenmesindeki rolü vurgulandı.²⁴

Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çıkmasına ilişkin hukuksal süreç devam ederken, bir yandan da toplumsal cinsiyet temelli şiddetin artıp artmadığı konusunda birçok tartışma yürütüldü. Kapsamlı bilimsel araştırma eksikliği nedeniyle güncel veri olmasa da şiddete maruz bırakılanların kurumlara yaptığı başvurular, kadın ve çocuk cinayetleri ile bunların medyaya yansımaları, geçmiş yıllara oranla arttı. Ayrıca 6-7 Şubat 2023 depremlerinden sonra, özellikle kadın örgütleri ve uluslararası kuruluşların yaptığı çalışmalar, kadınların temel haklar ve cinsel sağlık hizmetlerine erişim açısından sorun yaşadıklarını ortaya koydu. Bu çalışmalar,

²³ Yüksel-Kaptanoğlu, İ. (2024). Kadınlara Yönelik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2023 Güncellemesi. CEİD Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2545>)

²⁴ Türkçelik, E., Akın, A. (2024). Sağlık Hizmetlerine Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2023 Güncellenmesi. CEİD Yayınları.

deprem sonrasında cinsel şiddet vakaları ve güvenlik ile ilgili sorunların arttığına da dikkat çekti²⁵.

2023 yılının Kasım ayında, **2023/16 sayılı Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele ile İlgili bir Cumhurbaşkanlığı Genelgesi** yayımlandı (Resmi Gazete, 2023). Gerekçesinde, "*kadına yönelik şiddetin önlenmesi, şiddet mağdurlarının korunması ve güçlendirilmesi amacıyla belirlenen tedbirlerin hatırlatılmasının*" gerekliliğine vurgu yapılan genelgede, kadınlara yönelik şiddet ya da deprem sonrasında şiddete ilişkin yeni bir yaptırım yer almadı. Bununla birlikte *Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi*"nin adı, "*Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Kurulu*" olarak değiştirildi. On yedi maddeden oluşan 2023/16 sayılı Genelge ile çok paydaşlı bir katılım ile hazırlanan ve kamu kurumlarına ilk kez şiddetle mücadele alanında sorumluluk yükleyen geniş kapsamlı 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi yürürlükten kaldırıldı.

2021-2025 yıllarına ilişkin Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı'nın yanı sıra kadınlara ilişkin politikaların aile odaklı bir yaklaşımla ele alınmasını vurgulayan başka politika belgeleri de oluşturulmaya başlandı. 2023 yılında hazırlanan **On İkinci Kalkınma Planı** bu konuda önemli bir adım oldu.²⁶ Küresel gelişmeler ve bunun Türkiye'ye yansımalarına yer verilen On İkinci Kalkınma Planı'nda, demografik dönüşüme bağlı olarak nüfus artış hızının birçok ülkede azaldığı ve yaşlı nüfusun payının arttığı; demografik dönüşüm sürecinde geleneksel aile bağlarının zayıfladığı ve yaşlı yalnızlığının arttığı şeklinde tespitler yapıldı. Ailenin kentleşme, iletişim teknolojileri, yaşam maliyeti, ekonomik kriz ve afetlerin yanı sıra bireyselleşme gibi faktörlerden dolayı da olumsuz etkilendiği (Madde 99)

²⁵ UN Women, Kadının İnsan Hakları, Kadınlarla Dayanışma Vakfı ve Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, EŞİK Platformu bu konuda çalışma yapan örgütlere örnek olarak verilebilir. Detaylı bilgi için Afet Yönetimi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporuna bakılabilir.

²⁶ SBB (2023). On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028). T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2318>)

dile getirildi. Bu nedenle ailenin korunması ve güçlendirilmesinin artan önemine ilişkin gerekçeler açıklandı.²⁷ Örneğin, 100. maddede aşağıdaki ifadelere yer verildi:

“Dünya genelinde tektipleştirme ve cinsiyetsizleştirme akımları medya platformları ve sivil toplum kuruluşlarını kullanarak bireysel özgürlükler adı altında dayatmacı bir anlayışla aile kurumu ve toplum değerleri üzerinde tehdit oluşturmakta, başta çocuklar ve gençler olmak üzere aile bireylerinin korunması ihtiyacı artmaktadır”

103. madde ise “aile kurumunun zayıflaması aynı zamanda bireylerin yaşadığı topluma olan aidiyetlerini azaltarak toplumların millet olma vasfını da aşındırmaktadır” tespiti dile getirildi. Plan’ın “aile” başlığı altında, 719. maddede yer alan aşağıdaki ifadeler ile hem bir aile tanımı hem de ailenin güçlendirilmesi vurgusu yapıldı:

“...kadın ve erkeğin evlilik bağıyla kurulan, milli ve manevi değerlerin taşıyıcısı olan ailenin, her türlü zararlı eğilimden korunması, sağlıklı nesillerin yetişmesi, dinamik nüfus yapısının ve kalkınmanın istikrarlı biçimde sürdürülmesini teminen aile kurumunun güçlendirmesi...”

‘Ailede merkezi role sahip’ olduğu vurgulanan kadınların “her türlü şiddet ve ayrımcılıktan uzak olmaları” konusuna da 725. maddede yer verildi (CSBB, 2024).

Kadınları aile içinde tanımlayan yaklaşım, kuşkusuz bu bağlamdaki tüm politikaları etkiliyor. Raporun bu kısmında, politika belgelerinde de genellikle birbirine referans verilerek ele alınan kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddet, demografik dönüşüm ve kadın sağlığı konularına biraz daha yakından bakmayı amaçlıyoruz.

²⁷ Madde 99-103.

Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet

Kadınlara yönelik şiddetle mücadele açısından, Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden imzasının çekilmesi kararı, bu alanda yürütülmesi gereken politikaların uluslararası standartlar ile uyumunu da olumsuz şekilde etkiledi. Türkiye'deki politika belgelerinde toplumsal cinsiyet kavramının kaldırılması ve "aile" kavramının güçlendirilmesinin ön plana çıkması dikkat çekti. Uluslararası düzeyde ise kadınlara yönelik şiddetin farklı boyutları olan dijital şiddet, siyasette kadınlara yönelik şiddet, iklim değişikliklerinin kadınlar ve kız çocukları üzerindeki etkisi, göçmen kadınlara yönelik şiddet gibi kesişimselliği dikkate alan çalışmalara odaklanıldı. EIGE'nin²⁸ raporlarında ve İstanbul Sözleşmesi'nin izleme grubu GREVIO'nun 2021 yılında yayımladığı ilk Genel Tavsiye Kararında dijital şiddete vurgu yapıldı. Ardından, 2022 yılında EDVAW,²⁹ New York'ta bir araya gelerek standart bir dijital şiddet tanımı üzerinde çalıştı. Türkiye'de sivil toplum ve akademi dijital şiddetle ilgili çalışmalar yapsa da bu konu, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı'nda doğrudan ele alınmadı. Plan'ın toplumsal farkındalık stratejisi başlığı altında yalnızca dijital oyunlarda kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık artırılması hedeflendi. Ancak, konuyla ilgili yasal düzenleme yapılması gerekliliğine dair herhangi bir çalışmaya yer verilmedi.

İklim değişikliği, afetler, göç, siyaset, yaşlı kadınlara ve engelli kadınlara yönelik şiddet ve sağlık alanında kadınlara yönelik şiddet, uluslararası düzeyde öncelikli konular olarak gündeme gelirken, maalesef, Türkiye'de kadın cinayetleri önceliğini korudu. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu verilerine göre, 2021 yılında 280 kadın cinayeti ve 217 şüpheli ölüm vakası kaydedildi.³⁰ Bu sayı, 2023 yılında 315 kadın cinayeti ve 259 şüpheli kadın ölümüne yükseldi. Türkiye'de uzun yıllardır dile getirilen "kadınlara yönelik şiddete sıfır tolerans" anlayışına rağmen şiddeti önlemeye yönelik adımlar, aile odaklı politikalar

²⁸ EIGE: European Institute for Gender Equality (<https://eige.europa.eu/>)

²⁹ Platform of Independent Expert Mechanisms on Discrimination and Violence Against Women (EDVAW)

³⁰ Kadın cinayeti sayısı 2022, 2023 ve 2024 yıllarında sırasıyla 334, 315 ve 394; şüpheli kadın ölümü ise aynı sırayla 245, 248 ve 315 idi.

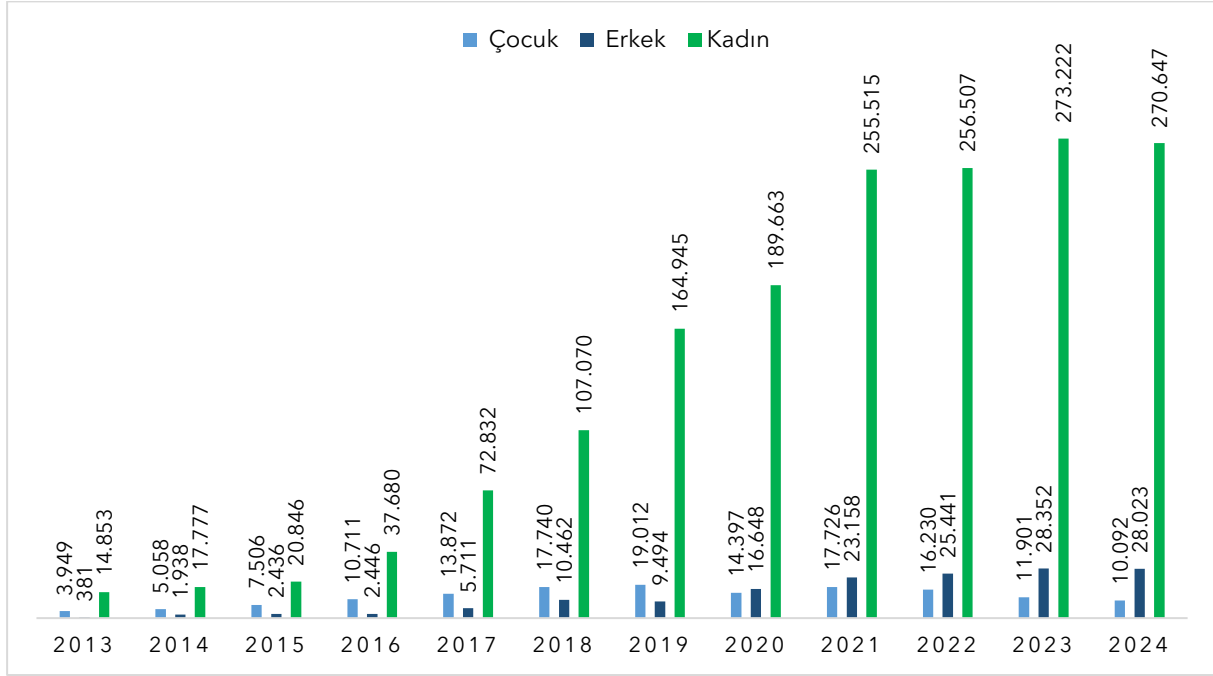

çerçevesinde ele alındığından şiddete maruz bırakılan kadınların korunması konusunda yeterince ilerleme sağlanamadı. Örneğin, 2020 yılında ülke genelinde 145 olan kadın sığınmaevi sayısı, 2023 yılında yalnızca 149’a yükseldi; 81 olan ŞÖNİM sayısı ise ancak 84 olabildi. 5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre, nüfusu 100.000’i geçen belediyelerin kadın sığınmaevi açma zorunluluğu bulunmasına rağmen, 2020 yılında 32 olan yerel yönetimlere bağlı kadın sığınmaevi sayısı, 2023 yılında yalnızca 33’e çıktı. Bakanlığa bağlı “kadın konukevlerinin³¹” kapasitesi 2020 yılında 2.743 iken, 2023 yılında ancak 2805’e ulaştı (KCDP, 2024; ASHB, 2023; ASHB, 2024). Türkiye, hala kadınlara yönelik şiddet için 7/24 hizmet veren ulusal bir telefon hattı hizmetine ulaşamadı. Alo 183 Şiddetle Mücadele Hattı, “aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ile gaziler ve gazi yakınlarına” olmak üzere oldukça geniş bir gruba hizmet sunuyor. Bu süreçte, Cumhuriyet Başsavcılığı bünyesindeki *Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Suçları Soruşturma Büro sayısı 225’e*, Adli Görüşme Oda sayısının ise 170’e çıkması şiddetle mücadelede niceliksel açıdan katkıda bulunan gelişmeler oldu.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün (KSGM), yıllık faaliyetleriyle kadınlara ilişkin istatistikleri paylaştığı *Türkiye’de Kadın* kitabı en son 2023 yılında yayımlandı. Ancak, ASHB web sayfasındaki İstatistik Bülteni’nde sınırlı da olsa kadınlara yönelik hizmetleri de içeren bazı istatistikler yayınlamaya başlandı. Bültenin kadının statüsü bölümünde ŞÖNİM’lere ilişkin istatistikler bulunuyor. Şekil 6’da, ŞÖNİM’lerden hizmet alan kadın, çocuk ve erkeklerin sayıları yıllara göre görülüyor. ŞÖNİM’den hizmet alan erkeklerin sayısındaki artış, muhtemelen daha önceki yıllardaki “yararlanan” kişi sayılarının artık “hizmet alan” biçiminde değişimiyle ilişkili. Bülten’de sadece istatistiklerin paylaşılması nedeniyle bu konuda herhangi bir bilgiye ulaşma olanağı bulunmuyor.

³¹ Bakanlığa bağlı kadın sığınmaevlerinin resmi olarak “kadın konukevi” olarak tanımlanması nedeniyle bu ifade kullanıldı.

Şekil 6. Yıllara göre ŞÖNİM'den hizmet alan kişi sayısı (2013-2024)

Kadın cinayetleri içinde kamuoyunun dikkatini çeken cinayetler arasında 19 yaşındaki Semih Çelik isimli gencin, aynı yaştaki iki kadın arkadaşını vahşi bir şekilde öldürüp ardından intihar etmesi oldu. Şiddet failinin kendilerini “gönülsüz/istemsiz bekar” olarak tanımlayan “incel” hareketiyle ilişkili olduğunun belirlenmesi, dikkatleri kadınlara yönelik dijital platformlarda artan şiddet ve nefret söylemlerine çevirdi. Özellikle, “incel” üyelerinin en sık kullandıkları platform olarak tanımlanan Discord’un kapatılması, sosyal medya platformlarındaki denetim ve sorumluluk konularında yapılması gerekenlere işaret etti. Genç erkeklerin, genç kadınlara yönelttiği bu tür şiddet eylemleri kadınlara yönelik teknoloji destekli şiddet konusunun önemini ortaya koydu.

Kadınlara ve kız çocuklara yönelik şiddet biçimlerinden biri olan çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler sorunu da gündemdeki yerini korudu. Bu sorunun en çok konuşulan örneklerinden biri, 2022 yılında 6 yaşındaki kızını 29 yaşındaki Kadir İstekli ile evlendiren Hiranur Vakfi kurucusu Yusuf Ziya Gümüşel’le ilgili dava oldu. Büyük tepki çeken dava, Ekim 2023’te sonuçlandı ve Kadir İstekli 36 yıl, baba ise 18 yıl 9 ay hapis cezası aldı. Her ne kadar Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) derlediği evlilik verilerine göre, 16-19 yaş grubundaki resmi nikahla evlilik oranlarında bir azalma olsa da bu veri, yalnızca resmi evlilikleri kapsıyor; dini nikah ile gerçekleşen kayıt dışı evlilikleri dışarda bırakıyor. ASHB’nin bu konudaki çalışmaları, çocuk evliliklerinin yüksek olduğu illerde seminerler düzenlenmesi biçiminde devam ediyor. Bakanlık yetkilileri, katıldıkları toplantılarda, bu konuyu daha önce hazırlanan ve halen kamuoyuyla paylaşılmayan “Erken Yaşta ve Zorla Evlilikler ile Mücadele için Eylem Planı”³² yerine, bu konuyu Şiddetle Mücadele Eylem Planı’na dahil ettiklerini dile getirdi. Ancak, il düzeyinde “Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları” gibi “Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele İl Eylem Planı” hazırlanmaya başlandı. En güncel veriye göre, depremden etkilenen 5 il birlikte toplam 25 ilde eylem planı mevcut (KSGM, 2024). Çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler dışında, çocuklara yönelik cinsel istismar, taciz ve çocuk cinayetleri ve faillere af getirilmesini hedefleyen çabalar uzun zamandır gündemde.³³

2024 yılında istismar edilen kız çocuklar ve kayıp çocuklara ilişkin haberler sık sık karşımıza çıktı. Eylül 2024’te Narin Güran adında 8 yaşındaki bir kız çocuğun kaybolması ve uzun süren aramalar sonucunda “aile bireyleri” tarafından öldürüldüğünün öğrenilmesi haberi, bu konudaki örneklerden sadece biri oldu. Ocak 2025’te cinayetin amca, anne ve abi tarafından işlendiği ve üçünün de müebbet hapis cezası aldığı bilgisi basın da yer aldı.³⁴

³² ASHB, “erken ve zorla evlilikler” kavramını kullanırken, uluslararası kuruluşlar “çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler” kavramını daha kapsayıcı olması ve çocukların yaşlarına vurgu yapması açısından tercih ediyor. Akademik çalışmalarda da çocuk yaşta evlilik kavramı, özellikle 18 yaş altındaki evliliklere referans verdiği ve hesaplanabildiği için yaygın biçimde kullanılıyor.

³³ Yüksel-Kaptanoğlu, İ. (2020). Kadınlara Yönelik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2017-2020 Güncellemesi. CEİD Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/1112>)

³⁴ <https://www.aa.com.tr/gundem/narin-guran-cinayeti-davasinda-gerekceli-karar-aciklandi/3460434>

Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2021-2025)'nda belirlenen faaliyetlere ilişkin yıllık *Faaliyet Planları* ASHB'nin web sayfasında yayınlansa da önceki yılın planlarının ne ölçüde gerçekleştiği bilgisi kamuoyuyla paylaşılmıyor. Konuyla ilgili bilgi taleplerine de olumsuz yanıt veriliyor. Bu açıdan ASHB'nin güncel olaylara cevap verme, uygulama ve şeffaflık konularındaki eksiklikleri devam ediyor.

Kadınlara yönelik şiddete ilişkin idari kayıt sisteminden elde edilen veri paylaşımında da bir gelişme olmadı. Ancak Marmara Üniversitesi, TÜBİTAK ve TÜİK iş birliği ile "Türkiye Kadın ve Aile Araştırması 2024" için çalışmalar başladı. Saha çalışmasını TÜİK çalışanlarının gerçekleştirdiği araştırmanın başlığında 2024 ifadesi yer alsa da bu araştırmanın saha çalışması Ocak 2025 itibariyle henüz tamamlanmış değil.

Kadınlara yönelik ev içi şiddetin yanı sıra farklı aktörlerin kadınlara yönelttiği şiddet biçimleri de son on yıl içinde daha çok gündeme gelmeye başladı. Örneğin, 2019 yılında hazırlanan ve 2021'de yürürlüğe giren ILO'nun 190 sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Taciz Sözleşmesi, dikkatlerin iş yaşamındaki şiddete çevrilmesini sağladı. Kırk yedi ülkenin onayladığı³⁵ 190 sayılı Sözleşme, henüz Türkiye tarafından imzalanmadı. Sendikalar, hak temelli örgütler ile kadın örgütleri, Sözleşme'nin imzalanması talebi ile çalışmalar yürütüyor. Örneğin, Özyeğin Üniversitesi, ILO ile iş birliği içinde İstanbul'da "İş Yerinde Şiddet ve Taciz Algıları ve Deneyimleri Araştırması" yürüttü. Araştırma sonuçlarına göre, işyerindeki şiddet algısı ile gerçekleşen arasında belirgin bir uçurum var. Ekonomik, fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet ve ayrımcılığa ilişkin yaygınlığı gösteren araştırma sonuçlarına göre katılımcıların dörtte üçünden fazlası, en az bir kez bir işyerinde şiddet biçimine maruz bırakıldığını belirtmiş. Katılımcıların neredeyse yarısının maruz bırakıldığı psikolojik şiddet dışındaki şiddet biçimlerinde, cinsiyete göre farklılık söz konusu. Kadınlar, iş yerinde orantısız biçimde cinsel şiddete maruz bırakılırken erkekler, daha fazla ve sıklıkla fiziksel şiddete maruz bırakılmakta (ILO, Özyeğin, 2024). CEİD'in 2024 yılında yayımlanan haritalama ve izleme raporlarından biri de işyerinde şiddet, taciz ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda idi.

³⁵ https://normlex.ilo.org/dyn/nrmlx_en/f?p=NORMLEXPUB:11300:0::NO::P11300_INSTRUMENT_ID:3999810

Raporda, işyerinde şiddete dair verilerin cinsiyet ayrımında olmadığına dikkat çekiliyor ve şiddetin izlenebilmesi için göstergeler öneriliyor.³⁶

Uluslararası platformlarda, ev içi şiddet dışında gündeme gelen bir diğer alan ise kamusal alana katılımlarının ve görünürlüklerinin artmasına paralel biçimde siyaset, medya ve aktivizm alanındaki kadınlara yönelik şiddet konusuydu. Bu konuda, Yeryüzü Kalkınma Kooperatifi UN WOMEN desteğiyle nitel bir araştırma yürüttü.³⁷ Araştırma kapsamında, muhtarlık, belediye ve TBMM’de yer alan seçilmiş kadınlar ve bu alanda çalışan kamu kuruluşu, siyasi partilerin gençlik ve kadın kolları temsilcileri ile STK temsilcileriyle görüşmeler yapıldı ve odak grup toplantıları gerçekleştirildi. Araştırmada kadınların siyasetin adaylık, seçim ve seçim sonrası aşamalarında aile üyesi, yakın çevre ve arkadaş, üyesi oldukları siyasi parti ile diğer siyasi parti üyeleri, medya ve seçmenler gibi çok daha geniş bir grup tarafından maruz bırakıldıkları çeşitli şiddet biçimlerine ilişkin örnekler yer alıyor.

Kurumsal ve kişisel olarak herkesin “şiddete sıfır tolerans” söylemini benimsediğinin düşünülmesine/dillendirilmesine rağmen LGBTQİ+’lar ve göçmenler nefret söyleminden azade olamadı. Uluslararası Af Örgütü, 2023 yılında Türkiye’de LGBTQİ+ haklarına yönelik tehdidin altını çizdi; kadınlara yönelik şiddete dair verilen sözlerin tutulmasını vurguladı.³⁸ Ki bunlar durumu çok net özetliyor.

³⁶ Ulutaş, B. ve Ünlütürk, Ç. (2024). İşyerinde Şiddet, Taciz ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması. CEİD Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2574>)

³⁷ Yüksel-Kaptanoğlu vd. 2023. Örneklerle Türkiye’de Siyasette Kadınlara Yönelik Şiddet “. Yeryüzü Kalkınma Kooperatifi, UN WOMEN. <https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2275>

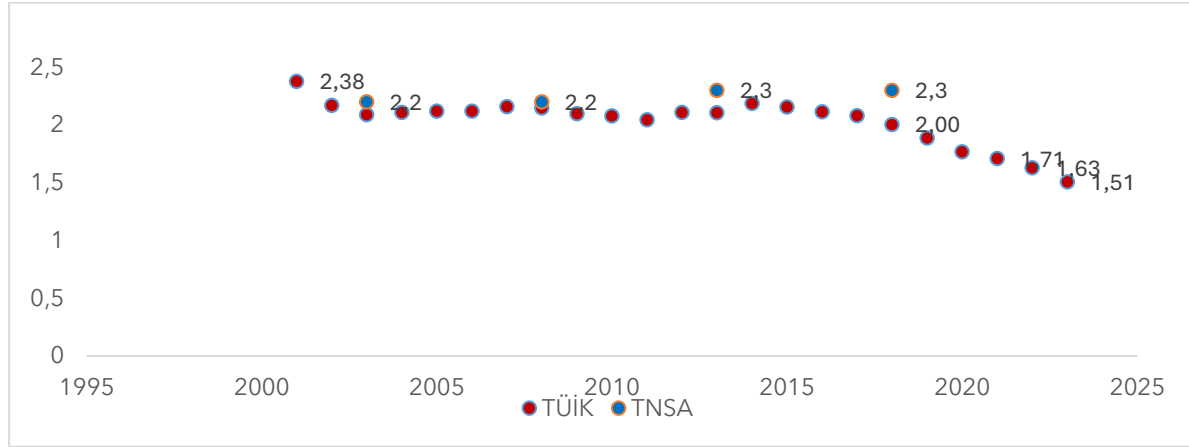
³⁸ <https://www.amnesty.org.tr/icerik/istanbul-onur-yuruyusu-restlesmesi-lgbti-haklarina-yonelik-tehdidin-altini-ciziyor>

Demografik Dönüşüm, Doğurganlığın Azalması, Yaşlılık ve Kadın Sağlığı

Kadınlar, çocuklar ve gençlere yönelik şiddet eylemlerinin kamuoyunu yoğun olarak meşgul ettiği bu izleme döneminde, kamu kurumlarının gündeminde doğurganlığın azalması sorunu ve çözüm olarak ailenin güçlendirilmesi ve çocuk sayısının artırılması vardı. Kamu kurumlarının gündeminde doğurganlık, yaşlı nüfus ve sosyal güvenlik konuları yer alırken, sivil toplum örgütlerinin bu bağlamdaki gündemleri haklara ilişkindi. Başta sağlık hakkı alanındakiler olmak üzere hak temelli sivil toplum örgütleri, kadın örgütleri, belediyeler ve uluslararası kuruluşlar; doğurganlığın azalması eğilimini, cinsel ve üreme sağlığı haklarına ilişkin bilgiye ve hizmetlere erişim açısından ele aldı.

Şekil 7. Toplam doğurganlık hızı, 2001-2023 (TÜİK, TNSA)

TÜİK verileri ve son dört Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'ndan (TNSA) hesaplanan toplam doğurganlık hızlarına (TD)-kadın başına düşen ortalama çocuk sayısı³⁹- ilişkin tahminler, doğurganlığın azaldığına işaret ediyor (Şekil 7). TÜİK verileri, 2021 yılında 1,71 olan TDH'nin

³⁹ 15-49 yaş grubundaki kadınların aynı doğurganlığa sahip olacakları varsayımı altında hesaplanmaktadır.

2022’de 1,63’e, 2023’te ise 1,51’e gerilediğini gösterdi. Son dört TNSA verisi daha stabil bir azalmaya işaret ediyor. Ancak, bu beklenmedik bir durum değil. Demografik Geçiş Kuramları,⁴⁰ Avrupa öncelikli olmak üzere birçok ülkede teknolojinin ilerlemesi, kadınların eğitime ve istihdama katılımının artması ile çocuk bakımının ağırlıklı olarak kadınların sorumluluğunda olmasına ek olarak; kadınların kendilerini gerçekleştirmek için eğitim ve kariyere zaman ayırması sonucu evliliklerin ertelenmesi ve doğumların azalmasının kaçınılmaz olduğuna işaret ediyor. Doğurganlığın artması ve ertelenen doğurganlıkların teşvik edilmesi amacıyla 1980’li yıllardan itibaren dünyanın birçok ülkesinde çeşitli politikalar oluşturuluyor. Bu pro-natalist politikalar, doğumda bebek yardımı ve her çocuk için aylık ücretler, vergi indirimleri, kredi olanaklarının sağlanması biçiminde olabildiği gibi kreş ve çocuk bakım hizmetlerinin iyileştirilmesine kadar çeşitlilik gösteriyor. Öte yandan Avrupa ülkeleri arasında doğurganlığın en yüksek olduğu ülkelerde, örneğin Fransa’da, kadınların işgücüne katılım oranlarının yüksekliğinin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetken politikalar karşımıza çıkıyor. Bu politikalarda, cinsel ve üreme sağlığı konusundaki bilgiye ve hizmetlere erişimin, uluslararası sözleşmelerde belirtildiği gibi hak temelinde yürütülmesine özen gösteriliyor.

Türkiye’de evliliklerin desteklenmesi, aile kurumunun güçlendirilmesi, çocuk sayısının artırılması ve boşanmaların önlenmesini hedefleyen pro-natalist politikaların uygulanması amacıyla 25 Aralık 2024 tarihinde **Aile Enstitüsü** ve **Nüfus Politikaları Kurulu** kuruldu. Bu iki kurumun aynı gün kurulması, bakanlar ve üst düzey yöneticilerden oluşan Nüfus Politikaları Kurulu’nun Aile Enstitüsü ile birlikte çalışacağını düşündürüyor. CEİD bu konudaki görüşlerini 3 Ocak 2025 tarihinde yayınlanan basın açıklamasıyla duyurdu:

⁴⁰ Demografik Geçiş Kuramı-1950’li yıllarda gündeme gelen klasik kuram- Avrupa ülkelerinde gözlenen yüksek doğurganlık ve ölümlülük düzeylerinden düşük doğurganlık ve ölümlülük düzeylerine geçişin, tüm ülkelerde yaşanacağı ve geleneksel toplumların modern topluma geçeceğini iddia etti. İkinci Demografik Geçiş Kuramı ise, 1980’li yıllardan itibaren gerçekleşen değişimleri teknolojik gelişmeler, kadınların eğitim ve istihdama katılımları ile gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki artış; bununla birlikte bireyselleşme ve cinselliğin yaşanmasındaki özgülleşmeye de vurgu yaptı.

Yeni kurulan Nüfus Politikaları Kurulu ve Aile Enstitüsü yetkililerine çağrımızdır.

Sorunların çözülmesi toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin aşılmasından geçer.

25 Aralık 2024'te iki ayrı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Nüfus Politikaları Kurulu ve Aile Enstitüsü'nün kurulmasına karar verildi. Her iki kuruluşun öncelikli amacının düşen doğum oranlarını yükseltmek olduğu söylenebilir.

Gelişmiş ülkelerin ortak özelliklerinden birisi, nüfus yapısının değişmesi olup, bu durumun nedeni doğum oranlarının düşmesine ve yaşam süresinin uzamasına bağlı olarak yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payının artmasıdır. Nüfus yapısındaki değişikliğin ülkelerin ekonomik, sosyal ve siyasal yaşamı üzerindeki çok yönlü etkileri tartışma konusudur. Bu sürecin olumsuz etkilerinin en yoğun yaşandığı ülkeler Güney Kore, Japonya gibi aynı zamanda cinsiyet eşitsizliklerinin en yüksek düzeyde gözlemlendiği ülkelerdir. Söz konusu olumsuz etkilerin azaltılabilmesi için üç alanda önlemler alınması tartışılmakta ve hükümetlerce bu doğrultuda politikalar üretilmektedir: doğum oranlarının artırılması, gençlerin ve kadınların işgücü piyasasına erişimlerinin desteklenmesi ve bütüncül göç politikalarının uygulanması.

Türkiye'de de benzer eğilimler gözlenmektedir. Doğurganlık oranları düşmekte, yaşam süresinin uzamasına bağlı olarak yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payı (Avrupa ülkelerine kıyasla halen düşük olmakla birlikte) artmakta ve mülteciler/göçmenler işgücü piyasasında yerli işgücünün yapmadığı işlerde çalışmaktadır.

Doğurganlık oranının artırılması yönündeki politikalarda öncelikli temel ilke anne ve çocuk sağlığını, üreme sağlığını gözetilen politikalar ve uygulamalar olmalıdır. Bir diğer temel ilke, doğacak olan çocuklar için ailenin ekonomik durumunu kötüleştirmeyecek, iş-yaşam dengesini olumsuz etkilemeyecek ve cinsiyet eşitsizliğine yol açmayacak koşulların sağlanmasıdır. Özellikle çocuk sahibi olmanın kadınların işgücü piyasasından çekilmesine yol açması, kalanlar için ise bakım sorumluluklarının nasıl çözülebileceğinin ağır bir yük haline gelmesi, ekonomik ve toplumsal gelişme açısından ciddi sorunlar yaratır. Çalışma hayatında kalan kadınların ise geçici ve güvencesiz işlerde yer alması, düşük ücretli işlerde çalışması, kadınlar ve erkekler arasında ücret farklılıklarının artması, yoksulluğu ve geleceğe dair endişeleri artırdığı gibi toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini derinleştirir. Artan eşitsizlikler, işsiz kalma korkusu ve ekonomik belirsizlikler, yetişkinlerin daha az çocuk sahibi olmalarında etkilidir.

Bunun üstesinden gelmek için;

- ✓ Hane içindeki çocuk, yaşlı vb. bakım hizmetlerinin kadın ve erkek arasında daha adil dağılımı,
- ✓ Çocuk bakımında ebeveyn izinlerinin uygulanması ve izin kullanımının çalışma yaşamı açısından dezavantaj yaratmaması,
- ✓ Ebeveyn izinleri sonrasında ihtiyaç duyulan kurumsal bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması,
- ✓ Hane içinde ya da kurumlarda hizmet sunan bakım işçilerinin çalışma koşullarının iyileştirilmesi,
- ✓ Kadınların işgücü piyasasına katılımı için çözüm olarak güvencesiz, geçici ve kısmi zamanlı işler yerine insana yakışan işler sunulması gerekir.

Düşen doğurganlık oranlarının çalışma yaşamında yol açabileceği olumsuz etkileri gidermenin yolu, iş-yaşam dengesini gözeterek kadınların çalışma yaşamında eşit koşullarda yer almalarından ve toplumda hak ettikleri eşit konuma ulaşmalarından geçer.

CEİD Yönetim Kurulu

Kadın sağlığı alanında çalışan akademisyenler, sivil toplum ve kadın örgütleri ise doğurganlığın artırılmasına odaklanan politikaların kadınların fiziksel ve ruhsal sağlığını göz ardı edebildiğine dikkat çekiyor. Örneğin, Türkçelik ve Akın⁴¹'in, sağlığı toplumsal cinsiyet perspektifinden ele aldıkları izleme çalışmasında belirttikleri gibi, On İkinci Kalkınma Planı'nda sağlık konusundaki birçok hedef içinde anne ve bebek ölümleri ile izlemleri, dolayısıyla doğum ve üremeye ilgili konulara daha çok ağırlık verildi. Türkçelik ve Akın, güncellenen 2024-2028 Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda, cinsel sağlık ve genç dostu sağlık birimleri oluşturulması, HPV aşısının ulusal aşı takvimine eklenmesi gibi başlıkların cinsel ve üreme sağlığı açısından olumlu bir çaba olduğunu belirtiyorlar. Ancak, HPV aşısı, isteyerek düşük hizmetleri ve genç dostu sağlık birimlerinin, performans göstergeleri arasında yer almaması, belirlenen hedeflerin gerçekleşmesine ilişkin kaygıları beraberinde getirmekte. Öte yandan, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi

⁴¹ Türkçelik, E., Akın, A. (2024), Sağlık Hizmetlerine Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2023 Güncellenmesi. CEİD Yayınları.

yerine ailenin güçlendirilmesi ve nüfusun artışına yönelme, kadınlara yönelik cinsel ve üreme sağlığına ilişkin hizmetlerin geri plana atılmasına yol açıyor. Özellikle, kadınların insan haklarının gerçekleşmesinin önündeki engelleri aşmaya yönelik uzun zamandır devam eden uluslararası çabanın da desteğiyle, kadınların bedenleri ile ilgili olduğu için doğuma ilişkin kararları kendilerinin alması, gebeliği önleyici yöntem kullanımının desteklenmesi ve istemli düşük hakkının kullanılabilmesi, Kahire Konferansı'nın üzerinden 30 yıl geçmiş olmasına rağmen halen tartışılabilir.

2025 yılının Aile Yılı ilan edildiği bir dönemde, basın bildirisinde de açıkladığımız gibi, aileyi güçlendirmeyi hedefleyen toplam doğurganlık hızının artırılmasına yönelik politikaların kadınların yaşamlarına ve haklarına zarar verme riski taşıdığını hatırlatmak istiyoruz. Örneğin, 2019 yılında yüz bin canlı doğumda 13.1'e gerileyen anne ölüm oranının⁴² 2020 yılında Covid-19 pandemi nedeniyle gerçekleşen anne ölümleri dahil edildiğinde 19.1,⁴³ 2021'de 13.1,⁴⁴ 2022'de 12,6⁴⁵ ve 2023 yılında ise 14.0⁴⁶ olması, bu konuya dikkat çeken çalışmaların⁴⁷ haklı olduğuna işaret ediyor. Bu politikalar, kadınların modern gebeliği önleyici yöntemler ve kürtaj öncelikli olmak üzere cinsel sağlık ve üreme sağlığına ilişkin hizmetlere erişimine engel olmamalı. Doğurganlık hızındaki azalmayı bir tehdit olarak olmak ve panikleme yerine yaşlı, genç ve çocuk nüfusa ilişkin bakım hizmetlerini artırmanın, kadınların bakım yükünü hafifletmenin ve erkeklerin yaşamın her alanında kadınlar ile sorumluluk paylaşmaya teşvik edilmesinin önemine ve gereğine dikkat çekmek istiyoruz.

⁴² Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2019. <https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/1591>

⁴³ Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2020. <https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/2159>

⁴⁴ Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2021, <https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/2162>

⁴⁵ Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2022. <https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/2473>

⁴⁶ Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2023. <https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/2575>

⁴⁷ Yüksel-Kaptanoğlu, İ., Keskin, F., Yayla Enfiyeci, Z., Barkçin, M., Güneş, K., Koyuncu, Y. ve Koç, İ. (2023). Anne Ölümüne Yeniden Bakmak: Nitel Araştırmanın Söyledikleri. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (<https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/2588>)

Bu çalışma kapsamında altını çizmek istediğimiz başka bir konu ise kamu kurumlarının veri paylaşmasına ilişkin. Eşitliğin sağlanabilmesi amacıyla güvenilir göstergeleri temel alarak yaptığımız izlemeler için spordan adalete, iklim krizinden mültecilere, kadın cinayetlerinden erkeklığe ilişkin çeşitli konularda kamu kurumlarının veri paylaşması büyük önem taşıyor.

Kamu Harcamaları

Türkiye’de toplumsal hayatın her alanında yaşanan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin üstesinden gelmek için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının tüm plan, program ve bütçelerinin eşitlik perspektifiyle hazırlanması gerekir. Kadın-erkek eşitliği için toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları ilk olarak 2011 yılında Maliye Bakanlığı tarafından başlatıldı. Bu yükümlülük daha sonra Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından üstlenildi. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya Yanık, 2021 yılında, “Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme (2022–2024)” projesini tanıttı, 2024 yılı başında ise ilgili Bakan Mahinur Özdemir Göktaş bu proje kapsamında hazırlanan “Türkiye’de Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçelemenin Uygulanması Strateji Belgesi ve Eylem Planı”nın (2024–2028) yayımlandığını duyurdu.

Söz konusu belgede ağırlıklı olanın kadın-erkek eşitliği perspektifinin anaakımlaşması yönünde kamu kurumlarında kapasite artırımının yer aldığı belirtilebilir. Belgede “Strateji 2.3: Kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadının güçlenmesi amacıyla gerçekleştirilen hizmetlere bütçede ayrılan payın görünür kılınması sağlanacaktır.” denilmekte. Bu stratejideki 2.3.1 no.lu eylem ile “görünür”lük kıstasının “bütçeden ayrılan pay” olduğu anlaşılmakta. Ancak bu eylemin Performans Göstergesi, “Kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik faaliyet sayısı”dır; bütçe payının düzeyi değildir. 2024 Strateji Belgesi ve Eylem Planı, kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadının güçlenmesi eyleminin gerçekleşme düzeyi açısından önümüzdeki yıllarda değerlendirilecektir. Ancak bu belge, Ocak 2025 itibariyle henüz merkezi yönetim mevzuat kapsamına alınmış değil.

2024-2028 On İkinci Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Program’da kadın istihdamı, eğitim, dijital dönüşüm ve sosyal hizmetler gibi alanlarda cinsiyet eşitliği hedefleri vurgulandı. Ancak hazırlanan Kamu Harcamaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Raporu’nda üç bakanlık örneğinde (Adalet, Aile ve Sosyal Hizmetler, Millî Eğitim) kamu harcamalarının toplumsal cinsiyet eşitliği açısından değerlendirilmesi, bütçe planlama süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerinin beklenen düzeylerde olmadığını gösterdi.⁴⁸

Adalet Bakanlığı

Adalet Bakanlığı’nın 2024-2028 Stratejik Plan’ında yer alan stratejik hedeflerden “6.2 Adalet sisteminde kadın haklarına ilişkin uygulamalar geliştirilecek, adli süreçte şiddet mağduru kadınların adalete erişimleri güçlendirilecektir” stratejik hedefi için ayrılan kaynağın, “6. Adalete erişimin kolaylaştırılması ve adalet hizmetlerinden memnuniyetin artırılması” amacı için ayrılan toplam kaynak içindeki payı **%0,057** gibi oldukça düşük bir seviyede. Stratejik Planda “3. Adil Yargılanma Hakkı Çerçevesinde Ceza Adaleti Sisteminin Etkinliğinin Artırılması” amacı ve “3.7 Ceza infaz kurumlarında ihtiyaca uygun yeni uygulamalar geliştirilecektir” hedefi için cinsiyet eşitliği ile ilgili bir açıklama veya performans göstergesi bulunmuyor.

Adalet Bakanlığı’nın 2024 Performans programında ise “Ceza İnfaz İyileştirme” alt programına ait 20 performans göstergesinden 2’si cinsiyet eşitliğine duyarlı. Bu göstergeler “Hassas gruplara yönelik davranış eğitimi alan personel sayısı” (s.44) ve “Meslek edindirme kurslarına katılan kadın hükümlü ve tutuklu sayısı” (s.46).

Adalet Bakanlığı’nın 2024-2028 Stratejik Planı ve 2024 Performans Programı’nda doğrudan kadın mahkûmlara yönelik bütçenin toplam içindeki payı %0,24 dolayında. Stratejik hedefler

⁴⁸ Günlük-Şenesen G., Karababa R. (2024) Kamu Harcamaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Raporu, CEİD Yayınları.

ile alt programlar arasındaki bağlantı tam olarak sağlanamadığı için bütçe harcamaları etkin bir şekilde izlenemiyor.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı ve 2024 Performans Programında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin (bakım ve kadına yönelik hizmetler) bütçe içindeki payı %2 dolayında. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024 Performans Programı’nda yaşlılara yönelik kurumsal bakım hizmetlerinin kalitesini arttırmayı hedeflemekte. 2024 yılında hizmet verilmesi hedeflenen toplam 14.950 yaşlıdan 6.500’ü kadın. Toplam sayı çok düşük olduğu gibi izleyen yıllar için bu sayılarda öngörülen artış da çok düşük. Oysa Türkiye’de 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfus içindeki payı giderek artıyor ve kurumsal bakım hizmetlerinden yararlanmak isteyen yaşlıların sayısı çoğalıyor. Kadının Güçlenmesi programının toplam program maliyetleri içerisindeki payı ise %1’in altında. Çok ciddi bir toplumsal sorun olan kadına yönelik şiddetle mücadele için çok daha fazla kaynak ayrılması gerekli. Ancak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın Stratejik Planında hizmet sunumunda kaynak tahsisi kısıtlamasının belirleyici olduğuna ilişkin saptamalar bulunmakta. Bu durum ‘azami kaynak tahsisi’ ilkesinin yerine getirilmediğini de göstermekte.

Millî Eğitim Bakanlığı

Millî Eğitim Bakanlığı’nın 2024 Performans Programı’nda yer alan Ortaöğretim, İlköğretim ve Özel Eğitim Pansiyon Hizmetleri ile Yaygın Eğitim Kursları ve Açık Öğretim faaliyetleri, kadınların ve kız çocukların eğitimde fırsat eşitliği haklarını gerçekleştirmeye yönelik. Bu alt programların MEB’in toplam bütçesi içindeki payı 2024 yılı için %5,7 olarak bulunmuş. Eğitimde kapsayıcılığı artırmayı amaçlayan stratejik hedeflerin bütçe içindeki payı oldukça düşük. Örneğin, Millî Eğitim Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı ve Bütçesinin stratejik amaçlarından “3. Bireyin bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmek amacıyla bireysel, toplumsal ve istihdam odaklı yeni bir yaklaşımla hayat boyu öğrenme imkânları sunmak”

amacı için ayrılan toplam maliyet içinde, "3.1 Farklı yeteneklere, özelliklere, ihtiyaçlara ve birikimlere sahip tüm bireylerin yaygın eğitimden aktif olarak yararlanabilmeleri amacıyla eğitimde kapsayıcılık sağlanacaktır" hedefinin payı % 0,0076.

Kamu harcamalarının toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden değerlendirilmesi, kadınların toplumda eşit haklara sahip yurttaşlar olarak yer almasını sağlayacak programlara ayrılan kaynakların yetersizliğini açıkça ortaya koyuyor ve resmi metinlerde yer verilen hedeflerin gerçekleşme ihtimalinin ne denli az olduğunu gösteriyor.

Bölüm II

Yerel Yönetimlerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Bölüm II

Yerel Yönetimlerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çerçevesinde Değerlendirilmesi: Seçimler, Merkez-Yerel İlişkisi ve Hizmetler

Belediyelere bakıldığında 2023-2024 yılları arasındaki en önemli gelişmenin 31 Mart 2024 Yerel Seçim sonuçları ve ardından gelişen olaylar, tartışmalar olduğu söylenebilir. Seçim sonuçları belediyelerin çehresini büyük ölçüde değiştirirken kayyum atamaları, tasarruf tedbirleri, merkezi hükümetin yerel yönetimler üzerindeki vesayetini yeniden görünür kıldı. Bu bölümde hem bu gelişmeler değerlendirilecek hem de büyükşehir belediyelerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini nasıl ele aldıkları ve eşitliğin gerçekleşmesi için neler yaptıkları/yapmadıkları tartışılacaktır.

Belediye izlemesinde iki yöntem kullanılmıştır. Bunlardan ilki, belediyelerin politika belgelerinin (Stratejik Eylem Planları) incelenmesi; ikincisi ise bilgi edinme başvuruları, web sitelerinin taranması, faaliyet raporlarının incelenmesi yoluyla belediyelerin bakım alanında sundukları hizmetlerin haritalandırılmasıdır. Belediyeler altyapı hizmetlerinden, sağlık hizmetlerine kadar pek çok alanda faaliyet gösterebilmektedir. Bu hizmetlerin tamamının toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde değerlendirilmesi önemli olsa da mevcut koşullarda bunu yapmak mümkün değildir. Belediyelerin veri altyapı sistemlerindeki yetersizlikler, verilerinin düzensiz olması ve cinsiyet kırılımında toplanmaması/kayıt altına alınmaması ve veri paylaşımında gösterilen isteksizlik gibi pek çok güçlük söz konusudur. Bu nedenle belediye hizmetlerinin incelenmesi, sadece bakım hizmetleri ile sınırlı tutulmuştur.

Seçim Sonuçlarının Cinsiyet Eşitliği Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Yerel seçim sonuçlarına bakıldığında bir önceki yerel seçime kıyasla belediye yönetimlerinde kadın sayısının arttığı görülmektedir. 2019 yılında 3 olan kadın büyükşehir belediye başkanı sayısı, 2024'te 5'e yükselmiştir. İlçe belediyelerinin yönetiminde kadın oranı hala %7,3 gibi düşük bir düzeyde olmasına rağmen, 2019'a göre yaklaşık 2 katına yakın bir yükselme olmuştur (Tablo 2). Geleneksel olarak HDP ve onun devamı niteliği taşıyan Yeşil-SOL, DEM gibi partilerin siyasette eşit temsili, parti politikası haline getirdikleri bilinmektedir. Bu partiler hem sayısal eşitliği gözetmekte hem de kadınlar, seçilebilecek yerlerden aday gösterilmektedir. 2024 Yerel Yönetim Seçimlerindeki olumlu gidiş, DEM Parti'nin yanı sıra CHP'nin de daha fazla kadın aday göstermesiyle açıklanabilir. Veriler de bunu desteklemektedir (Tablo 3).

Tablo 2. Belediye Başkanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı (2019-2024)

		2019		2024		2019		2024	
		Kadın Sayı	Kadın (%)	Kadın Sayı	Kadın (%)	Erkek Sayı	Erkek (%)	Erkek Sayı	Erkek (%)
Büyükşehir Belediyeleri	30	3	10	5	16,6	27	90	25	83,4
İl ve İlçe Belediyeleri	2019	970	36	73	7,3	934	96,3	927	92,7
	2024	970							

Tablo 3. Partilere göre Aday/Seçilen Kadın Sayısı

DEM*				CHP				AKP				MHP			
2019		2024		2019		2024		2019		2024		2019		2024	
A	*S	A	S	A	S	A	S	A	S	A	S	A	S	A	S
47	21	145	29	49	9	103	32	24	5	27	9	24	1	21	2

*Dem Parti'nin verileri 2019 Seçimlerinde HDP verileri ile karşılaştırılmıştır. **A: Aday, ***S: Seçilen

Parti politikaları ile birlikte yerleşim yerinin büyüklüğünün de belediye başkanının cinsiyeti üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Büyükşehir belediyeleri ve bu belediyelerin sınırları içinde bulunan ilçelerde kadın belediye başkanı sayısı, belde belediyelerindeki kadın belediye başkanı sayısından daha fazladır. 2024 yılı seçim sonuçlarına göre, 386 belde belediyesinin sadece 3’ünde kadın başkan seçilmiştir. Türkiye’de ölçek küçüldükçe kadınlar daha görünmez olmakta; ölçeğin büyümesiyle kadınlar ortaya çıkmaktadır. Bu, belki de merkezden yürütülen politikaların ve bazı politikaların merkezin dışına çıkmamasının, etkilememesinin bir sonucudur.

Tablo 4. Belediyelerin⁴⁹ büyüklüklerine göre kadın temsili

	2019	2024	2019	2024
	Kadın Sayı	Kadın Sayı	Erkek Sayı	Erkek Sayı
Büyükşehir belediyesi (30) ⁵⁰	3	5	27	25
İl belediyesi (51)	1	7	50	44
İlçe belediyesi (919-2019) (919-2024)	35	66	884	853
Belde belediyesi (385-2019) (386-2024)	2	3	383	383

Meclis üyeleri sayısında, belediye başkanlarının sayısında ve oranındaki yükselişe paralel bir yükseliş görülmemiştir. 2019’da %11 olan kadın meclis üyesi oranı 2024’te %12,2 olarak gerçekleşmiştir.

⁴⁹ 31 Mart 2024 Yerel Yönetim Seçimlerinde, YSK Belediye Başkanı sayısını 1363 olarak açıklamıştır. Ancak YSK’nın belediye başkanlarını paylaştığı Excel dosyaları incelendiğinde, toplam belediye başkanı sayısının (il, ilçe ve belde) 1361 olduğu görülmektedir. Bu farklılık 2 noktadan kaynaklanmaktadır: 1. YSK’nın web sitesinde paylaşılan listede bir toplama hatası yapılmıştır, toplam belediye sayısı 1363 yerine 1362 yazılmıştır, 2. YSK açık veri portalından indirilen Excel dosyasında Antalya ilinde toplam 19 belediye başkanı görünürken, web sitesinde bu sayı 18 olarak verilmiştir.

Tablo 2’deki il ve ilçe belediyesi verileri ile Tablo 3’teki tüm veriler, YSK’nın açık veri portalında yer alan “Seçilen Belediye Başkanları” dosyası üzerinden hesaplanmıştır. <https://acikveri.ysk.gov.tr/aday-istatistik/secilen-parti-cinsiyet> (Son Erişim Tarihi: 04.03.2025)

⁵⁰ Kaynak: Belediyelerin web siteleri.

Tablo 5. Belediye meclis üyelerinin cinsiyete göre dağılımı

Toplam üye sayısı	2019		2024		2019		2024	
	Kadın Sayı	Kadın (%)	Kadın Sayı	Kadın (%)	Erkek Sayı	Erkek (%)	Erkek Sayı	Erkek (%)
20.952	2.284	11	2.567	12,2	18.461	89	18.385	87,8

Özetle, 31 Mart 2024 Yerel Yönetim Seçimi sonuçları belediyelerin yönetim yapısını radikal bir biçimde değiştirmiştir. Büyükşehir belediyeleri ve yoğun nüfuslu ilçelerde daha önce hiç rastlanmayan bir biçimde, muhalefet partileri yönetime gelmişlerdir ve yönetimde kadın temsiliyetinde artış olmuştur.

Belediye-Merkez İlişkisi

Türkiye'de merkezi hükümet-yerel yönetimler arasındaki ilişkiler, özellikle Avrupa Birliği (AB) ile müzakereler sürecinde gündeme gelmiş; yerelleşmeye dair pek çok program uygulanmıştır. Yerel yönetimlerin hizmet sunduğu alanların genişlemesi, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu, 5393 Belediyeler Kanunu, 6360 Sayılı Büyükşehir Kanunu gibi yasaların çıkarılması, bu gelişmeler sonrasında mümkün olmuştur. Söz konusu olumlu gelişmelere rağmen Türkiye'de merkezi hükümetin belediyeler üzerindeki vesayeti devam etmektedir. Bu vesayeti üç başlık altında sınıflandırabiliriz; 1) idari vesayet 2) yerellik anlayışı gereği belediyelerin yürütmesi gereken işlerin merkezi hükümet tarafından yürütülmesi ve 3) finansal bağımlılık ile norm kadro uygulamaları.

Merkezi hükümetin yerel yönetimler üzerindeki idari vesayetinin temel dayanak noktaları, Anayasa ve 5393 Sayılı Belediyeler Kanunu'dur. Anayasanın 127. maddesine göre İçişleri Bakanı, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahallî idare organlarını veya bu organların üyelerini geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir.

5393 Sayılı Kanun’un 44. ve 45. maddeleri, İçişleri Bakanlığı’na belediye başkanlığının boşalması durumunda süreci yürütme, yeni belediye başkanının belediye meclisi içinde seçiminin yapılmasını sağlama; 46. madde belediye başkanı görevlendirmesinin geçici olarak İçişleri Bakanlığı (büyükşehir ve il belediyeleri) ve Valilik (diğer belediyeler) tarafından yapılması ve 47. madde İçişleri Bakanlığı’na haklarında soruşturma olan belediye organları veya bu organların üyelerini görevden alma yetkilerini vermiştir. 2016 yılında yürürlüğe giren 674 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ise merkezin yerel yönetimler üzerindeki vesayetini ağırlaştırmıştır. Buna göre İçişleri Bakanlığı tarafından görevden alınan belediye başkanlarının yerine Valilik ya da İçişleri Bakanlığı tarafından atama yapılabilmektedir. Terör gerekçesiyle görevden almalarda yeni belediye başkanının seçimle belirlenmesi ya da belediye meclisi içinden seçilmesi yolu böylelikle kapatılmıştır.

Türkiye’de Bakanlar; seçimi kazanan, iktidarda olan siyasi parti tarafından belirlenmektedir ve bunun sonucu olarak da Bakanlar, partilerinin politikalarına/beyanlarına göre davranmaktadır. Bu nedenle belediyelerde görevden alma ve atama gibi yetkilerin yürütme yerine yargı tarafından kullanılması demokrasi, özellikle de yerel demokrasinin güçlendirilmesi açısından önemlidir. Elbette bu da güçler ayrılığı ilkesi uyarınca yargının seçilmişlerin etkisinden muaf olduğu, özerk olduğu koşullarda geçerlidir.

	Düzenleme
Anayasa ⁵¹	Madde. 127: Mahallî idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahallî idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir.
5393 Sayılı Belediyeler Kanunu ⁵²	Madde 46.- Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması ve yeni belediye başkanı veya başkan vekili seçiminin yapılamaması durumunda, seçim yapıncaya kadar belediye başkanlığına büyükşehir ve il belediyelerinde İçişleri Bakanı, diğer belediyelerde vali tarafından görevlendirme yapılır.

⁵¹ <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/>

⁵² <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>

	<p>Görevlendirilecek kişinin belediye başkanı seçilme yeterliğine sahip olması şarttır.</p> <p>Madde 47- Görevleriyle ilgili bir suç nedeniyle haklarında soruşturma veya kovuşturma açılan belediye organları veya bu organların üyeleri, kesin hükme kadar İçişleri Bakanı tarafından görevden uzaklaştırılabilir.</p>
--	--

31 Mart 2024 seçimlerinden 1 Mart 2025'e kadar yaklaşık bir yıllık süreçte 11 belediyeye - Hakkari, Esenyurt, Batman, Mardin, Halfeti, Tunceli, Ovacık, Akdeniz, Siirt, Van, Kağızman-terör gerekçe gösterilerek kayyum atanmıştır. 17 Ocak 2025 tarihinde ise Beşiktaş Belediye Başkanı Rıza Akpolat tutuklanmış, ardından Belediye Başkan Vekili Meclis içinden seçilmiştir.

31 Mart 2024 seçimlerinin ardından kayyum atanan belediyeler

1. 4 Haziran 2024 tarihinde **Hakkari** Belediye Başkanı Mehmet Sıdık Akış görevden uzaklaştırılarak, kayyum atandı.
2. 31 Ekim 2024 tarihinde **Esenyurt** Belediye Başkanı Ahmet Özer'in tutuklanmasının ardından belediyeye kayyum atandı.
3. 4 Kasım 2024 tarihinde, **Batman** Belediye Başkanı Gülistan Sönük ve **Mardin** Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Türk ve **Halfeti** Belediye Başkanı Mehmet Karayılan görevden uzaklaştırılarak, yerlerine kayyum atandı.
4. 22 Kasım 2024'te ise **Tunceli** Belediye Başkanı Cevdet Konak ve **Ovacık** Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül görevden uzaklaştırılarak bu belediyelere kayyum atandı.
5. 10 Ocak 2025 tarihinde **Akdeniz** ilçesi Belediye Eş Başkanları Hoşyar Sarıyıldız ve Nuriye Arslan tutuklandı. İçişleri Bakanlığı yerlerine kayyum atandığını açıkladı.
6. 29 Ocak 2025 **Siirt** Belediye Başkanı Sofya Alağaç görevden uzaklaştırıldı ve Belediyeye kayyum atandı.
7. 15 Şubat 2025 tarihinde **Van** Büyükşehir Belediyesine kayyum atandı.
8. 24 Şubat 2025 tarihinde **Kağızman** Belediyesine kayyum atandı.

Vesayetin sürdüğü bir diğer alan yerindenlik ilkesi gereği yerel tarafından verilmesi gereken hizmetlerin merkez tarafından yerine getirilmesidir. Toplu Konut İdaresi (TOKİ), Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nın yetkileri, belediyelerin hizmet alanına müdahaleleri içermektedir. 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ve 648 sayılı KHK, merkezin yerel üzerindeki vesayetini gösterir niteliktedir. Kentsel dönüşüm, gecekonduların dönüşümü, yenileme alanlarına dair imar plan ve uygulamaları, arsa ve arazi düzenlemeleri, imar hakkı transferi, kamulaştırma, yapı ruhsatı verme gibi yerel nitelikli işlevler, Bakanlığın yetkileri arasında sıralanmıştır. Bu düzenlemelerle belediyeler, hizmet verdikleri mekâna ilişkin kararların dışında tutulmuş ve yetkisiz kılınmıştır. Öte yandan bu düzenlemelerin hiçbirinde mekâna müdahalenin, cinsiyet eşitliğini gözetecek şekilde gerçekleştirileceğine dair bir ibare de bulunmamaktadır.

Merkezi hükümet ve belediyeler tarafından sunulan hizmetlerin çerçevesi de ilgili Bakanlıklar tarafından tek taraflı bir biçimde belirlenmektedir. Örneğin kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir yere sahip olan sığınmaevlerinin nasıl yürütüleceğine ‘Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik’ kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından karar verilmektedir. Belediyelerin sığınmaevlerine yerleştirmeler, yönetmelik kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) tarafından yapılmaktadır. Hizmet alacak kişilerin koşulları ve ayrılma koşulları da yönetmelikle belirlenmiştir. Böylelikle belediyeler tarafından alternatif sığınmaevi modelleri uygulamak imkânsız hale gelmiştir.

2985 sayılı Toplu Konut Kanunu	<i>Başkanlık, gecekonduların dönüşüm projesi uygulayacağı alanlarda veya mülkiyeti kendisine ait arsa ve arazilerde veya valiliklerce toplu konut iskan sahası olarak belirlenen alanlarda çevre ve imar bütünlüğünü bozmayacak şekilde her tür ve ölçekteki planlar ile imar planlarını yapmaya, yaptırmaya ve tadil etmeye yetkilidir. Bu planlar; büyükşehir belediye sınırları içerisinde kalan alanlar için büyükşehir belediye meclisi tarafından, il ve ilçe belediye sınırları ile mücavir alanları içerisinde kalan alanlar için ilgili belediye meclisleri tarafından, beldelerde ve diğer yerlerde ilgili valilik tarafından, planların belediyelere veya valiliğe intikal ettiği tarihten itibaren üç ay içerisinde aynen veya değiştirilerek onaylanır. Belediyeler ve valilik tarafından üç ay içerisinde onaylanmayan planlar Başkanlık tarafından re’sen onaylanır.</i>
---------------------------------------	--

Merkezden yerele müdahale, katılımcı demokrasinin gelişmesini engellediği için toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerelde yerleşmesine de engel olmaktadır. Katılımcı demokrasi; sesi duyulmayanların sesini duyulur kılmak, görünmeyeni görünür kılmak için önemlidir. Eşitsizliklerden dolayı sesi duyulmayanlar, görünür olmayanlar arasında kadınlar; özellikle yoksul, eğitim, istihdam olanakları, sağlık hizmetleri gibi temel kaynaklardan yeterince yararlanamamış kadınlar yer almaktadır.

Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde kullandığı bir diğer yetki ise personel rejimine dairdir. Belediyeler nüfus, sanayi, ticaret veya turizm niteliklerine göre sınıflandırılmakta ve her bir sınıfa göre ayrıntılı bir biçimde personel yapısı düzenlenmektedir. Norm kadro uygulaması, belediyelerin kendi ihtiyaçlarına göre personel istihdam etmesini önlemektedir. Örneğin eşitlik birimi kurmak isteyen bir belediye, norm kadro kısıtları nedeniyle bu birimde personel istihdam edememektedir. Bu durum, yerelde eşitliğe dair çalışmalarını sekteye uğratmaktadır.

Son olarak merkezden belediyelere tasarruf tedbirleri dayatılması, başka bir vesayet alanı olarak ifade edilebilir. Belediyelerin görüşleri alınmadan, her bir belediyenin özgül koşulları dikkate alınmadan tasarruf tedbirleri hazırlanıp uygulamaya konulmuştur.

Belediyelerin Eşitlik Sağlayıcı Hizmetleri

Yukarıda sıralanan ve belediyelerin hareket alanlarını sınırlayan düzenlemelere rağmen belediyeler kent ölçeğinde hizmet üreten temel aktörlerdendir. O kentte ikamet edenlere en yakın olan kamu kurumlarıdır. Yerelin ihtiyaçlarını görme, o ihtiyaçlar üzerinden politika üretme ve hizmet sunma olanaklarına en fazla sahip olan kurumlar da belediyelerdir. Türkiye'de kamu hizmetlerinin bir bölümü belediyelere kapalı iken -örgün eğitim hizmetleri, sosyal güvenlik- sosyal hizmetler gibi kimi alanlarda belediyelerin hizmet sunması ve müdahalede bulunması mümkündür. Belediyelere dair altı çizilmesi gereken bir diğer nokta

da yereldeki aktörlerin yönelimlerinin, taleplerinin belediyelerde karşılık bulma olanağının daha yüksek olmasıdır.

İster belediyeler tarafından isterse merkezi kamu kurumları tarafından üretilsin hizmetlerin temel amacı, bireylerde güven duygusu yaratmaktır. Eğitim hizmetleri, çocukların-yeni nesillerin geleceğine güvenle bakmak; sağlık hizmetleri, hastalık durumunda bakılacağını bilmek; sosyal güvenlik, işsizlik ve yaşlılık döneminde insana yaraşır bir yaşam süreceğini hissetmek için önemlidir. Bundandır ki güven duygusu, fiziksel güvenlik, şiddete uğrama tehlikesinin ötesinde yaşamın tümünü kapsamaktadır. Geleceğinden ve şu anından korku duymadan yaşamını güven için sürdürmek temel bir insan hakkıdır. Ancak herkesin bunu hissettiğini, bu haktan yararlandığını söylemek mümkün değil. "Nasıl bir yaşlılık geçireceğim?" "Herhangi bir sağlık sorunu ortaya çıktığında kimden destek alabileceğim?" "Benimle ilgilenen birileri olacak mı?" "Ben olmadıgımda engelli yakınım kim bakacak?" sorularının yaratmış olduğu tedirginliği biliyoruz. Ya da "Çocuk, okul dışındaki zamanını nerede geçirecek?" "İşsiz kaldığımda ne olacak?" "Bugüne kadar ücretli iş yapmamış bir kadın olarak boşanmam mümkün mü?" "LGBTİ+ olarak açık kimliğimle kamusal ve özel alanda yaşama dahil olabileceğim günler gelecek mi?" Bu sorulara olumlu cevaplar veremiyoruz. Güvensizlik duygusu yoğun bir biçimde bireyleri sarmalamış durumda. Bunun nedeni, güven duyulacak kurumsal yapıların, politikaların, hizmetlerin oluşturulamamasıdır. Her şeyin belirsizlik içinde salınmasıdır. Ne olacak ne bitecek üzerine kesin ya da insanları rahatlatacak bir cevabın üretilemeyeşidir.

Güven duygusunun yerleşmesi, yerelde sağlanan hizmetlerle mümkün olabilir. Desteğe ihtiyaç duyulduğunda bunun bilinmesi ve bu desteğin verilmesiyle; yaşanan, dolaşılan yerde kendini iyi hissetmekle; ihtiyaçların karşılanacağını bilmekle... Belediyeler, yereldeki temel aktörler olarak bunu sağlayabilecek olanaklara sahipler. Bunun başlangıç noktası mahallelere nüfuz etmekten geçiyor. Nüfuz etmek, dışarıdan bir gücün kendini dayatması değil elbette. Mahalleleri bilmek için çaba harcamak, orada yaşayanlarla konuşmak, dinlemek, anlamak ve hissetmek. Bunun pek çok yolu var: Sosyo-ekonomik durumu ortaya

koyan haritalama çalışmaları, mekânda ikamet edenlerle birlikte katılımcı politika üretim süreçlerinin tasarlanması bu araçlardan birkaç tanesi sadece. Ama bu araçlardan daha önemlisi ve öncelikli olan şey, niyet etmektir. Belediyelerin mekanları, politikaları ve hizmetleri, orada yaşayanların gözünden değerlendirmeyi istemesidir. Her bir hizmetin farklı kesimlere etkisini analiz etmeyi öncelikleri arasına almasıdır. Bizde çoğu zaman kamusal politikalar-hizmetler katılımcı bir biçimde oluşturulmadığı, ihtiyaç sahipleri sürece dahil edilmediği ve sorunun sahipleri yerine uzmanlar konuştuğu için, ihtiyacı ve talebi birlikte gören etkili politikalar üretmek mümkün olmuyor.

Belediyelerin yerele dair politikalarını görebileceğimiz temel belgeler, Stratejik Eylem Planları'dır. Bu planlar üzerinden belediyelerin önceliklerini anlayabiliyoruz. Kimi belediyelerin Yerel Eşitlik Eylem Planı (YEEP) hazırladığını da görüyoruz. Belediyelerin YEEP hazırlamaları, cinsiyet eşitliğini sağlamak için politikalar geliştirmeyi istediklerini göstermektedir. Elbette ideal olan Stratejik Planın eşitliğe duyarlı bir biçimde hazırlanması, her bir faaliyetin farklı kesimlere etkisinin analiz edilerek oluşturulması ve YEEP gibi ayrı bir plana ihtiyaç duyulmamasıdır. Ama şimdilik bu idealden uzak olduğumuz için YEEP'lerin varlığı önemlidir. 2024 yılı itibarıyla 30 Büyükşehir Belediyesinden 10'unun (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Mersin) Yerel Eşitlik Eylem Planı hazırladığı görülmektedir.

Stratejik Planları kavramsal analize tabii tuttuğumuzda toplumsal cinsiyet eşitliği kavramıyla çok fazla karşılaşmıyoruz. Örneğin, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin planında eşitlik bir defa geçiyor, toplumsal cinsiyet ise hiç yer almıyor. Ancak salt bunun üzerinden değerlendirmek eksik olacaktır. Bütüncül bir biçimde her bir faaliyetin analizi ile planın eşitsizlikleri ne denli gördüğü ve müdahale etmek istediği anlaşılabilir. ABB'nin planında yer alan 'İnsan Onuruna Yakışır Nitelikte Hizmetler' başlığı, hizmet sunma anlayışındaki olumlu değişimi göstermektedir. Buna, temel insan hakları normlarının plana entegre edildiğinin bir göstergesi olarak bakılabilir. Kadınlara yönelik hizmetlerin ise kadının güçlenmesi etrafında yapılandırıldığı görülmektedir. Güçlenme ve eşitlik kavramları elbette birbirlerini

desteklemektedir. Fakat birbirlerinin yerine kullanılacak kavramlar değildirler. Öte yandan bakım hizmetleri çerçevesinde gerçekleştirilecek faaliyetlerin, planlarda daha açık ifade edilmesi; bütçe artışı yapılacak belirleniminin yanı sıra bütçenin ne için kullanılacağına da yer verilmesi önem taşıyor. Kaç kreş, kaç etüt merkezi, mola evi, yaşlı ve gündüzlü bakım evi açılacaksa bunlara yer verilmesi gerekir ki böylelikle izleme ve değerlendirme çalışmaları yapılabilir.

Belediyelerin kurumsal yapılanmasında eşitlik idealinin kendine ne kadar yer bulduğunun bir göstergesi de "Eşitlik Birim"lerinin varlığıdır. 2024 Aralık ayı itibarıyla 39 belediyede eşitlik birimi bulunmaktadır. Belediyelerde eşitlik birimlerinin kurulma süreci 2006 yılında başlamış olmasına rağmen 2021-2023 yılları arasında yoğunlaşmıştır. Bunda belediye yönetimlerinde gerçekleşen değişimin etkili olduğunu söylemek gerekir. Elbette bir birimin varlığı kadar ne ölçüde etkili çalıştığı da önemlidir. Ne yazık ki belediyelerin kurumsal yapılanması ve norm kadro uygulaması nedeniyle eşitlik birimlerinin etkin olduğunu söylemek mümkün değildir. Bürokratik kadrolardaki değişim, eşitlik birimlerine doğrudan yansımaktadır. Cinsiyet eşitliğine genel eşitlik ideali içinde yer veren, "Biz tüm vatandaşlara eşit mesafedeyiz." diyen yaklaşımlar, farklılıkları ve dolayısıyla eşitsiz toplumsal yapının kimi kesimleri dışarıda bıraktığını, bu kesimlerin ek özel politikalara ve hizmetlere ihtiyaç duyduğunu görmemektedir. Öte yandan Yerel Eşitlik Eylem Planlarını hazırlayan belediyelerde eşitlik birimlerinin de daha etkin olduğunu söylemek gerekir. Plan süreci, birimin belediye içinde kök salmasına da zemin yaratmaktadır (EK 1: Eşitlik Birimleri).

Destekleyen ve Güçlendiren Hizmet Uygulamaları

Destekleyici ve güçlendirici hizmetler genel olarak sosyal hizmet ve sosyal yardım başlıkları altında sınıflandırılmaktadır. Sosyal yardımlar, toplumsal yapı içinde o an için gerekli olan ekonomik kaynaklara sahip olmayanların insana yaraşır bir yaşam sürmesi için gerekli iken, sosyal hizmetlere ekonomik durumdan bağımsız olarak tüm bireyler tarafından ihtiyaç duyulmaktadır. Çocukluk-yaşlılık gibi yaş evreleri, engellilik gibi durumlar, afetler, çatışma ortamları, sosyal hizmetlere ihtiyacın arttığı dönemlerdir. Sosyal hizmetler; merkezi kamu kurumları, belediyeler ve özel sektör tarafından verilebilmektedir. 30 büyükşehir belediyesine bakıldığında, sosyal hizmet uygulamalarının yaşlıları, engellileri, çocukları, kadınları genel olarak toplumda dezavantajlı konumda bulunan grupları içerdiği görülmektedir. Bu gruplara yönelik ana hizmet sağlayıcının Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) olduğunu ve bu görevler için Bakanlığa bir bütçe aktarıldığını da belirtelim. İdeal olan, yerel yönetimlere bu konularda çalışma yapmak üzere bütçe aktarılması ve farklı kurumlar tarafından sunulan hizmetlerin birbirini tamamlayacak bir biçimde örgütlenmesidir. Özetle, ‘Bütünleşik Sosyal Refah’ sisteminin kurulmasıdır. Burada sosyal hizmetler, belediyeler çerçevesinde ele alınmaktadır. Belediyeler; 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Hakkında Kanun’a dayanarak sosyal hizmetler sunabilmektedir.

30 Büyükşehir Belediyesi Hangi Hizmetleri Veriyor?⁵³

Çocuklara yönelik hizmetleri kreş, oyun odası, okul sonrası etüt hizmetleri, yaz kampları başlıkları altında ele alabiliriz. Verilere göre büyükşehir belediyelerinin 16’sı kreş hizmeti sunmaktadır. Ancak bir belediyenin kreş hizmeti veriyor olması, ihtiyaç duyan herkesin bu

⁵³ Şener, Ü., İnanç, B. ve Tuncer, S. (2024). Belediyelerde Mevcut Durum Analizi: 30 Büyükşehir Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dair Bize Ne Söylüyor?. CEİD Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2376>)

hizmetten yararlandığı anlamına gelmiyor. Bir hizmetin varlığı kadar mekânsal yaygınlığı, kapsamının genişliği (kimlerin yararlandığı) da önemlidir. Örneğin Kocaeli ve Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri sadece birer kreş ile hizmet vermektedir. Her iki ilin hem coğrafi olarak hem nüfus olarak büyüklükleri düşünüldüğünde bunun yeterli olmadığı açıktır. Daha da kötüsü 14 büyükşehir belediyesinin böylesi bir hizmeti tanımlamamış olmasıdır (EK 2: Belediye Hizmetleri). Bu hizmetler sadece bakım verenlerin, özellikle kadınların zaman yoksulluğunu önlemek açısından değil, bu hizmetleri kullananların refahını artırmak için de önemlidir. Örneğin yaşlı ve engelli hizmetleri sadece yaşlı ve engelli bakımlarını verenler için değil; yaşlıların, engellilerin insana yaraşır bir yaşam sürmesi için de zorunludur. Refah artırıcı faaliyetlerin kimi zaman, bazen çoğu zaman profesyonel destek gerektirdiğinin kabul edilmesi gerekiyor ki böylelikle hizmetler aile sınırlarının dışına çıkarılabilir. Evde engelli bakanın, bu bakıma dair bilgisinin yeterli olamayacağını bilmek gerekir. Bu nedenle hizmetler düşünülürken hem hizmet verenin hem de hizmet alanın ihtiyaçları, talepleri ve beklentileri göz önünde tutulmalıdır.

Tablo 6. Büyükşehir Belediyeleri Sosyal Hizmet Merkezleri (2023)

Kreş hizmeti veren belediyeler	Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Manisa, Mersin, Muğla
Mola Evi Hizmeti	Ankara, Antalya, Diyarbakır, İstanbul, Mersin
Yaşlı Gündüzlü Bakım desteği veren Belediyeler	Gaziantep, Kahramanmaraş, Kayseri, İzmir, Mersin, Sakarya, Tekirdağ
İhtisaslaşmış Bakım (Alzheimer ve demans)	Aydın, Eskişehir, İzmir, Mersin
Kadın Danışma Merkezi hizmeti veren belediyeler	Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, Hatay, İstanbul, İzmir, Mersin, Muğla, Sakarya, Şanlıurfa, Tekirdağ, Trabzon
Sığınmaevi hizmeti veren belediyeler	Ankara, Antalya, Aydın, Bursa, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Mersin ve Tekirdağ

Nüfusun yaşlanmasına paralel olarak **yaşlılara yönelik hizmetler**, hem merkezi hükümetin hem de belediyelerin gündemine girmiştir. 30 büyükşehir belediyesinden 7'si (Gaziantep, Kahramanmaraş, Kayseri, İzmir, Mersin, Sakarya, Tekirdağ) yaşlıların gün içinde zaman geçirecekleri merkezlerde hizmet verirken; Aydın, Eskişehir, İzmir ve Mersin Büyükşehir Belediyeleri alzheimer ve demans hastalarına yönelik hizmetler de vermektedir. Yaşlılara yönelik gündüzlü hizmet merkezlerinin genellikle erkekler tarafından kullanıldığı, kadınların bu hizmetin dışında kaldığı saha gözlemlerinde ortaya çıkmaktadır. Merkezlerden kimler yararlanıyor, kimler hizmetin dışında kalıyor, kapsama dair sorunların üstesinden nasıl gelinebilir gibi konuların bu kapsamda gündeme alınması gerekiyor.

Belediyelere baktığımızda, **engellilere yönelik hizmetleri** farklı isimler altında tanımladıkları görülmektedir. Tüm bu hizmetlere dair söylebilecek şey; kapsamlarının dar, sayılarının yetersiz ve birkaç merkez ile sınırlı olduklarıdır. Büyükşehir belediyelerinin sadece 5'i (Ankara, Antalya, Diyarbakır, İstanbul, Mersin) ailelerin bakımını üstlendikleri engellileri kısa bir süreliğine bırakabilecekleri Mola Evi hizmeti sunmaktadır. Ancak bunların da coğrafi büyüklük, kentlerin nüfusu ve nüfus içindeki farklılıklar düşünüldüğünde yeterli olmadığı söylenebilir. Örneğin, bu konuda en iyi durumda olan Ankara Büyükşehir Belediyesinde bile 4 hizmet merkezi bulunmaktadır. Bunlardan 2'si engelli çocuklar için bakım evi iken (Engelsiz Çocuk Bakım Evi, Otizm Yaşam Merkezi), diğer 2'si kısa süreliğine engelli çocukların bırakılacağı Mola Evleridir. Her hâlükarda bu hizmetler, çocuklar ve çocukların bakımından sorumlu olanlarla sınırlıdır. Yetişkin engellilerin bırakılacağı Mola Evlerinin de hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Yaşlılara ve engellilere yönelik evde bakım hizmetleri büyükşehir belediyelerinin en yaygın sundukları hizmetlerdir. Ankara, Balıkesir, Manisa, Şanlıurfa ve Van Büyükşehir Belediyeleri dışındaki 25 büyükşehir belediyesi tarafından bu hizmet verilmektedir. Hizmetin verildiği belediyelerde kimlerin bu hizmetten yararlanabildiği, hizmet çeşitliliği, hizmetlere dair standartların var olup/olmadığı farklılık göstermektedir. Hizmet çeşitliliğine bakıldığında bazı belediyelerin kendilerini evde temizlik ile sınırlandırdığı; kimi

belediyelerin ise sağlık, tamirat-tadilat, kişisel bakım gibi daha bütünlüklü hizmetler sundukları görülmektedir. Antalya, Denizli, Gaziantep, Muğla Büyükşehir Belediyeleri bütünlüklü hizmet sunan belediyelerin başında gelmektedir. Bu hizmetlerden yararlanmak için düşük gelirin temel kriter olduğu ve bunun sınırlayıcı etkisi de göz önünde tutulmalıdır. Yoksulluk tanımlanırken kullanılan standartların insanların gerçek iyilik halini göstermemesi, örneğin ev sahibi olmanın veya emeklilik maaşının bireyleri yoksul olmaktan çıkarması, hizmete erişimin önünde engel olarak dikilmektedir.

Yaşlılara yönelik çalışmalarla engellilere yönelik çalışmalar kimi zaman iç içe geçmektedir. Yaşlıların üçte birinin engelli olması, bu yaklaşımın nedenleri arasında yer almaktadır. Ancak buna rağmen engellilik ile yaşlılığın aynı olmadığı; engellilerin yaş, cinsiyet, engel türü, engellilik düzeyi ve sosyo-ekonomik duruma göre farklılaştığı ve her bir farklılığın ihtiyaçları da biçimlendirdiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Türkiye'de evde sosyal hizmet uygulamaları, evde bakım-temizlik ve sağlık hizmetleri çerçevesinde düşünülmekte ve bu hizmetlerden yaşlılar, hastalar ve engelliler yararlanmaktadır. Bir dönem Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından gündeme getirilen Aile Sosyal Destek Programı (ADSEP) ise sadece ev ziyaretleri ile gerçekleştirilen ve belli bölgelerle sınırlı bir uygulama olarak kalmıştır. Evde sosyal hizmet uygulamaları ise bunların dışında güçlenme ve evde kapasite artırma çalışmaları olarak tanımlanabilir. Engelli kadınların, engelli bakımını üstlenenlerin, ev dışıyla ilişkileri sınırlı kadınların, yaşlıların ve engelli bireylerin kendiliğinden hizmet merkezlerine gelmesi, hizmet talebinde bulunmaları çoğunlukla mümkün değildir. Bu durumda kurumsallaşmış mekanizmaların onlara ulaşması için yöntemler geliştirilmesi gerekiyor. Evde sosyal hizmet modeli; kimsenin dışarıda bırakılmaması, kapsayıcılık anlamında önemli olacaktır.

Belediyelerin Kadınlara Yönelik Hizmetleri

Belediyelerin doğrudan kadınları ve beraberindeki çocuklarını hedefleyen iki temel hizmeti bulunmaktadır; danışmanlık ve sığınma. Bunların dışında mesleki eğitim kursları, hobi kursları da kadınların yararlandığı hizmetlerin başında gelmektedir. Burada sadece danışma merkezleri ve sığınmaevleri/sığınaklar üzerinde durulacaktır.

Kadın Danışma/Dayanışma Merkezleri

Türkiye'de şiddete maruz kalan kadınlara danışmanlık hizmeti sunan iki kamusal yapıdan bahsedilebilir: ASHB'ne bağlı ŞÖNİM'ler ile belediyelere bağlı Kadın Danışma Merkezleri (KDM). Kamu dışında kadınlara ve LGBTİ+ bireylere danışmanlık hizmeti veren Kadın Dayanışma Vakfı, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği gibi sivil toplum kuruluşları da bulunmaktadır. Belediyeler tarafından yürütülen KDM'ler, şiddete maruz kalmış kadınların durumlarının değerlendirildiği, ihtiyaç duyulan hizmetlerin belirlendiği, gerektiğinde sığınmaevlerine yönlendirildikleri ilk adım merkezleridir.⁵⁴ Şiddet konusunda danışmanlık vermek üzere kurulan merkezler oldukları için hizmet alanları sınırlıdır.

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartları Dair Yönetmelik (Değişik ibare: RG-10/4/2014-28968) ile kadın ve çocuk konukevi ile danışma merkezi açılması düzenlenmiş olsa da 2023 yılı itibarıyla sadece 13 büyükşehir belediyesinin KDM hizmeti verdiği görülmektedir.

Belediyeler arasında KDM'lere ayrılan kaynak, hizmet çerçevesi-verilen hizmetler, hizmetin coğrafi yayılımı gibi konularda farklılıklar bulunmaktadır. Belediyelerin bu konudaki temel sorunu ise KDM'ler için kendilerine has ayrıntılandırılmış minimum standartları kapsayan düzenleyici belgelerden yoksun olmalarıdır. Minimum standartlardan kastedilen, adından

⁵⁴ ŞÖNİM tarafından sığınaklara yerleştirme işlemi yapılmaktadır. KDM'ler sığınak ihtiyacı, talebi olan kadınları ŞÖNİM'e yönlendirmekte.

da anlaşılacağı üzere asgari şartlardır; elbette belediyeler her zaman ek hizmetler sunabilir-standartları yükseltebilirler. Minimum standartlar tüm belediyelerin insana yaraşır, insan onuruna saygılı, güçlenmeyi hedef alan bir yaklaşımla hizmetleri sunmasını teminat altına almak için önemlidir.

Bir diğer sorun, KDM'lerin etkililiğine dairdir. "KDM'lerden kimler yararlanıyor?" "Yararlanıcıların sosyo-ekonomik özellikleri nelerdir?" "İhtiyaç duyan herkes hizmet alabiliyor mu?" "Hizmetlerin yarattığı değişim ne?" Mevcut koşullarda bu gibi sorulara cevap vermemiz mümkün değil. Mümkün değil, çünkü KDM'lere dair veriler bu sorulara cevap verecek şekilde derlenip toplanmıyor. Hizmetleri izleme, değerlendirme, sorun alanlarını görme ve bunlar üzerinden politika üretme olanağımız veri eksikliği nedeniyle sınırlı. CEİD, bu sorunların üstünden gelmek, daha etkili mekanizmalar oluşturulmasına katkı sunmak için KDM'lere yönelik çalışmalar yürütmektedir. Bunlardan ilki halihazırda danışmanlık hizmeti veren KDM'lerin başvuru formlarının cinsiyete duyarlı bir biçimde değerlendirilmesi ve bu değerlendirmeler üzerinden yine belediyelerle birlikte bir başvuru formu hazırlanmasıdır. İki bölümden oluşan Formun ilk bölümü, belediyenin diğer birimleri tarafından da kullanılacak sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik verileri; ikinci bölüm ise şiddete dair verileri derlemektedir. Derlenen verilerin kolayca kayıt altına alınabilmesi, analiz edilmesi ve raporlanması için dijital veri tabanı-altyapı sistemi de oluşturulmuştur. İkinci çalışma ise KDM'lerin etkin çalışması için minimum standartların oluşturulmasıdır. KDM'ler söz konusu olduğunda herhangi bir büyükşehir belediyesinin aşağıdaki alanları bir bütün olarak kapsayan minimum standartlara sahip olduğunu söylemek güç.

- Hizmete erişim: Ulaşım, Görünürlük/Bilinirlik
- Hizmet sunumu:
 - Fiziki koşullar
 - Başvuru
 - Sunulan Hizmetler
 - Çalışanların Nitelikleri
 - Gönüllülük
- Veri Güvenliği
- Hizmetlerin İzlenmesi, Değerlendirilmesi ve Raporlama

Tablo 7. Büyükşehir belediyelerinin sosyal hizmet merkezleri

Merkezler	Belediyeler
Kadın Danışma Merkezi yürüten büyükşehir belediyeleri	Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, Hatay, İstanbul, İzmir, Mersin, Muğla, Sakarya, Şanlıurfa, Tekirdağ, Trabzon
Aile destek /danışma / rehberlik ve eğitim merkezi hizmeti sunan büyükşehir belediyeleri	Balıkesir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Mardin, Ordu, Samsun, Ordu
Sığınmaevi hizmeti sunan büyükşehir belediyeleri	Ankara, Antalya, Aydın, Bursa, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Mersin ve Tekirdağ

Belediyelerin önündeki işlerden biri minimum standartları belediyelerin işleyişinin geneline yaygınlaştırmak, hizmetin olağan asli unsuruna dönüştürmektir.

Sığınmaevleri/Sığınaklar⁵⁵

Türkiye'de 2022 yılı itibarıyla 149 sığınmaevi/sığınak bulunmaktadır (ASHB, 2022). Bu sığınmaevlerinin 112'si ASHB, 33'ü belediyeler⁵⁶, 3'ü (insan ticareti kadın sığınmaevi) İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve 1'i sivil toplum kuruluşu, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı tarafından yürütülüyor. Büyükşehir belediyelerine bakıldığında 2023 tarihi itibarıyla 30 belediyeden sadece 10'u sığınmaevi hizmeti sunmaktadır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2022-2026 Stratejik Planı'na göre, Türkiye'de 149 olan kadın sığınmaevi sayısının 2023 yılında 159 ve 2024'te 164'e yükselmesi gerekirdi. Ancak bu konuda herhangi bir ilerleme gerçekleşmemiştir.

⁵⁵ Raporu hazırlayanlar tarafından "sığınak" kavramı tercih edilmekle birlikte, sığınmaevi kamu tarafından daha çok kullanıldığı için ya ikisi birden ya da sığınmaevi kullanılmıştır.

⁵⁶ 2024 yılı itibarıyla artık sığınmaevi/sığınak hizmeti sunmayan Bayraklı Belediyesi ile 1,5 yıldır sığınmaevi/sığınak hizmetine ara vermiş olan Çankaya Belediyesi de bu sayıya dahildir. Belediyeler tarafından işletilen aktif sığınmaevi/sığınak sayısı 31'dir. Bu durum ASHB raporlarına yansımadağı için 33 kullanılmaya devam edilmiştir.

13/7/2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesi ile büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyelerin, kadınlar ve çocuklar için sığınmaevleri (koruma evleri) açacakları düzenlenmiş bulunuyordu. 2012 yılında yapılan değişiklik ile söz konusu hüküm, büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerin, kadınlar ve çocuklar için sığınmaevi (konukevleri) açmak zorunda oldukları şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Kanun, sığınmaevi açılmasını belediyeler için zorunlu hale getirirse de sığınmaevi açmayan belediyeler hakkında herhangi bir yaptırım öngörmemektedir. Yaptırım olmayınca belediyeler, bu hizmet için kaynak ayırmaya ve/veya alternatif yaklaşımlar geliştirmeye yönelik bir zorunluluk veya istek duymamaktadır. Sorun sadece kaynak meselesi de değil elbette. Kimi zaman belediyelerin bu hizmeti sunmayı kendileri için politik bir risk olarak görmeleri de söz konusu. Şiddet uygulayan fail ile karşı karşıya gelmeyi istememe, "aile işlerine" karışıyor izleniminden sakınma vb. gibi gerekçeler bu çerçevede sayılabilir. Bundandır ki sığınmaevi için kaynak sağlayan ama işletilmesini Bakanlığa bırakan belediyeler (Kahramanmaraş ve Trabzon Büyükşehir Belediyeleri) bulunmaktadır.

Sığınmaevlerinin/sığınakların temel işlevi, şiddete maruz kalan kadınlara ve çocuklarına şiddetten uzak, kendilerini güvende hissedebilecekleri bir ortam sağlamaktır. Sadece sosyo-ekonomik özellikler (yaş, eğitim, ekonomik durum, vb.) değil, aynı zamanda deneyimler de farklılaşmaktadır. Hizmetin ihtiyacı karşılayabilmesi ise farklılıkların görülmesi ile mümkün. Buna dair iyi uygulamalar olsa da genel olarak bu soruya evet demek mümkün görünmüyor. Sığınmaevi/Sığınak hizmetindeki sorun alanları şu şekilde özetlenebilir.

- **Hizmetin kapsamı:** 12 yaşından büyük oğlan çocuğu olan kadınların hizmetin dışında tutulabilmesi önemli sorunlardan biridir. Her ne kadar Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, "12 yaşından büyük oğlan çocuğu olan kadınlar ile engelli çocuğu bulunan kadınlar ise, can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilmesi ve gerekli olduğuna dair sosyal inceleme raporuna istinaden, ŞÖNİM tarafından uygun görülmesi halinde, kira ve iaşesi karşılanmak üzere

bağımsız bir ev kiralanmak suretiyle barındırılması yoluna gidilir” maddesini içerse de ne yazık ki uygulamalar oldukça sınırlıdır.

Bu konuda İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ve İstanbul'da ASHB'nin iyi uygulama örneklerinden bahsedilebilir. ASHB'nin İstanbul'da 12 yaş ve üstü oğlan çocuğu olan kadınlara hizmet sunan ihtisaslaştırılmış bir sığınmaevi/sığınağı bulunmaktadır.

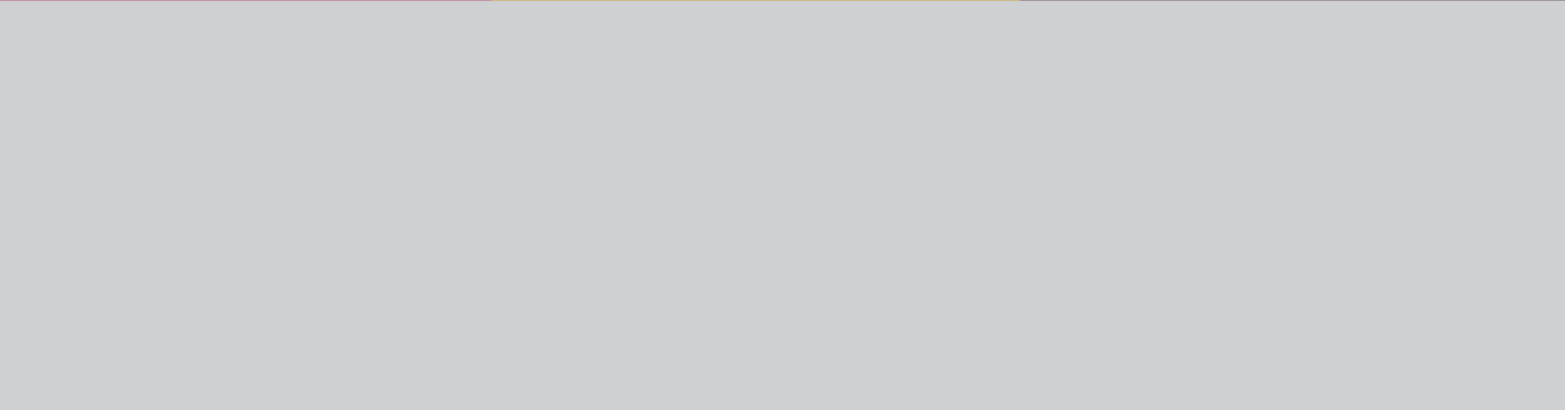
Şiddete maruz kalmış 60 yaş üstü kadınlar sığınmaevlerine kabul edilmeyip, sosyal hizmet kuruluşlarına yerleştirilmektedir. Böylelikle 60 yaş üstü kadınlar yaşadıkları şiddetle başa çıkma için sağlayacak hizmetlerin dışında tutulmaktadır.

- **Farklı sığınmaevi/sığınak modellerin yokluğu:** Birlikte yaşamı gerektiren, toplu olarak kalınan sığınmaevlerine, temel model olarak ele alınmaktadır. Ev tipi sığınmaevleri de hizmetin ana parçası haline dönüştürülmelidir. Böylelikle farklı ihtiyaçları olan tüm kadınların ihtiyaçları gözetilmiş olacaktır. Örneğin çok çocuklu kadınlar için bu tip hizmet modelleri düşünülebilir.
- **Sığınmaevi/sığınak sonrası hizmetler sistemin ana bileşenine dönüştürülmemesi:** Sığınmaevinden ayrıldıktan sonra, elbette ayrılan kişinin onayıyla, izleme ve değerlendirme çalışmalarının yapılması, barınma, destek ve güçlenme hizmetleri sunulmaya devam edilmesi bu kapsamda ele alınmalıdır.
- **Çoklu müdahaleleri gerektiren şiddetle mücadelede sivil toplum örgütlerinin dahil edilmemesi:** Ancak deneyim sahibi sivil toplum kuruluşları sığınmaevi hizmetlerinin dışında tutulmakta, böylelikle kadınlar arası etkileşimin sağlayacağı olanaklar da görmezlikten gelinmektedir. Merkezi kamu kurumu ŞÖNİM, tüm alanı kaplamaktadır. Kimseyi sürece dahil etmeden, katılımı en iyi ihtimalle toplantılara çağırıp dinlemekle sınırlı tutarak, veri paylaşmadan süreci tek elden yürütmektedir.

Bölüm III

Göstergelerle İzleme ve Gösterge Verileri

Bölüm III

Göstergelerle İzleme ve Gösterge Verileri

“Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Raporu, 2023-2024”ün son bölümünde, toplumsal cinsiyet eşitliğinin göstergeler aracılığıyla izlenmesi amaçlandı. Bu kapsamda, toplamda 22 tematik alanın izlenmesine olanak tanıyan ve tematik alan uzmanlarının kendi belirledikleri seçili göstergelere odaklanıldı. Söz konusu tematik alanlardan beşi, projenin üçüncü fazında ilk kez hazırlanan ve yeni eklenen alanlar: ‘Afet Yönetimi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği’, ‘İklim Değişikliği, Kırsal Alanlar ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği’, ‘İşyerinde Şiddet, Taciz ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği’, ‘Sahne Sanatlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği’ ile ‘Kamu Harcamaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği’. Bununla birlikte, daha önceki izleme raporlarında kapsamlı bir şekilde incelenmiş olan 17 tematik alan, bu raporda da verileri güncellenmiş göstergelerle yeniden ele alındı. İstihdam, Eğitim, Sağlık, Siyasal Kararlara Katılım, Kentsel Hizmetler, Din Hizmetleri, Adalete Erişim, Spor, Medya, Yaşlılık, Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik (STEM) Alanları, Yoksulluğun Önlenmesi, Sosyal Koruma ve Sosyal Yardımlar, Kadına Yönelik Şiddet, İnsan/Kadın Ticareti, Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler, Kadın Mültecilerin Durumu ve Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı başlıklarından oluşan bu tematik alanların güncellenen göstergeler aracılığıyla izlenmesine devam edildi. Raporun bu bölümünde 22 tematik alan kapsamında, mevcut göstergelerin güncellenmiş verileri sunuldu ve izleme sürecine katkı sağlayacak önerilen göstergelere yer verildi. İzleme raporu için seçilen göstergeler, aşağıda belirtilen iki ana başlık altında gruplandırıldı:

1. Mevcut göstergeler: Verileri ulusal düzeyde üretilen ve erişilebilir durumda olan göstergeler bu kategoride değerlendirildi. Raporunda, söz konusu göstergelerin bir önceki izleme raporunda sunulan en güncel verileri ile bu raporun hazırlandığı tarih itibarıyla yayımlanan en güncel değerleri karşılaştırmalı olarak ele alındı. Bu karşılaştırmalı yaklaşım, yıllar içindeki değişim eğilimlerinin değerlendirilmesi açısından kritik bir önem taşımakta. Ayrıca, bu göstergelerin farklı yıllardaki değişimlerinin izlenmesinin toplumsal cinsiyet

eşitliğinin sağlanmasına yönelik kanıta dayalı politika üretimine katkı sunacağı ve bu alandaki stratejik karar alma süreçlerine yön vereceği öngörülmektedir.

2. Önerilen göstergeler: Bu kategoride yer alan göstergeler, iki ana grupta değerlendirildi: veriye erişimin mümkün olduğu ancak halihazırda verisi üretilmeyen göstergeler ve ilgili verilerinin toplanması ya da derlenmesi için özel saha araştırmaları yapılmasını veya farklı kurumlar arasındaki veri entegrasyonunu gerektiren göstergeler. Bu bağlamda, önerilen göstergeler hem mevcut ikincil veri kaynaklarının daha etkin kullanımına dikkat çekmekte hem de birinci veri üretimini gerektiren alanlar hakkında veri savunuculuğu yapmayı amaçlamaktadır.

Önceki raporda önerilen bazı göstergelerin, bu izleme raporunda veriye erişimleri sağlandığı için mevcut göstergelere dönüştüğü gözlemlendi. Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanmaya başlayan cinsiyete ve kademeye göre antrenör oranı, TÜİK tarafından elde edilmeye başlayan cinsiyete göre çok boyutlu yoksulluk oranı bu göstergelerden biridir. Veri kaynağı mevcut olmasına rağmen daha önce verisi üretil(e)meyen bu göstergeler, toplumsal cinsiyete duyarlı gösterge üretimine yönelik farkındalığın artması ve bu alanda sürdürülen çabalar sayesinde erişilebilir hale gelmiştir. Bu dönüşümün, toplumsal cinsiyet eşitliğinin izlenebilirliğini güçlendirdiğini ve veri temelli politika geliştirme süreçlerine önemli bir katkı sağladığını düşünüyoruz.

Raporda yer verilen göstergelerin kullanıcı ihtiyaçlarını karşılayacak ve uluslararası karşılaştırmalara olanak tanıyacak şekilde belirlenmesi hedeflendi. Göstergeler, uluslararası standartlar ve iyi uygulamalar doğrultusunda her bir tematik alanın uzmanlarının da değerlendirmeleri alınarak titizlikle seçildi. Göstergelerin, uluslararası kuruluşların tanımları ve revizyonlarıyla uyumlu olmasına, ulusal tanımlarla tutarlılık göstermesine, istatistiki bölgeler düzeyinde üretilebilirliğine ve erişilebilir veri kaynaklarına dayanmasına dikkat edildi. Ayrıca, göstergelerin gerçeği ve değişimi güvenilir biçimde yansıtması, zaman içinde

ve bölgeler arasında karşılaştırılabilir olması ve açık, anlaşılır bir şekilde yayımlanması temel kriterler olarak benimsendi.

Bu raporun gösterge seti oluşturulurken önceki izleme raporunda⁵⁷ yer alan göstergeler esas alındı. Ancak, verilerin güncellenmesi sürecinde karşılaşılan bazı zorluklar, izleme çalışmasının sürekliliği ve kapsamlılığı açısından önemli sınırlamalara neden oldu. Özellikle, belirli periyotlarla yapılan hanehalkı örneklem araştırmalarından (örneğin Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA), Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Zaman Kullanımı Araştırması, Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA) vb.) elde edilen veriler, veri güncelleme çalışmasının dışında kaldı, bu da gösterge setinin sürekliliğini engelledi. Veri güncellemelerinin eksikliği hem politika yapımcılar hem de araştırmacılar/kullanıcılar için güvenilir ve karşılaştırılabilir veriler sağlayamadığı gibi, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yapılacak müdahalelerin etkili ve zamanında değerlendirilmesini de zorlaştırmakta. Bu da toplumsal cinsiyet eşitliği hedefine yönelik atılacak adımların gecikmesine ve yanlış yönlendirilmesine yol açabilir.

İzleme göstergelerinin temel veri kaynakları arasında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından üretilen resmi istatistikler önemli bir yer tutmakta. Ancak, TÜİK tarafından yayımlanan verilerin tümünün cinsiyet, yaş ve bölgesel kırılımlar açısından ayrıştırılamaması, tiyatro seyirci sayısı, görelî yoksul nüfus veya eğitim alanlarına göre yükseköğretim mezunlarının beyin göçü gibi bazı göstergelerin sadece toplam seviyede ya da hane düzeyinde verisinin olması, raporda izleme sürecinde önemli bir engel teşkil etti. Ayrıca, zaman zaman idari kayıtlarda, sınıflama sisteminde, hesaplama yönteminde veya göstergenin kapsamı gibi süreçlerde yapılan değişikliklerin, yayımlanan verilerin geriye dönük revize edilmesine yol açtığı ve bu durumun önceki raporlarımızda sunulan göstergelerin tutarlılığını olumsuz etkilediği gözlemlendi. Eğitim istatistikleri, kazanç yapısı

⁵⁷ Toksöz, G., Şener, Ü., Demircan, S., Karababa, R., Memiş, E., Arslan, H., Yüksel-Kaptanoğlu, İ., Kabadayı, A., Akyıldırım, O. ve İnanç, B. (2022). Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Raporu 2021-2022. CEİD Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2121>)

istatistikleri, Ar-Ge istatistikleri gibi alanlarda yapılan bu revizyonlar, belirli göstergeler için önceki raporlarda sunulan verilerin geçerliliğini kaybetmesine veya değişmesine yol açarak izleme çalışmalarının sürekliliğini ve veri güvenilirliğini zayıflatmış, daha önceki verilere dayalı analizlerin doğruluğunu tehdit ederek sonuçların karşılaştırılabilirliğine olumsuz etki etmiştir.

Bununla birlikte, izleme göstergelerinin veri kaynakları arasında yer alan Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı gibi devlet kurumları ile belediyeler gibi diğer kurumların tutmuş olduğu idari kayıtların, büyük ölçüde toplumsal cinsiyet duyarlılığından yoksun olduğu tespit edildi. Bu kurumlar, veri derleme süreçlerinde genellikle idari amaçlar güttükleri için, yayımladıkları verilerde cinsiyet, yaş ve bölgesel kırılımlar gibi demografik açıdan önemli olan bilgilerin eksik olduğu gözlemlendi. Ayrıca, idari kayıtların belirli bir metodolojik çerçeveye dayanmadan toplanması, veri toplama sürecinde görevli kişilerin değişmesi veya kurumsal yapıda meydana gelen değişikliklerin, yıllar içerisinde verilerde önemli dalgalanmalara yol açtığı görüldü. Veri güncelleme sürecimizde, kurum ve kuruluşların web sayfası aracılığıyla daha önce detaylı olarak sunulan verilere ait kırılımların zaman içinde değişmesi veya verinin tamamen kaldırılması, izleme süreçlerinde yaşanan bir diğer zorluk oldu. Takip ettiğimiz göstergenin kapsamının hiçbir açıklama olmadan değiştirilmesi, cinsiyet kırılımının kaldırılması ve önceki yıllarda elde edilen daha ayrıntılı verilerin artık mevcut olmaması sıklıkla yaşadığımız sorunlardan biri oldu.

Aşağıda, tematik alanlara ilişkin mevcut ve önerilen göstergelere dair sayılar ve gösterge listeleri sunulmuştur. Mevcut Gösterge Verilerinin yer aldığı bölümde yer alan tablolarda seçilen göstergelere ilişkin (mevcut verilerin bulunması durumunda) bir önceki raporda yer alan son yıl verisi ile güncel verileri karşılaştırmak için erişilebilen verileri içermektedir. Önerilen göstergelerin tablolarının yer aldığı bölümde ise tematik alanlara göre önerilen göstergelerin listesi ile bu göstergelere ait veri kaynaklarını içermektedir.

Tablo 8. CEİD Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Gösterge Sayısı

Tematik Alan	Mevcut Gösterge Sayısı	Önerilen Gösterge Sayısı
CEİD-İstihdam	11	12
CEİD-Yoksulluğun Önlenmesi, Sosyal Koruma ve Sosyal Yardımlar	6	10
CEİD-Eğitim	11	7
CEİD-STEM	6	9
CEİD-Kentsel Haklar	13	13
CEİD-Kadın Mülteciler	5	9
CEİD-İnsan/Kadın Ticareti	14	5
CEİD-Sağlık Hizmetleri	14	13
CEİD-Spor	6	9
CEİD-Kadınlara Yönelik Şiddet	13	13
CEİD-Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler (ÇEZE)	11	12
CEİD-Medya	8	10
CEİD-Adalete Erişim	4	2
CEİD-Erkeklik	8	8
CEİD-Din Hizmetlerine Erişim	10	5
CEİD-Siyasal Kararlara Katılım	13	6
CEİD-Yaşlılık	12	7
CEİD-İşyerinde Şiddet ve Tacizle Mücadele	8	12
CEİD-İklim Değişikliği ve Kırsal Alanlar	7	5
CEİD-Kamu Harcamaları	15	19
CEİD-Afet	0	23
CEİD-Sanat	24	15
Toplam	219	224

Mevcut Gösterge Verileri - İstihdam

Mevcut Gösterge Verileri (İstihdam)													
CEİD-İstihdam 1 Cinsiyete göre işgücüne dâhil olmayanların sayısı ve oranı	2021						2023						
	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	
	21 612	69,7	9 377	30,2	30 989	49,9	21 198	64,2	9 330	28,8	30 528	46,7	
CEİD-İstihdam 2 Cinsiyete ve işgücüne dâhil olmama nedenine göre işgücüne dâhil olmayanların sayısı ve oranı	2021						2023						
	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	
<i>İş bulma ümidi olmayanlar</i>	831	3,8	798	8,5	1 629	4,3	969	4,6	835	8,9	1 804	5,9	
<i>İş aramayıp çalışmaya hazır olan (diğer)</i>	1 088	4,8	558	5,4	1 646	5	1 065	5,0	479	5,1	1 544	5,1	
<i>Ev işleriyle meşgul</i>	9 917	45,9	-	-	9 917	32	9 093	42,9	-	-	9 093	29,8	
<i>Eğitim ve öğretime devam ediyor</i>	2 620	12,1	2 259	27,3	4 879	16,7	2 465	11,6	1 972	21,1	4 437	14,5	
<i>Emekli</i>	1 285	5,9	3 710	39,6	4 995	16,1	1 322	6,2	3 801	40,7	5 123	16,8	
<i>Çalışamaz halde</i>	3 470	16,1	1 528	16,3	4 998	16,1	3 704	17,5	1 676	18,0	5 380	17,6	
<i>Diğer</i>	2 401	11,1	523	5,6	2 925	9,4	2 580	12,2	567	6,1	3 147	10,3	
CEİD-İstihdam 3 Cinsiyete göre istihdam edilenlerin sayısı ve istihdam oranı	2021						2023						
	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	
	9 005	28,0	19 792	62,8	28 797	45,2	10 346	31,3	21 286	65,7	31 632	48,3	
CEİD-İstihdam 4 Cinsiyete göre istihdam payı	2021						2023						
	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	
<i>Tarım</i>	2 048	22,7	2 901	14,6	4 948	17,2	1 912	18,5	2 717	12,8	4 629	14,6	
<i>Tarım dışı</i>	6 974	77,3	16 903	85,4	23 877	82,8	8 415	82,9	18 563	90,3	26 978	87,9	
<i>Tarımda kayıtdışı</i>	1 929	94,2	2 255	77,7	4 184	84,6	1 731	90,6	1 993	73,4	3 724	80,5	
<i>Tarım dışı kayıtdışı</i>	1 307	18,7	2 876	17,0	4 183	17,5	1 580	18,8	2 899	15,6	4 469	16,6	
<i>Ücretli-yevmiyeli</i>	6 217	69,0	13 920	70,3	20 137	69,9	7 493	72,6	15 074	70,8	22 567	71,4	
<i>Kendi hesabına çalışan</i>	803	8,9	3 844	19,4	4 647	16,1	968	9,4	4 143	19,5	5 111	16,2	
<i>Ücretsiz aile işçisi</i>	1 812	20,1	883	4,5	2 695	9,4	1 690	16,4	766	3,6	2 456	7,8	
<i>İşveren</i>	174	1,9	1 145	5,8	1 319	4,6	176	1,7	1 297	6,1	1 473	4,7	
<i>Yarı zamanlı çalışan</i>	1 481	16,5	1 383	7,0	2 864	9,9	1 663	16,1	1 553	7,3	3 216	10,2	
CEİD-İstihdam 5 Cinsiyete göre sendikalaşma oranı	2021						2023						
	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	
<i>İşçi sendika üye sayısı ve üyelik oranı</i>	457	10,40	1 655	15,2	2 124 ⁵⁸	14,09	556	10,95	1 861	16,43	2 422	14,76	
<i>Memur sendika üye sayısı ve üyelik oranı</i>	707	56,65	1 011	71,73	1 718	64,65	936	67,74	1 195	80,90	2 131	47,54	

⁵⁸ Toplam veri içerisinde "Bilinmeyenler" kategorisi de yer almaktadır. Bu nedenle toplam sayı, kadın ve erkek toplamından yüksektir.

Mevcut Gösterge Verileri (İstihdam)																	
CEİD-İstihdam 6 Cinsiyete göre toplam çalışma süreleri	2014-2015																
	Kadın						Erkek										
	08:03						07:11										
	Çalışanların günlük istihdam süreleri						04:32						06:25				
Çalışanların günlük ödenmeyen çalışma süreleri						03:31						00:46					
CEİD-İstihdam 7 Cinsiyete göre ne eğitimde ne istihdamda olan genç nüfusun sayısı ve oranı	2021						2023										
	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)					
(15-24 Yaş)	1 893	32,4	1 066	17,5	2 959	24,7	1 711	29,8	950	15,6	2 661	22,5					
CEİD-İstihdam 8 Cinsiyete göre işsizlerin sayısı ve işsizlik oranı	2021						2023										
	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)					
	1 554	14,7	2 364	10,7	3 919	12,0	1 498	12,6	1 766	7,7	3 264	9,4					
	Tarım dışı	1 336	20,7	2 401	13,9	3 469	16,0	4 405	31,1	4 430	18,1						
	Geniş tanımlı	3 331	27,4	3 891	17,1	7 222	20,7	3 085 ⁵⁹	30,7	3 002 ⁶⁰	18,3	5 919 ⁶¹	22,8				
Bir yıl ve daha uzun işsiz olanların sayısı ve oranı	543	30,8	507	18,7	1 050	23,5	420	27,9	289	16,3	709	21,6					
CEİD-İstihdam 9 Cinsiyete göre İŞKUR'a kayıtlı işsizlerden işe yerleştirilenlerin sayısı ve oranı	2021						2023										
	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)					
465	29,2	828	52,4	1 293	40,8	488	25,3	1 002	51,7	1 490	38,5						
CEİD-İstihdam 10 Cinsiyete ve eğitime göre yıllık ortalama esas iş geliri farkı	2021						2023										
	Kadın (Bin TL)	Erkek (Bin TL)	Cinsiyete göre gelir oranı (%)			Kadın (Bin TL)	Erkek (Bin TL)	Cinsiyete göre gelir oranı (%)									
	40 116	50 678	79,2			91 693	125 709	72,9									
	Okur-yazar olmayanlar	17 020	23 642	72,0			38 574	54 886	70,3								
	Bir okul bitirmeyenler	19 211	29 373	65,4			42 123	73 258	57,5								
	Lise altı eğitimliler	23 672	38 058	62,2			61 845	95 710	64,6								
	Lise ve dengi okul mezunları	33 359	50 988	65,4			74 188	126 147	58,8								
	Yükseköğretim mezunları	56 814	75 360	75,4			124 372	179 521	69,3								
CEİD-İstihdam 11 Cinsiyete göre okul öncesi eğitimdeki net okullaşma oranı	2021						2023										
	Kız Çocuk		Oğlan Çocuk		Toplam		Kız Çocuk		Oğlan Çocuk		Toplam						
	3-5 yaş		44,1		44		51,91		51,87		51,89						
	4-5 yaş		55,9		55,8		69,3		70,3		69,8						
	5 yaş		81,4		81,6		83,99		83,5		84,3						

⁵⁹ TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması verileri kullanılarak tarafımızdan hesaplanmıştır.

⁶⁰ TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması verileri kullanılarak tarafımızdan hesaplanmıştır.

⁶¹ TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması verileri kullanılarak tarafımızdan hesaplanmıştır.

Mevcut Gösterge Verileri - Yoksulluk

Mevcut Gösterge Verileri (Yoksulluk)													
CEİD-Yoksulluk 1 Cinsiyete göre görece yoksul oranı ⁶² (%60 Medyan Altı)	2021						2023						
	Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)		Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)		
	21,8		20,8		21,3		22,6		20,8		21,7		
Cinsiyete göre görece yoksul oranı (%50 Medyan Altı)	18,6		17,4		18,0		14,4		13,3		13,9		
CEİD-Yoksulluk 2 Cinsiyete ve yaş grubuna göre yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında olanların oranı (AROPE)	2021						2023						
	Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)		Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)		
	35,0		30,8		32,9		32,9		28,5		30,7		
0-17 yaş	44,7		42,8		43,7		40,9		39,4		40,1		
18-64 yaş	33,9		27,5		30,7		31,1		24,8		28,0		
65+ yaş	17,9		15,5		16,8		24,3		21,5		23,1		
CEİD-Yoksulluk 3 Cinsiyete ve eğitim düzeyine göre görece yoksulluk oranı	2021						2023						
	Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)		Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)		
	33,2		41,7		34,6		39,7		51,2		41,5		
Okur-yazar olmayanlar	30,0		40,8		34,1		37,5		46,1		39,4		
Bir okul bitirmeyenler	19,6		22,0		20,9		21,6		23,4		22,6		
Lise altı eğitimliler	13,0		12,3		12,6		13,3		12,0		12,6		
Lise ve dengi okul mezunları	4,9		4,2		4,5		5,4		5,0		5,2		
Yükseköğretim mezunları	4,9		4,2		4,5		5,4		5,0		5,2		
CEİD-Yoksulluk 4 Cinsiyete ve maaş türüne göre engelli/malul maaşı alan kişi sayısı ve dağılımı	2020						2023						
	Kadın (Bin)		Kadın (%)		Erkek (Bin)		Erkek (%)		Toplam (Bin)		Toplam (%)		
	356		41,6		499		58,4		855		100		
Şartsız engelli/malul maaşı alan kişi sayısı ve dağılımı	21		14,8		121		85,2		142		100		
Şartlı engelli/malul maaşı alan kişi sayısı ve dağılımı	335		46,9		378		53,1		713		100		

⁶² Görece Yoksulluk Oranı - Gelir Esaslı - Eşdeğer Hane halkı Gelirinin %60 Medyan Altı

Mevcut Göstergeler Verileri (Yoksulluk)												
CEİD-Yoksulluk 5	2020						2023					
	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)
Cinsiyete göre emekli/yaşlı maaşı alan kişi sayısı ve dağılımı	2 620	26,1	7 415	73,9	10 035	100	3 137	25,3	9 277	74,7	12 414	100
Şartsız emekli/yaşlı maaşı alan kişi sayısı ve dağılımı	2 085	22,6	7 125	77,4	9 209	100	2 617	22,6	8 985	77,5	11 602	100
Şartlı emekli/yaşlı maaşı alan kişi sayısı ve dağılımı	535	64,8	290	35,2	826	100	521	64,1	292	35,9	812	100
CEİD-Yoksulluk 6	2020						2023					
	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)	Kadın (Bin)	Kadın (%)	Erkek (Bin)	Erkek (%)	Toplam (Bin)	Toplam (%)
Cinsiyete göre dul/yetim maaşı alan kişi sayısı ve dağılımı	3 540	93,0	267	7,0	3 807	100	3 830	93,0	290	7,0	4 054	100
Şartsız dul/yetim maaşı alan kişi sayısı ve dağılımı	3 390	93,0	255	7,0	3 645	100	3 713	93,0	278	7,0	3 915	100
Şartlı dul/yetim maaşı alan kişi sayısı ve dağılımı	150	92,8	12	7,2	162	100	117	90,8	12	9,2	139	100

Mevcut Gösterge Verileri - Eğitim

Mevcut Gösterge Verileri (Eğitim)												
CEİD-Eğitim 1	2022						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
15 yaş ve üzeri nüfusta okur-yazar olmayanların cinsiyete göre dağılımı	1 501 903	87,0	224 542	13,0	1 726 445	100	1 452 351	87,1	215 478	12,9	1 667 829	100
CEİD-Eğitim 2	2022						2024					
Cinsiyete ve eğitim seviyesine göre net okullaşma oranı	Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)		Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)	
Cinsiyete göre ilkokuldaki net okullaşma oranı	93,1		93,2		93,2		95,2		94,9		95,0	
Cinsiyete göre ortaokuldaki net okullaşma oranı	89,7		89,9		89,8		91,5		91,4		91,5	
Cinsiyete göre ortaöğretimdeki net okullaşma oranı	89,3		90,0		89,7		88,7		87,3		88,0	
CEİD-Eğitim 3	2022						2024					
Cinsiyete, eğitim seviyesine ve okul türüne göre temel örgün eğitimde öğrenci dağılımı	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
Cinsiyete göre resmi okul öncesi eğitimdeki öğrenci dağılımı	743 202	48,7	783 849	51,3	1 527 051	100	780 165	48,7	820 811	51,3	1 600 976	100
Cinsiyete göre özel okul öncesi eğitimdeki öğrenci dağılımı	166 796	46,6	191 157	53,4	357 953	100	164 917	46,7	188 309	53,3	353 226	100
Cinsiyete göre resmi ilkokullardaki öğrenci dağılımı	2 487 798	48,6	2 634 214	51,4	5 122 012	100	2 576 053	48,7	2 718 418	51,3	5 294 471	100
Cinsiyete göre özel ilkokullardaki öğrenci dağılımı	148 973	47,8	162 916	52,2	311 889	100	167 100	47,8	182 815	52,2	349 915	100
Cinsiyete göre resmi ortaokullardaki öğrenci dağılımı	2 433 504	49,2	2 514 906	50,8	4 948 410	100	2 433 837	49,2	2 514 908	50,8	4 948 745	100
Cinsiyete göre özel ortaokullardaki öğrenci dağılımı	162 382	47,1	182 275	52,9	344 657	100	173 131	47,3	192 920	52,7	366 051	100
Cinsiyete göre resmi ortaöğretimdeki öğrenci dağılımı	2 849 292	41,7	3 130 573	58,3	5 979 865	100	2 571 603	49,1	2 663 278	50,9	5 234 881	100
Cinsiyete göre özel ortaöğretimdeki öğrenci dağılımı	235 320	48,7	328 414	51,3	563 734	100	242 568	43,2	319 432	56,8	562 000	100
CEİD-Eğitim 4	2022						2024					
Cinsiyete ve program türüne göre ortaöğretimdeki öğrenci dağılımı	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
Cinsiyete göre genel ortaöğretimdeki öğrenci dağılımı ⁶³	2 093 381	51,1	1 999 223	48,9	4 092 604	100	1 891 420	53,6	1 636 682	46,4	3 528 102	100
Cinsiyete göre mesleki ve teknik ortaöğretimdeki öğrenci dağılımı	645 749	36,3	1 187 968	63,7	1 833 717	100	618 002	35,4	1 125 388	64,6	1 743 390	100
Cinsiyete göre İmam Hatip Liselerindeki öğrenci dağılımı	345 482	44,0	271 796	56,0	617 278	100	304 749	58,0	220 640	42,0	525 389	100
CEİD-Eğitim 5	2022						2024					
Cinsiyete ve okul türüne göre mesleki ve teknik ortaöğretimdeki öğrenci dağılımı	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
Cinsiyete göre resmi mesleki ve teknik ortaöğretimdeki öğrenci dağılımı	608 447	35,9	1 085 701	64,1	1 694 148	100	577 537	36,2	1 017 842	63,8	1 595 379	100
Cinsiyete göre özel mesleki ve teknik ortaöğretimdeki öğrenci dağılımı	37 302	26,7	102 267	73,3	139 569	100	40 465	27,3	107 546	72,7	148 011	100

⁶³ Bir önceki izleme raporunda "Cinsiyete göre genel ortaöğretimdeki öğrenci dağılımı" verisi 2020/21 yılına aitti, bu nedenle bu göstergenin bilgisi revize edilerek diğer göstergeler gibi 2021/22 yılı bilgisi yazıldı.

Mevcut Gösterge Verileri (Eğitim)

CEİD-Eğitim 6 Cinsiyete ve eğitim seviyesine göre açık öğretimdeki öğrenci dağılımı	2022						2024					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
<i>Cinsiyete göre açık öğretim ortaokulundaki öğrenci dağılımı</i>	101 714	59,2	70 229	40,8	171 943	100	95 935	62,2	58 317	37,8	154 252	100
<i>Cinsiyete göre genel açık öğretim lisesindeki öğrenci dağılımı</i>	636 270	46,1	743 462	53,9	1 379 732	100	458 172	48,1	493 410	51,9	951 582	100
<i>Cinsiyete göre mesleki açık öğretim lisesindeki öğrenci dağılımı (İHL hariç)</i>	31 464	34,8	59 045	65,2	90 509	100	17 578	39,3	27 191	60,7	44 769	100
<i>Cinsiyete göre açık öğretim İmam Hatip Lisesindeki öğrenci dağılımı</i>	52 547	54,7	43 467	45,3	96 014	100	41 831	52,8	37 368	47,2	79 199	100
<i>Cinsiyete göre açık öğretim fakültesindeki lisans öğrencilerinin dağılımı</i>	1 029 749	46,8	1 172 598	53,2	2 202 347	100	614 270	52,1	564 259	47,9	1 178 529	100
CEİD-Eğitim 7 Cinsiyete ve öğrenim düzeylerine göre yükseköğretimdeki öğrenci dağılımı (ön lisans, lisans, Y. lisans ve doktora ayrımında)	2022						2024					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
<i>Cinsiyete göre ön lisanstaki öğrenci dağılımı</i>	1 682 677	51,8	1 567 424	48,2	3 250 101	100	1 494 714	53,0	1 327 912	47,0	2 822 626	100
<i>Cinsiyete göre lisanstaki öğrenci dağılımı</i>	2 214 463	48,4	2 364 584	52,6	4 579 047	100	1 936 660	51,8	1 803 511	48,2	3 740 171	100
<i>Cinsiyete göre y. lisanstaki öğrenci dağılımı</i>	174 311	48,7	183 960	51,3	358 271	100	199 286	48,7	210 273	51,3	409 559	100
<i>Cinsiyete göre doktoradaki öğrenci dağılımı</i>	53 361	48,7	56 179	51,3	109 540	100	54 862	50,4	54 071	49,6	108 933	100
CEİD- Eğitim 8 Cinsiyete ve yaygın eğitim kurumlarının türlerine göre kursiyer dağılımı	2022						2024					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
<i>Cinsiyete göre resmi yaygın eğitim kurumlarında kursiyer dağılımı</i>	2 212 080	59,9	1 209 851	40,1	3 421 931	100	8 676 117	62,4	5 227 284	37,6	13 903 401	100
<i>Cinsiyete göre Meslek Kursları kursiyer dağılımı⁶⁴</i>	11 814	42,2	16 158	57,8	27 972	100	29 461	49,5	30 067	50,5	59 528	100
<i>Cinsiyete göre Kız Teknik Olgunlaşma Enstitüsü kursiyer dağılımı</i>	1 863	95,7	42	4,3	1 905	100	3 743	92,7	296	7,3	4 039	100
<i>Cinsiyete göre Halk Eğitim Merkezi kursiyer dağılımı</i>	2 164 176	60,9	1 162 142	39,1	3 326 318	100	8 443 813	63,2	4 907 485	36,8	13 351 298	100
<i>Cinsiyete göre özel yaygın eğitim kurumlarında kursiyer dağılımı</i>	1 010 311	34,9	1 863 286	65,1	2 873 597	100	1 338 369	36,8	2 294 905	63,2	3 633 274	100
CEİD- Eğitim 9 Cinsiyete ve eğitim seviyesine göre temel örgün eğitimdeki öğretmen dağılımı	2022						2024					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
<i>Okul öncesindeki öğretmenler</i>	59 213	93,8	3 929	6,2	63 142	100	79 603	94,7	4 464	5,3	84 067	100
<i>İlkokuldaki öğretmenler</i>	201 070	64,8	109 407	35,2	310 477	100	201 029	65,1	107 607	34,9	308 636	100
<i>Ortaokuldaki öğretmenler</i>	222 884	59,2	153 863	40,8	376 747	100	225 827	59,7	152 376	40,3	378 203	100
<i>Ortaöğretimdeki öğretmenler</i>	201 212	51,7	188 095	48,3	389 307	100	209 623	52,7	188 367	47,3	397 990	100
<i>Genel ortaöğretimdeki öğretmenler</i>	103 239	53,2	90 350	46,7	193 589	100	108 052	54,6	89 691	45,4	197 743	100
<i>Mesleki ve teknik ortaöğretimdeki öğretmenler</i>	97 973	50,1	97 745	49,9	195 718	100	101 571	50,7	98 676	49,3	200 247	100
<i>Din Öğretimi Genel Müdürlüğü öğretmenleri</i>	26 883	48,1	24 882	51,9	51 765	100	27 524	53,1	24 344	46,9	51 868	100

⁶⁴ Bu gösterge bir önceki izleme raporunda "Cinsiyete göre Mesleki Eğitim Merkezi kursiyer dağılımı" olarak 2016 ve 2022 yılları için verilmiş, ancak 2015/16 öğretim yılında Mesleki eğitim merkezleri bağımsız olarak veriliyorken 2017 Ocak ayından itibaren Mesleki Eğitim Merkezleri zorunlu eğitim kapsamına alınmış ve aday çırak, çırak, kalfa ve ustaların genel mesleki eğitimleri Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. 2021/22 yılına dair bir önceki izleme raporuna bu gösterge için Meslek Kursları bilgisi girilmiş, karşılaştırılabilir olması nedeni ile göstergenin adı Cinsiyete göre Meslek Kursları kursiyer dağılımı olarak değiştirilmiştir.

Mevcut Gösterge Verileri (Eğitim)

CEİD- Eğitim 10 Cinsiyete göre ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında burslu öğrenci dağılımı	2022						2024					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
	181 572	56,7	138 889	43,3	320 461	100	196 048	55,2	159 078	44,8	355 126	100
<i>Cinsiyete göre Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki burslu öğrenci dağılımı</i>	44 509	54,2	37 627	45,8	82 136	100	55 049	51,1	52 674	48,9	107 723	100
<i>Cinsiyete göre Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki burslu öğrenci dağılımı</i>	110 080	57,1	82 854	42,9	192 934	100	113 187	56,9	85 880	43,1	199 067	100
<i>Cinsiyete göre Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki burslu öğrenci dağılımı</i>	3 379	47,8	3 688	52,2	7 067	100	2 884	46,3	3 349	53,7	6 233	100
<i>Cinsiyete göre Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki burslu öğrenci dağılımı</i>	23 381	61,8	14 449	38,2	37 830	100	24 705	59,4	16 878	40,6	41 583	100
<i>Cinsiyete göre Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki burslu öğrenci dağılımı</i>	223	45,1	271	54,9	494	100	223	42,9	297	57,1	520	100
CEİD- Eğitim 11 Cinsiyete göre Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı yurtların kapasiteleri	2022						2024					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
	475 624	62,6	284 214	37,4	759 838	100	595 989	62,5	357 240	37,5	953 229	100

Mevcut Gösterge Verileri - STEM

Mevcut Gösterge Verileri (STEM)													
CEİD- STEM 1 Cinsiyete göre matematik okuryazarlığı ortalama puanı	2018						2022						
	Kadın (Sayı)		Erkek (Sayı)		Toplam (Sayı)		Kadın (Sayı)		Erkek (Sayı)		Toplam (Sayı)		
CEİD- STEM 2 Cinsiyete göre fen okuryazarlığı ortalama puanı	450,7		456,5		454		450		456		453		
CEİD- STEM 3 Cinsiyete göre okuma becerileri ortalama puanı	472		464,6		468		478		473		476		
CEİD- STEM 4 Cinsiyete ve okul türüne göre Fen Liselerinde öğrenci dağılımı (resmi ve özel okul ayrımında)	2022						2024						
	Kadın (Sayı)		Kadın (%)		Erkek (Sayı)		Erkek (%)		Toplam (Sayı)		Toplam (%)		
Cinsiyete göre devlet okullarında Fen Liseleri öğrenci dağılımı	65 133	49,7	65 900	50,3	131 033	100	71 721	50,1	71 431	49,9	143 152	100	
Cinsiyete göre özel okullarda Fen Liseleri öğrenci dağılımı	30 154	49,4	30 936	50,6	61 090	100	29 894	49,1	31 004	50,9	60 898	100	
CEİD- STEM 5 Cinsiyete göre mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının toplam ortaöğretim mezunları içindeki oranı	2021						2023						
	Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)		Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)		
	28,9		30,3		29,7		22,6		27,2		24,9		
CEİD- STEM 6 Cinsiyete göre Ar-Ge insan kaynağı (meslek grubu ve sektör bazında) dağılımı	2020						2022						
	Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)		Erkek (%)		Kadın (%)		Toplam (%)		
	35,9		64,1		100		36,8		63,2		100		
Cinsiyete göre Araştırmacı Ar-Ge insan kaynağı dağılımı	36,7		63,3		100		37,3		62,7		100		
Cinsiyete göre Teknisyen ve eşdeğeri Ar-Ge insan kaynağı dağılımı	29,6		70,4		100		30,8		69,2		100		
Cinsiyete göre Diğer destek personeli Ar-Ge insan kaynağı dağılımı	38,1		61,9		100		41,7		58,3		100		
Cinsiyete göre Mali ve mali olmayan şirketlerde Ar-Ge insan kaynağı dağılımı	26,0		74,0		100		27,3		72,7		100		
Cinsiyete göre Genel devlette Ar-Ge insan kaynağı dağılımı	30,2		69,8		100		31,2		68,8		100		
Cinsiyete göre Yükseköğretimde Ar-Ge insan kaynağı dağılımı	44,8		55,2		100		47,4		52,6		100		

Mevcut Gösterge Verileri - Kentsel Haklar ve Hizmetlere Erişim

Mevcut Gösterge Verileri (Kentsel Haklar)				
	2023		2024	
CEİD- Kentsel-1 Türkiye Belediyeler Birliği personelinde kadın oranı ⁶⁵ (%)	33 ⁶⁶		33 ⁶⁷	
CEİD- Kentsel-2 İl ve ilçe belediyelerinde var olan eşitlik birimi sayısı	35		35	
CEİD- Kentsel-3 CEMR Avrupa Yerel Yaşamda Kadın - Erkek Eşitliği Şartına İmzacı Belediyelerin Sayısı	64		66	
	2022		2023	
	Kadın (%)	Erkek (%)	Kadın (%)	Erkek (%)
CEİD- Kentsel-4 Cinsiyete göre bireylerin yaşadıkları çevrede gece kendini güvende hissetme oranı	51,1	71,9	56,4	75,8
CEİD- Kentsel-5 Cinsiyete göre bireylerin kendini evinde yalnızken güvende hissetme oranı	80,5	88,2	83,4	90,8
CEİD- Kentsel-6 Cinsiyete göre belediyenin engellilere yönelik hizmetinden memnuniyet oranı	49,1	52,7	47,9	46,6
CEİD- Kentsel-7 Cinsiyete göre belediyenin hasta ve yoksullara yardım hizmetinden memnuniyet oranı	52,4	53,7	49,8	51,3
CEİD- Kentsel-8 Cinsiyete göre belediyenin meslek edindirmeye yönelik hizmetinden memnuniyet oranı	54,3	53,3	51,1	49,2
CEİD- Kentsel-9 Cinsiyete göre belediyenin ışıklandırma hizmetlerinden memnuniyet oranı	73,2	72,3	71,7	70,2
CEİD- Kentsel-10 Cinsiyete göre güvenlik güçlerinin (polis veya jandarmanın) vatandaşlara davranışından duyulan memnuniyet oranı	71,6	73,3	71,5	75,3
CEİD- Kentsel-11 Cinsiyete göre kamunun asayiş hizmetlerinden memnuniyet oranı	75,1	76,6	73,3	75,9
CEİD- Kentsel-12 Cinsiyete göre belediyelere ait yeşil alanların miktarından memnuniyet oranı	59,5	58,9	57,0	56,9
CEİD- Kentsel-13 Cinsiyete göre belediyenin yol/kaldırım yapımı hizmetlerinden memnuniyet oranı	58,5	57,1	54,8	52,7

⁶⁵ TBB Yıllık Faaliyet Raporları (2022, 2023). Online erişim: https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_faaliyet-raporu_25 / (Erişim tarihi: 31.10.2024)

⁶⁶ 2022 verisidir

⁶⁷ 2023 verisidir

Mevcut Gösterge Verileri - Kadın Mülteciler

Mevcut Gösterge Verileri (Kadın Mülteciler)						
CEİD- Mülteci 1 Cinsiyete göre geçici koruma kapsamındaki nüfusun dağılımı	2021			2024 ⁶⁸		
	Kadın (Sayı)	Erkek (Sayı)	Toplam (Sayı)	Kadın (Sayı)	Erkek (Sayı)	Toplam (Sayı)
	1 695 967	1 974 102	3 670 069	1 492 547	1 630 452	3 122 999
CEİD- Mülteci 2 Geçici koruma kapsamındaki nüfus içinde cinsiyete dayalı öğrenci sayıları ⁶⁹	2021			2023		
	Kadın (Sayı)	Erkek (Sayı)	Toplam (Sayı)	Kadın (Sayı)	Erkek (Sayı)	Toplam (Sayı)
<i>Cinsiyete göre okul öncesinde öğrencilerin dağılımı</i>	15 794	16 818	32 612	-	-	56 050
<i>Cinsiyete göre ilköğretimde öğrencilerin dağılımı</i>	170 887	181 968	352 855	-	-	365 000
<i>Cinsiyete göre ortaokulda öğrencilerin dağılımı</i>	134 292	140 155	274 447	-	-	278 593
<i>Cinsiyete göre lisede öğrencilerin dağılımı</i>	56 833	54 177	111 010	-	-	112 217
<i>Cinsiyete göre yükseköğretimdeki Suriye vatandaşlarının dağılımı⁷⁰</i>	21 431	31 666	53 097	27 567	33 183	60 750
CEİD- Mülteci 3 Eğitim düzeylerine göre geçici koruma kapsamındaki kadınların dağılımı ⁷¹	2018					
<i>Okur Yazar olmayanların oranı</i>	21,9					
<i>Hiç okula gitmemiş veya ilk veya ortaokula devam etmişlerin oranı</i>	58,5					
<i>Ortaokul üzeri eğitim görmüşlerin oranı</i>	19,6					
<i>Geçici koruma kapsamındaki kadınlar içinde çalışanların oranı</i>	8,7					
<i>Geçici koruma altındaki kadınların aile planlaması hizmetlerine erişim oranı</i>	67,4					
<i>Geçici koruma altındaki kadınların doğum öncesi bakım hizmetlerine erişim oranı</i>	92,9					
<i>Geçici koruma altındaki kadınların doğum sonrası bakım hizmetlerine erişim oranı</i>	89,4					

⁶⁸ Temmuz 2024 itibarıyla.

⁶⁹ MEB Hayat Boyu Öğrenim GM İzleme ve Değerlendirme Raporu 2023 itibarıyla geçici koruma kapsamındaki öğrencilerin cinsiyet kırılımını vermemektedir.

⁷⁰ Yüksek öğretim istatistiklerinden elde edilmiştir. <https://istatistik.yok.gov.tr/>

⁷¹ HÜNEE TNSA 2018 Araştırması.

Mevcut Gösterge Verileri (Kadın Mülteciler)						
CEİD- Mülteci 4	2021			2023		
	Kadın (Sayı)	Erkek (Sayı)	Toplam (Sayı)	Kadın (Sayı)	Erkek (Sayı)	Toplam (Sayı)
Suriyelilerden çalışma izni olanların cinsiyete göre dağılımı ⁷²	4 383	59 406	63 789	6 398	102 122	108 520
CEİD- Mülteci 5	2021			2023		
Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişi sayısı ⁷³	31 334			19 017		

⁷² ÇSGB Çalışma İzin İstatistikleri, <https://www.csgeb.gov.tr/istatistikler/calisma-hayati-istatistikleri/resmi-istatistik-programi/calisma-izin-istatistikleri/>

⁷³ GİB GM uluslararası koruma başvurusunda bulunanların cinsiyet kırılımını vermemektedir.

Mevcut Gösterge Verileri - İnsan/Kadın Ticareti

Mevcut Gösterge Verileri (İnsan/Kadın Ticareti)				
	2020	2021	2022	2023
	Toplam (Sayı)	Toplam (Sayı)	Toplam (Sayı)	Toplam (Sayı)
CEİD-İnsan/Kadın Ticareti 1 Toplam tespit sayısı	282	402	343	223 ⁷⁴
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 2 Kadın sayısı	221	321	283	
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 3 Çocuk mağdur sayısı	165	118	72	40
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 4 Cinsel sömürü amaçlı kadın/insan ticareti ⁷⁵	160	200	161	
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 5 Cinsel sömürü amaçlı kadın/insan ticaretinin toplam tespitlere oranı (yüzde)	56,7	49,7	46,9	
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 6 Emek sömürüsü amaçlı insan ticareti	73	111	107	
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 7 Emek sömürüsü amaçlı kadın/insan ticaretinin toplam tespite oranı (yüzde)	25,9	27,6	31,1	
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 8 Zorla evlendirme aracılığıyla kadın/insan ticareti vakası	4	54	41	
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 9 Zorla dilendirme aracılığıyla insan ticareti vakası	43	22	16	
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 10⁷⁶ Suriye uyruklu mağdur oranı (yüzde)	56,4	39,3	33,3	
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 11 Gönüllü Geri Dönüş Desteğinden yararlananların sayısı	55	92	71	
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 12 Toplam sığınak sayısı / yatak kapasitesi	2	2	2 / (30+12)	
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 13 İyileşme süresi tanınan mağdur sayısı / Suriyeli Mülteci sayısı	183/145	144/85	98/43	
CEİD- İnsan/Kadın Ticareti 14 İkamet izni verilen mağdur sayısı	41	67	57	

⁷⁴ Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) insan ticareti mağdurlarının cinsiyet kırılımını 2024 için vermemiştir.

⁷⁵ Bu ve izleyen beş göstergenin verileri TİHEK İnsan Ticaretiyle Türkiye Mücadele Ulusal Raporundan alınmıştır (2023:36)

⁷⁶ 10-14. gösterge verileri Coşkun E. (2024) İnsan/Kadın Ticareti ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması: 2021-2023 Güncellemesi, CEİD, s.26-27 <https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2512>

Mevcut Gösterge Verileri - Sağlık

Mevcut Gösterge Verileri (Sağlık)								
CEİD- Sağlık 1	2020-2022			2021-2023 ⁷⁷				
	Kadın (Sayı)	Erkek (Sayı)	Toplam (Sayı)	Kadın (Sayı)	Erkek (Sayı)	Toplam (Sayı)		
Cinsiyete göre doğumda beklenen yaşam süresi (yıl)	80,3	74,8	77,5	80,0	74,7	77,3		
CEİD- Sağlık 2	2023							
Cinsiyete göre genel sağlık durumundan memnuniyet (memnun, çok memnun) oranı	Kadın (%)			Erkek (%)				
	63,7			74,8				
CEİD- Sağlık 3	2019							
Cinsiyete göre düşük fiziksel aktivitede bulunanların oranı (EUROSTAT)	Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)			
	53,1		31,7		42,4			
CEİD- Sağlık 4	2022							
Cinsiyete ve yaş gruplarına göre 15 yaş ve üzerinde tütün ve tütün mamulü kullanma durumunun oranı (Her gün kullananlar)	Kadın (%)		Erkek (%)		Toplam (%)			
	15,5		41,3		28,3			
CEİD- Sağlık 5	23,6		16,8		20,2			
Cinsiyete göre 15 yaş ve üzeri nüfusta obezite oranı								
CEİD- Sağlık 6	2018			2019				
Cinsiyete göre toplam kanser insidansı (100.000'de, Dünya Standart Nüfusuna göre)	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
	188,0		262,4		193,4		264,9	
CEİD- Sağlık 7	2019			2022				
15 yaş ve üzeri kadınlardan hiç kendi kendine meme muayenesi yapmayanların oranı	54,3			52,4				

⁷⁷ <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayat-Tablolari-2021-2023-53678#:~:text=T%C3%BCrkiye'de%202020%2D2022%20d%C3%B6neminde%20erkeklerde%2074%2C8%20y%C4%B1l,s%C3%BCresi%20fark%C4%B1%205%2C3%20y%C4%B1ld%C4%B1r>

Mevcut Göstergeler Verileri (Sağlık)			
CEİD- Sağlık 8 15 yaş ve üzeri kadınlar arasında hiç servikal smear aldırılmayanların oranı	2019		2022
	61,2		64,4
CEİD- Sağlık 9 Sezaryen doğumların tüm hastane doğumları içindeki oranı	2020		2022
	59,6		62,8
CEİD- Sağlık 10 Anne ölüm oranı (100 bin canlı doğumda)	2020	2022	2023
	13,1 ⁷⁸	12,6	13,5
CEİD- Sağlık 11 Gebeliğe bağlı ölümlerin nedenlerinin oranı	2015		
	Kadın (%)		
	<i>Doğrudan obstetrik nedenler</i>		
	41,1		
<i>Dolaylı obstetrik nedenler</i>			
51,5			
<i>Nedeni bilinmeyenler</i>			
6,6			
CEİD- Sağlık 11 Adolesan (15-19) annelik oranı	2018	2022	2023
	3,5	12	11
CEİD- Sağlık 12 Doğum öncesi dört veya daha fazla bakım hizmeti alanların oranı (15-49 yaş grubu evli ya da ilişkisi olan kadınlar)	2018		
	Kadın (%)		
	90		
CEİD- Sağlık-13 Doğum sonrası bakım alma oranı (15-49 yaş grubu evli ya da ilişkisi olan kadınlar)	96		
CEİD- Sağlık-14 Karşılanmamış doğum kontrolü gereksinimi oranı (15-49 yaş grubu evli ya da ilişkisi olan kadınlar)	12		

⁷⁸ Covid kaynaklı ölümler dâhil edildiğinde 2020 yılı için ilgili oran %19,9'a yükselmektedir.

Mevcut Gösterge Verileri - Spor

Mevcut Gösterge Verileri (Spor)												
CEİD- Spor 1 Cinsiyete göre lisanslı sporcuların dağılımı	2018						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
	1 646 102	33,5	3 261 853	66,5	4 907 955	100	-	-	-	-	-	-
CEİD-Spor 2 Cinsiyete göre faal sporcuların dağılımı	261 849	37,6	433 849	62,4	695 698	100	-	-	-	-	-	-
CEİD-Spor 3 Cinsiyete göre lisanslı (faal) sporcuların dağılımı ⁷⁹	-	-	-	-	-	-	2 678 104	36,7	4 615 938	63,3	7 294 042	100
CEİD-Spor 4 Cinsiyete göre verilen antrenör belge dağılımı	6 116	39,7	9 308	60,3	15 424	100	11 511	44,9	14 119	55,1	25 630	100
CEİD-Spor 5 Federasyonların karar alma mekanizmalarında (en fazla finanse edilen ilk sekiz spor türünün ⁸⁰) (başkan, genel sekreter) kadın ve erkek dağılımı	2021						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
	6	5,0	114	95,0	120	100	6	5,2	109	94,8	115	100
CEİD-Spor 6 Federasyonların yönetim kurullarında (en fazla finanse edilen ilk sekiz spor türünün) kadın ve erkek üye dağılımı	2	25,0	6	75,0	8	100	2	25,0	6	75,0	8	100

⁷⁹ 2018 yılında lisanslı ve faal sporcu sayıları ayrı ayrı yayınlanırken 2023 yılında lisanslı (faal) sporcu sayısı tek gösterge olarak sunulmuştur. Ayrıca 2023 yılında lisanslı sporcu olmanın kriterleri değiştirilmiştir.

⁸⁰ En fazla finanse edilen ilk sekiz spor türü: Türkiye Basketbol Federasyonu, Türkiye Güreş Federasyonu, Türkiye Yüzme Federasyonu, Türkiye Kayak Federasyonu, Türkiye Voleybol Federasyonu, Türkiye Tekvando Federasyonu, Türkiye Golf Federasyonu, Türkiye Bisiklet Federasyonu.

Mevcut Gösterge Verileri - Kadınlara Yönelik Şiddet

Mevcut Gösterge Verileri (Kadınlara Yönelik Şiddet)			
CEİD- KYŞ 1 Kadınların yakın ilişkide oldukları erkeklerden maruz kaldıkları farklı şiddet biçimlerinin oranı (15-59 yaş grubundaki kadınların fiziksel, cinsel ve duygusal şiddet ayrımında)	2014⁸¹		
	Kadın (%)		
	<i>Fiziksel şiddet yaygınlığı</i>	36	
	<i>Cinsel şiddet yaygınlığı</i>	12	
	<i>Fiziksel ve/veya cinsel şiddet yaygınlığı</i>	38	
	<i>Duygusal şiddet yaygınlığı</i>	44	
<i>Gebelik döneminde fiziksel şiddet</i>	8,3		
CEİD- KYŞ 2 İsrarlı takip yaygınlığı (15-59 yaş grubu)	27		
CEİD- KYŞ 3 Şiddet nedeniyle kurum/kuruluşlara başvuruda bulunan kadınların oranı (%)	11		
CEİD- KYŞ 4 Sığınma evi sayısı	2020	2023⁸²	
	<i>Bakanlığa bağlı Kadın Konukevi sayısı</i>	110	112
	<i>Yerel yönetimlere bağlı kadın konukevi sayısı</i>	32	33
	<i>İçişleri Bakanlığına bağlı kadın konukevi sayısı</i>	2	3
	<i>Sivil toplum örgütlerine bağlı sığınmaevi sayısı</i>	1	1
CEİD- KYŞ 5 Kadın konukevlerinden yararlananların sayısı	2020	2023⁸³	
	<i>Kadın konukevlerinden yararlanan kadınların sayısı</i>	3 766	-
	<i>Kadın konukevlerinden yararlanan çocukların sayısı</i>	2 413	-
	Kadın konukevlerinden hizmet alan kadınların sayısı	33 647	39 681
	Kadın konukevlerinden hizmet alan çocukların sayısı	19 668	26 223
	Kapasite	2 743	2 805
CEİD- KYŞ 6 ŞÖNİM sayısı	81	84	

⁸¹ Türkiye Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2014. <https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/135>

⁸² KSGM (2023). Türkiye'de Kadın 2023. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2150>)

⁸³ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İstatistik Bülteni Ağustos 2024 Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/sgbd/istatistik-sayfaları/aylik-istatistik-bulteni/> Erişim tarihi: 07.11.2024

Mevcut Gösterge Verileri (Kadınlara Yönelik Şiddet)		
CEİD- KYŞ 7 ŞÖNİM'lerden yararlananların sayısı	2020	2023⁸⁴
<i>Toplam</i>	220 708	313 475
<i>ŞÖNİM'lerden yararlanan kadınların sayısı</i>	189 663	273 222
<i>ŞÖNİM'lerden yararlanan çocukların sayısı</i>	14 397	11 901
<i>ŞÖNİM'lerden yararlanan erkeklerin sayısı</i>	16 648	28 352
CEİD- KYŞ 8	2020	2023⁸⁵
<i>Adalet Bakanlığı- Cumhuriyet Başsavcılığı Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu sayısı</i>	192	225
<i>Emniyet Genel Müdürlüğü- Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği sayısı</i>	215	1005
<i>Jandarma Genel Komutanlığı- Çocuk ve Kadın Kısım Amirliği sayısı</i>	92	242
<i>Adalet Bakanlığı- Adli Görüşme Odası sayısı</i>	131	152
CEİD- KYŞ 9 KYTCTŞ ile Mücadele İl Eylem Planı hazırlayan il sayısı	81	81
CEİD- KYŞ 10 Üniversitelerdeki Cinsel Taciz ve Saldırı Merkezi sayısı	16	43 ⁸⁶
CEİD- KYŞ 11 Kadın cinayetlerinin sayısı	2021	2023
<i>BİANET⁸⁷</i>	339	333
<i>Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu⁸⁸</i>	425	563
CEİD- KYŞ 12 Kadınlara yönelik şiddete özel 7/24 hizmet sunan ulusal telefon hattının varlığı (evet/hayır)	Hayır	Hayır
CEİD- KYŞ 13 İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlükte olması (evet/hayır)	Evet	Hayır

⁸⁴ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İstatistik Bülteni Ağustos 2024 Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/sgbd/istatistik-sayfaları/aylik-istatistik-bulteni/> Erişim tarihi: 07.11.2024

⁸⁵ KSGM (2023). Türkiye'de Kadın 2023. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2150>)

⁸⁶ XXI. Üniversitelerarası Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı İş Birliği, Destek ve İletişim Grubu Çalıştayı (2 Aralık, 2022) Çalıştay Özet Metni

⁸⁷ Bianet Erkek Şiddeti Çetelesi. Erişim adresi: https://bianet.org/proje/erkek-siddeti-cetelesi-285345#google_vignette. Erişim tarihi: 07.10.2024

⁸⁸ Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. Erişim adresi: <https://kadincinayetleriniurduracagiz.net/kategori/veriler?sayfa=4>. Erişim tarihi: 07.10.2024

Mevcut Gösterge Verileri - ÇEZE

Mevcut Gösterge Verileri (ÇEZE)						
CEİD- ÇEZE 1 20-24 yaş grubunda olup 18 ve 15 yaşından önce evlenen kadınların oranı	2018					
20-24 yaş grubunda olup 18 yaşından önce evlenen kadınların oranı	14,7					
20-24 yaş grubunda olup 15 yaşından önce evlenen kadınların oranı	2,0					
CEİD- ÇEZE 2 Lanzarote sözleşmesinin yürürlükte olması (evet/hayır)	2018		2024			
	Evet		Evet			
CEİD- ÇEZE 3 ÇEZE ve kadınlar/kız çocuklarına yönelik zararlı geleneksel uygulamaların önlenmesine yönelik ulusal strateji ve eylem planlarının varlığı (evet/hayır)	Hayır		Hayır			
CEİD- ÇEZE 4 Cinsiyete göre 14-17 yaş grubunda açık öğretim lisesinde kayıtlı olan öğrencilerin oranı	2019					
	K (S)	K (%)	E (S)	E (%)	T (S)	T (%)
	108 453	43,7	139 927	56,3	248 280	100
CEİD- ÇEZE 5 Gebe kalınacak döneme ilişkin doğru bilgiye sahip olanların oranı	2018					
	Kadın (%)					
15-19 yaş grubundaki kadınlar arasında gebe kalınacak döneme dair doğru bilgiye sahip olanların oranı	17,8					
20-24 yaş grubundaki kadınlar arasında gebe kalınacak döneme dair doğru bilgiye sahip olanların oranı	27,9					
CEİD- ÇEZE 6 20-24 yaş grubundaki 18 yaşından önce evlenen kadınların evlilik kararlarının aileler tarafından alınma oranı	46					
CEİD- ÇEZE 7 20-24 yaş grubundaki 18 yaşından önce evlenen kadınların evliliklerinde akraba evliliği oranı	37					
CEİD- ÇEZE 8 20-24 yaş grubundaki 18 yaşından önce evlenen kadınların evliliklerinde başlık parası verilme oranı	38					
CEİD- ÇEZE 9 20-24 yaş grubundaki 18 yaşından önce evlenen kadınların evliliklerinde nikâh biçimi ve sırasının oranı						
Sadece dini nikâh ile yapılan evliliklerin oranı	7					
Her iki nikâhın olduğu, dini nikâhın önce yapıldığı evliliklerin oranı	64					
Her iki nikâhın olduğu, resmi nikâhın önce yapıldığı evliliklerin oranı	25					
Sadece resmi nikâh ile yapılan evliliklerin oranı	4					
CEİD- ÇEZE 10 20-24 yaş grubundaki 18 yaşından önce evlenen çiftler arasındaki yaş farkının oranı						
Erkeğin 10 ve yaş üzeri büyük olduğu evliliklerin oranı	16					
Erkeğin 5-9 yaş büyük olduğu evliliklerin oranı	50					
CEİD- ÇEZE 11 20-24 yaş grubunda olup 18 yaşından önce evlenmiş kadınların evlenmek istedikleri ortalama yaş	22,6					

Mevcut Gösterge Verileri - Medya

Mevcut Gösterge Verileri (Medya)													
CEİD- Medya 1 Cinsiyete göre yazılı medyada çalışanların dağılımı	2021						2022						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
Yayın bölümü	10 405	38,6	16 548	61,4	26 953	100	9 143	38,2	14 762	61,8	23 905	100	
Basım ve dağıtım bölümü	825	6,3	12 354	93,7	13 179	100	559	5,0	10 670	95,0	11 229	100	
CEİD- Medya 2 Gazete/dergilerin çalışanların görevlerine göre cinsiyet dağılımı	2021						2022						
Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)		
Genel Müdür/Müessese Müdürü	99	23,7	319	76,3	418	100	123	28,0	317	72,0	440	100	
Genel Yayın Müdürü	321	22,1	1 130	77,9	1 451	100	236	19,6	966	80,4	1 202	100	
Genel Yayın Yönetmeni	335	25,7	970	74,3	1 305	100	289	25,4	850	74,6	1 139	100	
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	600	30,7	1 352	69,3	1 952	100	576	31,7	1 241	68,3	1 817	100	
Sayfa editörü	1 714	45,0	2 097	55,0	3 811	100	1 572	46,0	1 846	54,0	3 418	100	
CEİD- Medya 3 Düzenleyici kurullardaki ve devlete bağlı medya kuruluşlarındaki personelin cinsiyete göre dağılımı	2021						2022						
Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)		
Cinsiyete göre Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nda çalışanların sayısı ve dağılımı	243	39,8	367	60,2	610	100	261	41,1	374	58,9	635	100	
2022						2023							
Cinsiyete göre İletişim Başkanlığı'nda çalışanların sayısı ve dağılımı	545	43	709	57	1254	100	631	45	773	55	1404	100	
2023						2024							
Kadın (%)		Erkek (%)				Kadın (%)		Erkek (%)					
CEİD- Medya 5 Cinsiyete göre İnternet kullanım oranı	83,3		90,9				85,4		92,2				
CEİD- Medya 6 Cinsiyete göre sosyal medya kullanımı ⁸⁹	84,3		89,1				85,5		89,4				

⁸⁹ Cinsiyete göre son 3 ayda İnternet kullanan bireylerin İnterneti özel amaçlı faaliyetler için kullanma oranı -Sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram vb.) üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşma. Bu gösterge, önceki raporda "Cinsiyete göre kendi kişisel sosyal medya hesabına sahip olma oranı" olarak gösterilmiştir.

Mevcut Gösterge Verileri (Medya)												
CEİD- Medya 7	2023						2024					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
Cinsiyete göre YÖK'e bağlı İletişim Fakültelerinde okuyan öğrencilerin dağılımı ⁹⁰	35 600	48,7	37 507	51,3	73 107	100	38 384	49,8	38 769	50,2	77 153	100
CEİD- Medya 8 İletişim Fakültelerinde akademik personelin cinsiyete göre dağılımı	1 083	51,4	1 023	48,6	2 106	100	1 125	51,3	1 068	48,7	2 193	100

⁹⁰ İletişim Fakültesi ve İletişim Bilimleri Fakültesi öğrenci sayıları dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Mevcut Gösterge Verileri - Adalete Erişim

Mevcut Gösterge Verileri (Adalete Erişim)												
CEİD- Adalete Erişim 1	2021						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
Cinsiyete ve uyuğua göre ceza yargılamasında yer alan suçtan zarar görenler ve müştekilerin sayısı (Toplam) ve dağılımı	726 872	34,4	1 388 612	65,6	2 115 484	100	968 228	32,2	2 041 627	67,8	3 009 855	100
<i>Cinsiyete ve uyuğuna göre ceza yargılamasında yer alan suçtan zarar görenler ve müştekilerin sayısı (Türk) ve dağılımı</i>	679 650	34,5	1 292 519	65,5	1 972 169	100	909 984	32,2	1 913 543	67,8	2 823 527	100
<i>Cinsiyete ve uyuğuna göre ceza yargılamasında yer alan suçtan zarar görenler ve müştekilerin sayısı (Yabancı) ve dağılımı</i>	47 222	32,9	96 093	67,1	134 330	100	58 244	31,3	128 084	68,7	186 328	100
CEİD- Adalete Erişim 2	2021						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
Cinsiyete ve yaş grubuna göre ceza yargılamasında yargılananların sayısı ve dağılımı	507 147	10,7	4 167 026	89,3	4 722 878	100	360 904	11,5	2 773 671	88,5	3 134 575	100
<i>Cinsiyete ve yaş grubuna göre (12-14 yaş) ceza yargılamasında yargılananların sayısı ve dağılımı</i>	10 262	10,8	84 952	89,2	95 214	100	3 432	17,4	16 325	82,6	19 757	100
<i>Cinsiyete ve yaş grubuna göre (15-17 yaş) ceza yargılamasında yargılananların sayısı ve dağılımı</i>	10 885	8,1	122 796	91,9	133 681	100	7 033	11,1	56 589	88,9	63 622	100
<i>Cinsiyete ve yaş grubuna göre (18+ yaş) ceza yargılamasında yargılananların sayısı ve dağılımı</i>	455 477	10,7	3 784 204	89,3	4 239 681	100	350 439	11,5	2 700 757	88,5	3 051 196	100
CEİD- Adalete Erişim 3	2021						2023 ⁹¹					
	Toplam (Sayı)						Toplam (Sayı)					
6284 sayılı Kanuna göre verilen kararların sayısı												
<i>6284 sayılı Kanuna göre koruma kararı talebi toplam sayısı</i>	134 501						-					
<i>6284 sayılı Kanuna göre koruma kararıyla taleplerin reddi sayısı</i>	15 572						-					
<i>6284 sayılı Kanuna göre koruma kararıyla taleplerin tam kabul sayısı</i>	92 323						-					
<i>6284 sayılı Kanuna göre koruma kararıyla ilgili verilen kararların toplam sayısı</i>	134 527						-					
<i>6284 sayılı Kanunla ilgili zorlama hapsi kararına itiraz edenlerin toplam sayısı</i>	2 489						-					
<i>6284 sayılı Kanunla ilgili zorlama hapsi kararına itirazların reddine ilişkin sayı</i>	1 843						-					
<i>6284 sayılı Kanunla ilgili zorlama hapsi kararına itirazların kabulüne ilişkin toplam sayı</i>	519						-					

⁹¹ 2023 yılında bu sayılar kamuoyuyla paylaşılmamıştır.

Mevcut Göstergeler Verileri (Adalete Erişim)												
CEİD- Adalete Erişim 4 Cinsiyete göre yargıda görev yapanların sayısı ve dağılımı	2021						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
Cinsiyete göre adli yargıda görev yapan hâkim sayısı ve dağılımı	7 388	37,8	6 040	62,2	11 973	100	8 430	37,7	13 909	62,3	22 359	100
Cinsiyete göre adli yargıda görev yapan hâkim sayısı ve dağılımı	4 882	51,2	4 657	48,8	9 539	100	5 209	51,8	4 838	48,2	10 047	100
Cinsiyete göre idari yargıda görev yapan hâkim sayısı ve dağılımı	398	30,2	918	69,8	1 316	100	599	49,7	606	50,3	1 205	100
Cinsiyete göre Bölge Adliye mahkemelerinde görev yapan hâkim sayısı ve dağılımı	792	36,2	1 396	63,8	2 188	100	903	37,8	1 484	62,2	2 387	100
Cinsiyete göre Bölge İdare mahkemelerinde görev yapan hâkim sayısı ve dağılımı	130	31,4	284	68,1	414	100	147	32,6	304	67,4	451	100
Cinsiyete göre Anayasa Mahkemesinde görev yapan hâkim sayısı ve dağılımı	27	21,4	99	78,6	126	100	34	24,6	104	75,4	138	100
Cinsiyete göre Danıştay'da görev yapan hâkim sayısı ve dağılımı	239	42,2	327	57,8	566	100	239	42,5	323	57,5	562	100
Cinsiyete göre adli yargıda görev yapan Cumhuriyet Savcısı sayısı ve dağılımı	1 140	17,0	5 584	83,0	6 724	100	1 208	17,9	5 540	82,1	6 748	100
Cinsiyete göre Bölge Adliye mahkemelerinde görev yapan Cumhuriyet Savcısı sayısı ve dağılımı	18	6,6	256	93,4	274	100	26	7,4	325	92,6	351	100
Cinsiyete göre adli yargıda görev yapan Cumhuriyet Başsavcısı sayısı ve dağılımı	3	1,3	223	98,7	226	100	7	3,0	224	97,0	231	100
Cinsiyete göre Yargıtay'da görev yapan savcı sayısı ve dağılımı	33	16,2	171	83,8	204	100	31	16,1	162	83,9	193	100
Cinsiyete göre Danıştay'da görev yapan savcı sayısı ve dağılımı	24	55,8	19	44,2	43	100	27	58,7	19	41,3	46	100

Mevcut Gösterge Verileri - Erkeklik

Mevcut Gösterge Verileri (Erkeklik)							
CEİD- Erkeklik 1	2019						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)			
Cinsiyete göre erkeklerin üstünlüğünü onaylayanların dağılımı							
<i>Kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olması demokrasinin temel özelliklerinden birisidir</i>	109	9,4	114	9,7			
<i>"Genelde erkekler kadınlardan daha iyi siyasi lider oluyorlar"</i>	534	45,8	716	61,2			
<i>"Üniversite eğitimi, kız çocuktan çok erkek çocuk için önemlidir"</i>	356	30,0	417	35,3			
<i>"Ülkede, eğer insanlar iş bulamıyorsa, çalışmak kadınlardan çok erkeklerin hakkıdır"</i>	551	46,6	685	57,8			
<i>"Genel olarak, erkekler kadınlardan daha iyi şirket yöneticisi oluyor"</i>	480	41,6	637	55,3			
<i>"Erkeğin karısını dövmesi bazen gerekir"</i>	60	5,0	39	3,2			
CEİD- Erkeklik -2	2021						
	Ortak Karar	Tek Bir Kişi					
Kadın (%)		Erkek (%)	Toplam (%)				
Cinsiyete göre hanede karar alıcı olma oranı							
<i>Taşınırken ev seçiminde</i>	88,4	6,2	5,3	11,6			
<i>Evde ne pişirileceği/yeneceği konusunda</i>	70,4	27,7	1,9	29,6			
<i>Çocukların eğitimi konusunda</i>	90,6	6,3	3,0	9,4			
<i>Çocukların kılık kıyafet gibi ihtiyaçları konusunda</i>	86,4	11,7	1,9	13,6			
<i>Akraba ilişkileri</i>	93,3	3,4	3,3	6,7			
<i>Komşularla ilişkiler</i>	93,1	4,4	2,6	6,9			
<i>Mobilya, beyaz eşya ve ev aletlerini satın alırken seçiminde</i>	88,3	8,3	3,4	11,7			
<i>Günlük alışveriş konularında</i>	81,2	14,7	4,1	18,8			
<i>Harcamaların önceliklendirilmesinde</i>	85,4	6,4	8,2	14,6			
<i>Ailece ev dışında yapılan yeme içme ve eğlence gibi etkinliklerde</i>	94,2	3,0	2,8	5,8			
<i>Tatil biçimi ve yeri konusunda</i>	94,7	2,4	2,9	5,3			
CEİD- Erkeklik 3	2016			2021			
	Kadın (%)	Erkek (%)	Toplam (%)	Hanehalkı Ferdi Değil ⁹²	Kadın (%)	Erkek (%)	Toplam (%)
Cinsiyete göre ev içi iş bölümüne katılanların oranı							
<i>Yemek yapma</i>	91,2	8,8	96,9	3,8	85,4	10,8	96,2
<i>Günlük yiyecek-içecek alışverişi</i>	54,5	45,5	96,8	4,0	46,7	49,3	96,0
<i>Aylık faturaların ödenmesi</i>	22,3	77,7	95,1	4,7	21,2	74,1	95,3
<i>Küçük bakım onarım tamir</i>	11,1	88,9	80,6	25,2	9,6	65,2	74,8
<i>Evin badanası boyası</i>	19,6	80,4	49,0	54,3	8,1	37,6	45,7
<i>Ütü</i>	89,7	10,3	89,6	6,7	81,8	11,5	93,3
<i>Çamaşır (çamaşır makinesini kullanmak dâhil)</i>	91,3	8,8	97,0	3,4	85,6	11,0	96,6
<i>Bulaşık (bulaşık makinesini kullanmak dâhil)</i>	90,8	9,2	97,5	2,6	85,6	11,8	97,4

⁹² 2016 ve 2021 yılları verileri hesaplamaya yeni katılan "hanehalkı ferdi değil" kategorisi sebebiyle farklıdır.

Mevcut Gösterge Verileri (Erkeklik)							
CEİD- Erkeklik 3 (Devam)	2016			2021			
	Kadın (%)	Erkek (%)	Toplam (%)	Hanehalkı Ferdi Değil ⁹³	Kadın (%)	Erkek (%)	Toplam (%)
Cinsiyete göre ev içi iş bölümüne katılanların oranı							
<i>Basit dikiş, düğme dikme</i>	92,4	7,6	93,7	8,1	83,0	9,0	91,9
<i>Akşamları çay servisi</i>	89,3	10,7	97,8	3,0	83,4	13,6	97,0
<i>Sofranın kurulup kaldırılması</i>	89,9	10,1	98,0	2,5	84,8	12,7	97,5
<i>Evin günlük toplanması ve temizlenmesi</i>	91,3	8,7	97,1	3,6	85,4	11,1	96,4
<i>Evin haftalık aylık temizliği</i>	92,0	8,0	90,9	8,8	80,9	10,3	91,2
<i>Çocuk bakımı</i>				3,3	94,4	2,3	96,7
CEİD- Erkeklik 4				2014			
Şiddet faili erkeklerin çalışma statüsüne göre oranı				Erkek (%)			
				Çalışıyor			
				36,9			
				Çalışmıyor			
				38,9			
CEİD- Erkeklik 5				2014			
Şiddet faili erkeklerin eğitim düzeylerine göre oranı				Erkek (%)			
				Eğitimi yok			
				43,3			
				İlkokul			
				40,9			
				Ortaokul			
				35,8			
				Lise			
				29,8			
				Lisans ve lisansüstü			
				20,5			
CEİD- Erkeklik -6				2016			
Cinsiyete göre çocuklarını cezalandıran ebeveynlerin oranı	Anne (%)	Baba (%)	Toplam (%)				
<i>Odaya kapatma</i>	9,5	8,1	8,9				
<i>Oyun oynamasına izin vermeme</i>	38,1	40,2	39,0				
<i>Harçlığını kesme</i>	13,3	15,3	14,2				
<i>TV izlemesine izin vermeme</i>	40,5	41,2	40,8				
<i>Azarlama</i>	76,2	67,8	72,6				
<i>Bir süre konuşmama</i>	26,4	17,4	22,5				
<i>Bir süre istediklerini almama</i>	36,6	31,6	34,4				
<i>Arkadaşları ile görüştürmeme</i>	16,0	12,2	14,3				
<i>Dövme</i>	25,6	14,3	20,7				
<i>Tokat atma</i>	37,5	26,2	32,6				
<i>İnterneti yasaklama</i>	47,3	50,5	48,7				
<i>Cep telefonunu yasaklama</i>	30,0	30,8	30,3				
<i>Diğer</i>	0,2	0,5	0,3				

⁹³ 2016 ve 2021 yılları verileri hesaplamaya yeni katılan "hanehalkı ferdi değil" kategorisi sebebiyle farklıdır.

Mevcut Göstergeler Verileri (Erkeklik)													
CEİD- Erkeklik 7	2022						2023						
	Anne (Sayı)	Anne (%)	Baba (Sayı)	Baba (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Anne (Sayı)	Anne (%)	Baba (Sayı)	Baba (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
	Cinsiyete göre tek ebeveynli hanelerin dağılımı	1 964 085	77,0	585 315	23,0	2 549 400	100	2 164 825	77,5	629 921	22,5	2 794 746	100
CEİD- Erkeklik 8	2020						2022						
	Baba (%)						Baba (%)						
	Çocuklarla ilgilenme	51						44					
	Berber gezme	45						38					
	Oyun oynama	36						33					
	Kreş/okul sorunlarıyla ilgilenme	27						26					
	Ders çalıştırma	29						25					
	Kitap okuma	19						20					
	Uyutma	13						19					
	Yemek yedirme	13						21					
	Yıkama	10						15					
	Alt değiştirme	8											

Mevcut Gösterge Verileri - Din Hizmetlerine Erişim

Mevcut Gösterge Verileri (Din Hizmetlerine Erişim)												
CEİD- Din Hizmetleri 1 Cinsiyete göre Din hizmetlerini yönetenlerin sayısı	2023						2024					
	Kadın (Sayı)		Erkek (Sayı)		Toplam (Sayı)		Kadın (Sayı)		Erkek (Sayı)		Toplam (Sayı)	
<i>Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) başkan</i>	0		1		1		0		1		1	
<i>Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) başkan yardımcıları</i>	1		4		5		1		4		5	
<i>Din İşleri Yüksek Kurulu (DİYK) başkan</i>	0		1		1		0		1		1	
<i>Din İşleri Yüksek Kurulu (DİYK) üyeleri</i>	0		14		14		0		14		14	
<i>Din İşleri Yüksek Kurulu (DİYK) uzmanları</i>	6		76		82		4		48		52	
CEİD- Din Hizmetleri 2 Cinsiyete göre Diyanet İşleri Başkanlığı'ndaki Müftülerinin sayısı	2021						2024					
	Kadın (Sayı)		Erkek (Sayı)		Toplam (Sayı)		Kadın (Sayı)		Erkek (Sayı)		Toplam (Sayı)	
	0		81		81		0		81		81	
CEİD- Din Hizmetleri 3 Cinsiyete göre Diyanet İşleri Başkanlığı'nda aile dini rehberlik bürolarında çalışanların sayısı ve dağılımı	2016						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
	243	31,8	521	68,2	764	100	1457	66,9	721	33,1	2178	100
CEİD- Din Hizmetleri 4 Cinsiyete göre Diyanet İşleri Başkanlığı'nda çalışan personelin sayısı ve dağılımı	2021						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
	25 063	19,2	105 445	80,8	130 508	100	29 311	21	110 874	79	140 185	100
	2019						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
<i>Merkez</i>	111	8,0	1 291	92,0	1 402	100	-	-	-	-	-	-
<i>Taşra</i>	17 624	17,3	84 457	82,7	102 081	100	-	-	-	-	-	-
<i>Eğitim merkezi müdürlükleri</i>	89	7,0	1 180	93,0	1 269	100	-	-	-	-	-	-
<i>Yurtdışı teşkilatı</i>	0	0	62	100	62	100	-	-	-	-	-	-
<i>Toplam</i>	17 824	17,0	86 990	83,0	104 814	100	25 063	23,8	105 445	80,8	130 508	100

Mevcut Gösterge Verileri (Din Hizmetlerine Erişim)												
CEİD- Din Hizmetleri 5 Cinsiyete göre Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ndeki öğretmen dağılımı	2022						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
	27 721	57,8	20 247	42,2	47 968	100	27 019	58,1	19 453	41,9	46 472	100
CEİD- Din Hizmetleri 6 Cinsiyete göre YÖK İlahiyat fakülteleri öğretim üyelerinin sayısı ve dağılımı	2021						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
	702	21,3	2 594	78,7	3 296	100	1 062	21,7	3 823	78,3	4 885	100
CEİD- Din Hizmetleri 7 Cinsiyete göre hac ve umre ibadetini gerçekleştirenlerin sayısı ve dağılımı	2020						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
	72.140	56,3	56 087	43,7	128 227	100	85 663	57,9	62 237	42,1	147 900	100
<i>Hac</i>	40 799	52,5	36 973	47,5	77.772	100	42 144	53,9	35 994	46,1	78 138	100
<i>Umre</i>	31 341	62,1	19 114	37,9	50.455	100	43 519	62,4	26 243	37,6	69 762	100
CEİD- Din Hizmetleri 8 Cinsiyete göre Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an kurslarına giden öğrencilerin sayısı ve dağılımı ⁹⁴	2020						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
	310 078	80,4	75 701	19,6	385 779	100	598 563	80,1	148 861	19,9	747 424	100
<i>4-6 yaş grubu</i>	53 388	50,6	51 981	49,4	105 369	100	54 425	43,5	70 572	56,5	124 997	100
CEİD- Din Hizmetleri 9 Cinsiyete ve program türlerine göre YÖK'e bağlı üniversitelerde İlahiyat alanında eğitim gören öğrencilerin sayısı ve dağılımı	2019						2023					
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)
	220 194	59,2	151 703	40,8	371 897	100	163 808	59,3	112 283	40,7	276 091	100
<i>Ön lisans</i>	141 810	59,2	97 646	40,8	239 456	100	80 591	59,8	54 293	40,2	134 884	100
<i>Lisans</i>	72 053	62,2	43 797	37,8	115 850	100	75 191	62,4	45 343	37,6	120 534	100
<i>Yüksek lisans</i>	4 946	41,8	6 895	58,2	11 841	100	6 505	41,9	9 023	58,1	15 528	100
<i>Doktora</i>	1 385	29,2	3 365	70,8	4 750	100	1 521	29,6	3 624	70,4	5 145	100
CEİD- Din Hizmetleri 10 Kadınların eşit kullanımına/katılımına (namaz yeri, tuvalet, abdest yeri, vb.) uygun cami/ibadet yerlerinin oranı ⁹⁵	2021						2023					
	Toplam (Sayı)			Toplam (%)			Toplam (Sayı)			Toplam (%)		
	<i>Namaz yeri</i>	67 383			55,5			12 300			97	
<i>Abdest yeri</i>	32 965			35,7								

⁹⁴ Toplam sayılar 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna giden öğrencileri kapsamamaktadır.

⁹⁵ 2019 ve 2021 yıllarının veri kaynakları farklıdır.

Mevcut Gösterge Verileri - Siyasete ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılım

Mevcut Gösterge Verileri (Siyasete ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılım)													
CEİD- Siyaset 1 Cinsiyete göre ulusal parlamentoya seçilen temsilcilerin sayısı ve dağılımı	2021						2023						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
	101	17,4	481	82,6	582	100	118	19,9	475	80,1	593	100	
CEİD- Siyaset 2 Cinsiyete göre belediye başkanlarının sayısı ve dağılımı	2019						2024						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
	41	3,0	1 348	97,0	1 389	100	78	5,6	1 324	94,4	1 402	100	
CEİD- Siyaset 3 Cinsiyete göre belediye meclis üyelerinin sayısı ve dağılımı	2019						2024						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
	2 284	11,0	18 461	89,0	20 745	100	2 961	11,8	22 093	88,2	25 054	100	
CEİD- Siyaset 4 Cinsiyete göre önde gelen siyasal partilerin merkez yönetim kurullarında yer alanların sayısı	2022						2024						
	Kadın (Sayı)	Erkek (Sayı)	Toplam (Sayı)	Kadın (Sayı)	Erkek (Sayı)	Toplam (Sayı)							
Adalet ve Kalkınma Partisi	Başkan	0	1	1	0	1	1						
	Başkanvekili ve yardımcılar	1	7	8	0	2	2						
	Merkez yürütme kurulu üyeleri	5	22	27	6	21	27						
Cumhuriyet Halk Partisi	Başkan	0	1	1	0	1	1						
	Başkanvekili ve yardımcılar	3	14	17	8	14	22						
	Merkez yürütme kurulu üyeleri	5	12	17	8	14	22						
Dem Parti	Başkan	1	1	2	1	1	2						
	Başkanvekili ve yardımcılar	5	7	12	4	6	10						
	Merkez yürütme kurulu üyeleri	11	19	30	19	23	42						
Milliyetçi Hareket Partisi	Başkan	0	1	1	0	1	1						
	Başkanvekili ve yardımcılar	2	10	12	1	11	12						
	Merkez yürütme kurulu üyeleri	5	70	75	7	86	93						
İyi Parti	Başkan	1	0	1	0	1	1						
	Başkanvekili ve yardımcılar	4	12	16	4	13	17						
	Merkez yürütme kurulu üyeleri	20	53	73	21	44	65						
CEİD- Siyaset 5 Cinsiyete göre seçimlerde siyasal parti aday listelerinden aday olanların sayısı ve dağılımı	2019						2023						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
	996	20,5	3.855	79,5	4 851	100	3 276	25,1	9 761	74,9	13 035	100	

Mevcut Gösterge Verileri (Siyasete ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılım)													
CEİD- Siyaset 6 Cinsiyete göre yerel seçimlerde kazanan adayların sayısı ve dağılımı	2024												
	Kadın (Sayı)		Kadın (%)		Erkek (Sayı)		Erkek (%)		Toplam (Sayı)		Toplam (%)		
Büyükşehir Belediye Başkanı	5		16,7		25		83,3		30		100		
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	48		9,2		471		90,8		519		100		
Belediye Meclis Üyesi	2 961		11,8		22 093		88,2		25 054		100		
İl Belediye Başkanı	6		11,8		45		88,2		51		100		
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	19		2,4		783		97,6		802		100		
İl Genel Meclis Üyesi	63		4,9		1 219		95,1		1 282		100		
Köy Muhtarı	162		0,9		18 041		99,1		18 203		100		
Mahalle Muhtarı	1 523		4,7		30 648		95,3		32 171		100		
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	1 790		2,9		59 989		97,1		61 779		100		
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	8 024		6,8		109 584		93,2		117 608		100		
CEİD- Siyaset 7 Cinsiyete göre seçilmiş uzman meslek gruplarında çalışanların sayısı ve dağılımı	2021						2023						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
Büyükelçi ⁹⁶	73	26,5	202	73,5	275	100	81	27,3	216	72,7	297	100	
Mülki idare amiri	101	5,2	1.828	94,8	1 939	100						100	
Vali	2	2,5	79	97,5	81	100	3	3,7	78	96,3	81	100	
Kaymakam ⁹⁷	81	7,1	1 059	92,9	1 140	100	38	4,1	884	95,9	922	100	
Polis ⁹⁸	22 099	8,4	240 984	91,6	263 083	100	-	10,3	-	89,7	-	100	
CEİD- Siyaset 8 Bürokrasinin yönetiminde cinsiyet dağılımı	2021						2023						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
Kamu çalışanları	-	40,6	-	59,4	-	100		42,1		57,9		100	
Bakan	1	-	16	-	17	100	1	-	16	-	17	100	
Üst Düzey yönetici ⁹⁹	-	12,2	-	87,8	-	100	834	13,5	5 499	86,5	6 183	100	
Genel Müdür	11	37,9	18	62,1	29	100	22	10,1	195	89,9	217	100	
Genel Müdür Yardımcısı	12	21,1	45	78,9	57	100	52	12,9	351	87,1	403	100	
Daire Başkanı	2019						2023						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
Daire Başkanı	420	17,0	2 102	83,0	2 522	100	539	18,5	2 619	81,5	3 212	100	

⁹⁶ 2021-2022 İzleme raporundan farklı olarak cinsiyete göre başkonsolos sayıları verisine erişilemediği için tablodan çıkarılmıştır.

⁹⁷ 2021 Kaymakam sayılarına, kaymakam adayları da dâhildir.

⁹⁸ 2022 yılından itibaren TÜİK toplam polis sayısı bilgisini yayınlamamaktadır.

⁹⁹ Bu verilere büyükşehir belediyeleri, kuruluşları ve belediyelerin üst düzey unvanları, TBMM, Askeri Personel, Merkez Bankası ve MİT Çalışanları dâhil değildir.

Mevcut Gösterge Verileri (Siyasete ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılım)													
CEİD- Siyaset 9 Cinsiyete göre TMMOB yönetim Kurulu üyelerinin sayısı ve dağılımı	2022						2024						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
	6	-	18	-	24	-	4	-	20	-	24	-	
CEİD- Siyaset 10 Cinsiyete göre Türk Tabipler Birliği (TTB) Merkez konseyi üyelerinin sayısı ve dağılımı	2022						2024						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
	4	-	7	-	11	-	4	-	7	-	11	-	
CEİD- Siyaset 11 Cinsiyete göre YÖK'e bağlı üniversitelerde rektör olarak görev yapanların sayısı ve dağılımı	2022						2023						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
	19	9,9	172	90,1	191	100	19	9,3	185	90,7	204	100	
CEİD- Siyaset 12 Cinsiyete göre Merkez Bankası yönetiminde yer alanların sayısı ve dağılımı	2021						2023						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
	2	-	5	-	7	-	3	-	4	-	7	-	
CEİD- Siyaset 13 Cinsiyete göre Borsa İstanbul'da (BİST) işlem yapabilen şirket yöneticilerinin sayısı ve dağılımı	2020						2023						
	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	Kadın (Sayı)	Kadın (%)	Erkek (Sayı)	Erkek (%)	Toplam (Sayı)	Toplam (%)	
	458	17	2.240	83	2.698	100	617	17,9	2.832	82,1	3.449	100	

Mevcut Gösterge Verileri - Yaşlılık

Mevcut Gösterge Verileri (Yaşlılık)					
		2019		2022	
		Kadın (%)	Erkek (%)	Kadın (%)	Erkek (%)
CEİD- Yaşlılık 1	Cinsiyete göre Yaşlı Nüfusta Okuma Yazma Bilmeyenlerin Oranı ¹⁰⁰				
	26,0	5,4	21,2	26,0	
CEİD-Yaşlılık 2	Cinsiyete göre Yaşlı Nüfusun Bitirilen Eğitim Düzeyi Oranları ¹⁰¹				
	Kadın (%)	Erkek (%)	Kadın (%)	Erkek (%)	
	<i>Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen</i> ¹⁰²	20,7	9,8	18,5	7,1
	<i>İlkokul mezunu</i>	39,7	52,9	43,3	50,7
	<i>Ortaokul veya dengi mezunu</i>	4,7	10,6	5,9	13,1
	<i>Lise veya dengi mezunu</i>	5,2	10,3	6,4	12,5
	<i>Yükseköğretim Mezunu</i>	3,8	11,1	4,7	12,9
CEİD- Yaşlılık 3	Cinsiyete göre doğumda beklenen yaşam süresi (yıl)				
	2019		2023		
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
	81,3	75,9	80	74,7	
CEİD- Yaşlılık 4	Cinsiyete göre 65 yaşında beklenen yaşam süresi (yıl)				
	19,6	16,3	19	15,7	
CEİD- Yaşlılık -5	Yaş grubu ve cinsiyete göre kişisel bakım faaliyetlerini gerçekleştirirken zorluk çeken yaşlıların oranı ¹⁰³				
	2019		2022		
	Kadın (%)	Erkek (%)	Kadın (%)	Erkek (%)	
Kendi kendine beslenme	65-74 yaş	11,2	5,0	8,9	5,5
	75+ yaş	24,0	18,8	27,2	19,4
Yatağa girme/kalkma ve sandalyeye oturma/kalkma	65-74 yaş	18,1	8,3	13,9	7,0
	75+ yaş	37,6	25,1	37,6	22,3
Giyinme ve elbiselerini çıkarma	65-74 yaş	16,5	8,3	12,9	6,7
	75+ yaş	36,0	24,2	37,5	22,1
Tuvalet kullanımı	65-74 yaş	15,0	8,0	12,6	5,9
	75+ yaş	35,6	22,5	35,9	22,0
Banyo yapma/duş alma	65-74 yaş	16,8	9,0	13,7	6,3
	75+ yaş	44,9	25,4	41,7	24,5

¹⁰⁰ 2019 yılı verisi Ulusal Eğitim Veri Tabanı verisinden kontrol edilerek revize edilmiştir.

¹⁰¹ 2019 yılı verisi Ulusal Eğitim Veri Tabanı verisinden kontrol edilerek revize edilmiştir.

¹⁰² Bir önceki raporda "Okuma yazma bilenler" olarak yer alan bu kategori "Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen" olarak değiştirilmiştir.

¹⁰³ 2019 yılı verisi revize edilmiştir.

Mevcut Gösterge Verileri (Yaşlılık)					
CEİD- Yaşlılık 6 Yaşlı nüfusun cinsiyete göre obezite oranı	2019		2022		
	Kadın (%)	Erkek (%)	Kadın (%)	Erkek (%)	
	36,2	19,9	36,4	18,3	
CEİD- Yaşlılık 7 Ölen yaşlıların ölüm nedenlerine ve cinsiyete göre oranı	Kadın (%)	Erkek (%)	Kadın (%)	Erkek (%)	
	<i>Dolaşım sistemi hastalıkları</i>	45,2	37,8	42,6	35,7
	<i>İyi huylu ve kötü huylu tümörler</i>	10,7	20,0	9,0	16,3
	<i>Solunum sistemi hastalıkları</i>	13,9	16,7	14,3	16,7
	<i>Endokrin, beslenme ve metabolizmayla ilgili hastalıklar</i>	5,8	3,8	5,9	4,1
	<i>Sinir sistemi ve duyu organları hastalıkları</i>	6,4	4,2	4,8	3,1
	<i>Dışsal yaralanma nedenleri ve zehirlenmeler</i>	1,4	1,8	1,2	1,6
CEİD- Yaşlılık 8 Yaşlı nüfusun genel sağlık durumu	2019		2022		
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
	<i>Çok iyi/iyi</i>	<i>Kötü/Çok kötü</i>	<i>Çok iyi/iyi</i>	<i>Kötü/Çok kötü</i>	
	65-74 yaş	17,5	35,5	35,2	21,0
75+ yaş	10,8	49,0	20,8	39,9	
CEİD- Yaşlılık 9 Yaşlı nüfusun cinsiyete göre yoksulluk oranı	2019		2023		
	Kadın (%)	Erkek (%)	Kadın (%)	Erkek (%)	
	15,9	12,1	22,4	20,7	
CEİD- Yaşlılık 10 Cinsiyete göre yaşlı nüfusun istihdam oranı	5,5	19,4	6,0	19,3	
CEİD- Yaşlılık 11 Cinsiyete göre sosyal koruma kapsamında yardım ve maaş alan 65+ kişi sayısı	2019		2022		
	Kadın (Bin)	Erkek (Bin)	Kadın (Bin)	Erkek (Bin)	
	<i>Toplam emekli/yaşlı maaşı alan kişi sayısı</i>	2 536	7 313	2 756	7 647
CEİD- Yaşlılık 12 Son üç ay içerisinde yaşlıların cinsiyete göre internet kullanımı oranı	2019 ¹⁰⁴		2024		
	Kadın (%)	Erkek (%)	Kadın (%)	Erkek (%)	
	15,0	25,3	39,3	55,3	

¹⁰⁴ Bir önceki izleme raporunda yer alan veri 2020 yılına ait olduğu için veri revize edilmiştir.

Mevcut Gösterge Verileri - İşyerinde Şiddet ve Tacizle Mücadele

Mevcut Gösterge Verileri (İşyerinde Şiddet ve Tacizle Mücadele)		
CEİD-İŞTM 1 “Çalışma ortamı kadınlar için yeterince güvenli değildir” önermesini destekleyenlerin oranı	2021	
	Kadın (%)	Erkek (%)
	37,3	41,7
2024		
CEİD-İŞTM 2 Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı’nın onaylanıp onaylanmadığı (evet/hayır)		Evet
CEİD-İŞTM 3 ILO 190 Sayılı Şiddet ve Taciz Sözleşmesi’nin onaylanıp onaylanmadığı (evet/hayır)		Hayır
CEİD-İŞTM 4 İşyerinde şiddet ve tacizi düzenleyen özel bir kanun olup olmaması (evet/hayır)		Hayır
CEİD-İŞTM 5 İş Kanunu’nda işyerinde şiddet ve tacizle ilgili düzenlemelerin ve tazminatların yer alıp almadığı (evet/ hayır)		Evet
CEİD-İŞTM 6 İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nda işyerinde şiddet ve tacizle ilgili düzenlemelerin yer alıp almadığı (evet/hayır)		Hayır
CEİD-İŞTM 7 İşyerinde şiddet ve taciz ile mücadelede, ilgili bakanlıklarla (Ör. Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı) eşgüdümü sağlayacak koordinasyon biriminin varlığı (evet/hayır)		Evet ¹⁰⁵
CEİD-İŞTM 8 ÇSGB iş müfettişlerinin işyerinde şiddet ve tacizle mücadele konusunda eğitim alıp almadığı		Hayır

¹⁰⁵ İş Yerlerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi ile İlgili 2025/3 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi.
(<https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/2592>)

Mevcut Gösterge Verileri - İklim Değişikliği ve Kırsal Alanlar

Mevcut Gösterge Verileri (İklim Değişikliği ve Kırsal Alanlar)		
CEİD İDKA 1 Türkiye'de sıcaklık değerlerinin yıllar itibarıyla karşılaştırılması (°C)	1991-2020	2024
	21,8	25,4
CEİD İDKA 2 Türkiye'de alansal yağış durumlarının mevsim normalleri ile karşılaştırılması (mm)	Mevsim Normalleri	2024 Haziran
	33,6	11,9
CEİD İDKA 3 Türkiye'de yıllık sera gazı emisyonu salımı (Milyon ton CO ₂ eşdeğeri)	2010	2021
	398	564
CEİD İDKA 4 Tarım sektöründe istihdam edilenlerin cinsiyete göre ayrıştırılmış iş durumu	2023	
	Kadın (Bin)	Erkek (Bin)
Ücretli veya yevmiyeli	225	374
İşveren	4	42
Kendi hesabına	264	1 786
Ücretsiz aile işçisi	1 371	427
CEİD İDKA-5 Mevsimlik tarım işçilerinin günlük ücretleri (TL)	2023	
	Kadın	Erkek
	479	545
CEİD İDKA-6 Tarım işçilerinin ortalama aylık ücretleri (TL)	10 146	14 266
CEİD İDKA-7 Cinsiyete göre arazi sahibi olan yetişkin nüfus oranı (%)	2022	
	Kadın	Erkek
	40,7	55,8

Mevcut Gösterge Verileri - Kamu Harcamaları

Mevcut Gösterge Verileri (Kamu Harcamaları)	
2024	
CEİD-Kamu Harcamaları 1 Merkezi yönetim kamu harcamaları toplamı ilgili politika programının alt kaleminin payı ¹⁰⁶ (%)	Kadının Güçlenmesi Programı :2.900.813.000 Toplam Merkezi Bütçe :10.205.282.315.000 Pay : 0,028%
CEİD-Kamu Harcamaları 2 Kamu kurumu harcamaları toplamı içinde ilgili harcamanın payı (%)	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı : 2,171% Adalet Bakanlığı : 0,055% Milli Eğitim Bakanlığı : 0,008%
CEİD-Kamu Harcamaları 3 Merkezi yönetim bütçesi hazırlanma ve uygulanma süreçlerinde paydaş katılımına ilişkin kurumsal düzenlemelerin varlığı (Evet/Hayır)	Evet (Tavsiye niteliğinde: 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu madde 9)
CEİD-Kamu Harcamaları 4 Merkezi yönetim bütçesinde ana amacın cinsiyet eşitliği sağlamak olan programların varlığı (Evet/Hayır)	Evet (On ikinci Kalkınma Planı (2024-2028): Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum Başlığı altında Kadın alt başlığı 2024 Yılı Bütçe Gereçesi: 1. Kadının Güçlenmesi Programı 2. Özel Politika Gerektiren Gruplar: Kadınlara Yönelik Politikalar a. sağlık b. istihdam (girişimcilik) c. aile içi şiddet)
CEİD-Kamu Harcamaları 5 Merkezi yönetim bütçesinde ana faaliyet alanıyla ilgili cinsiyet eşitliğine hizmet edecek programların varlığı (Evet/Hayır)	Evet (2024-2026 Dönemi Bütçe Hazırlama Rehberi: -Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma - Çocukların Korunması ve Gelişiminin Sağlanması)
CEİD-Kamu Harcamaları 6 Merkezi yönetim bütçesinde ana faaliyet alanıyla ilgili cinsiyet eşitsizliğini gidermek için politika belgelerinin varlığı (Evet/Hayır)	Hayır - Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2021-2025)
CEİD-Kamu Harcamaları 7 İlgili kamu kurumu bütçesinde ana amacın cinsiyet eşitliği sağlamak olan programların varlığı (Evet/Hayır)	Evet (3 Bakanlık için)
CEİD-Kamu Harcamaları 8 İlgili kamu kurumu bütçesinde ana faaliyet alanıyla ilgili cinsiyet eşitliğine hizmet edecek programların varlığı (Evet/Hayır)	Evet (3 Bakanlık için)

¹⁰⁶ Politika önceliklerinin bileşimi izlenir: örneğin kadının güçlenmesi programı. Alt politika önceliklerinin bileşimi izlenir: örneğin, kadının güçlenmesi programı içinde şiddet ile mücadele. Toplam Merkezi Bütçe 2024-2026 Orta Vadeli Bütçe Ödenek Tavanlarına Göre I Sayılı Cetvel.

Mevcut Gösterge Verileri (Kamu Harcamaları)	
2024	
CEİD-Kamu Harcamaları 9 İlgili kamu kurumu bütçesinde ana faaliyet alanıyla ilgili cinsiyet eşitliği için öncelikleri ve amaçları kapsayan politika belgelerinin varlığı (Evet/Hayır)	T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2024-2028, tüm bakanlıkları sorumlu tutan politikalar içermektedir. Bu belge dışında bakanlıkların kendilerine ait politika belgeleri bulunmamaktadır.
CEİD-Kamu Harcamaları 10 İlgili kamu kurumu bütçesinde ana faaliyet alanıyla ilgili cinsiyet eşitsizliğini gidermek için politika belgelerinin varlığı (Evet/Hayır)	T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2024-2028, tüm bakanlıkları sorumlu tutan politikalar içermektedir. Bu belge dışında bakanlıkların kendilerine ait politika belgeleri bulunmamaktadır.
CEİD-Kamu Harcamaları 11 Strateji Bütçe Başkanlığı'nın cinsiyet eşitliğine duyarlı kaynak tahsisinde bütçe hazırlık yönergelerinin varlığı	Evet (2024-2026 Dönemi Bütçe Hazırlama Rehberi (s. 120))
CEİD-Kamu Harcamaları 12 İlgili faaliyet alanında kaynak tahsisinde cinsiyet kırılımlı göstergelerin kullanılması	Evet (On ikinci Kalkınma Planı (2024-2028))
CEİD-Kamu Harcamaları 13 Bütçede hükümetin cinsiyet eşitliği odağında beyanının varlığı	Hayır
CEİD-Kamu Harcamaları 14 Bütçede hükümetin cinsiyet eşitliği odağında yasal düzenlemesinin varlığı	Hayır
CEİD-Kamu Harcamaları 15 İlgili kamu kurumunun cinsiyet eşitliğine ilişkin yönergelerinin varlığı	Hayır / Analiz edilen Bakanlıklar için yönerge yok fakat merkezi yönetim Bütçe hazırlama rehberinde Kadın Erkek eşitliğine duyarlı bütçelemeye ilişkin uygulama önerileri var.

Mevcut Gösterge Verileri - Sanat

Mevcut Gösterge Verileri (Sanat)			
	2023		
	Kadın (Bin)	Erkek (Bin)	
CEİD-Sanat 1 Cinsiyete göre kültürel istihdam	392	438	
CEİD-Sanat 2 Yaratıcı sanatçılar ve sahne sanatçılarının cinsiyete göre dağılımı	20	53	
CEİD-Sanat 3 Sinema filmi, video ve televizyon programları yapıcılığı alanında cinsiyete göre kültürel istihdam	8	17	
	2014-2015		
	Kadın	Erkek	
CEİD-Sanat 4 Cinsiyete göre kişi başına dakika bazında ortalama faaliyet süresi (Sosyal yaşam ve eğlence)	114	106	
	2022		
	Kadın	Erkek	
CEİD-Sanat 5 Cinsiyete göre hobi olarak sanatsal faaliyetler ile uğraşma sıklığı			
	<i>Her gün</i>	3,3	2,5
	<i>Her hafta</i>	11,3	10,3
	<i>Hiç</i>	75,3	78,2
	2024		
	Kadın	Erkek	
CEİD-Sanat 6 Cinsiyete göre Kültür ve Turizm Bakanı sayısı	-	1	
	<i>Bakan yardımcısı sayısı</i>	-	4
	2024		
	Kadın	Erkek	
CEİD-Sanat 7 Cinsiyete göre Kültür ve Turizm Bakanlığı üst düzey yöneticilerinin sayısı			
	<i>Daire başkanı/Vekili</i>	32	55
	<i>Müdür Yardımcısı Vekili</i>	11	23
	<i>Genel Müdür</i>	1	13
	2014-2024		
	Kadın	Erkek	
CEİD-Sanat 8 Cinsiyete ve istihdam türüne göre DOB personeli sayısı			
	<i>Sanat Kurulu üyeleri</i>	116	141
	<i>Teknik Kurul üyeleri</i>	33	82
	<i>Tüm sanatçı kadrosu</i>	1108	1047
	<i>Üst düzey yöneticiler</i>	4	8
	2022-2023		
	Kadın	Erkek	
CEİD-Sanat 9 Cinsiyete göre opera ve bale sanatçıları	840	809	
CEİD-Sanat 10 Cinsiyete göre opera ve bale uzmanları	125	426	
CEİD-Sanat 11 Orkestra şeflerinin cinsiyete göre dağılımı	-	6	
	<i>Orkestra şef yardımcılarının cinsiyete göre dağılımı</i>	-	5

Mevcut Gösterge Verileri (Sanat)			
CEİD-Sanat 12 Cinsiyete ve kadro türüne göre orkestra sanatçısı sayısı	2024		
	Kadın	Erkek	
	<i>Yaylı çalgılar</i>	314	261
	<i>Üflemeli çalgılar</i>	86	237
	<i>Vurmalı çalgılar</i>	6	51
<i>Orkestra ve yönetim</i>	13	19	
CEİD-Sanat 13 Cinsiyete göre film yönetmenleri, yapımcılar, senaristler ve oyuncuların dağılımı	2024		
	Kadın	Erkek	
	<i>Film yönetmeni</i>	20	53
	<i>Yapımcı</i>	40	283
	<i>Senarist</i>	171	450
<i>Oyuncu</i>	175	296	
<i>Oyuncu</i>	1000	1794	
CEİD-Sanat 14 Cinsiyete ve yıllara göre yönetmenlere verilen sinema ödülleri dağılımı (Antalya Altın Portakal Film Festivali)	Kadın	Erkek	
	<i>1995-2004</i>	1	9
	<i>2005-2014</i>	1	9
	<i>2015-2024</i>	1	8
CEİD-Sanat 14 Cinsiyete, yıllara ve alanına göre sinema ödülleri dağılımı (Antalya Altın Portakal Film Festivali)	1964-2024		
	Kadın	Erkek	
	<i>En iyi kostüm</i>	7	-
	<i>En iyi kurgu</i>	7	27
	<i>En iyi makyaj ve saç</i>	6	1
	<i>En iyi müzik ve ses</i>	6	54
<i>En iyi senaryo</i>	12	47	
CEİD-Sanat 15 Altın Portakal jüri üyelerinin yıllara ve cinsiyete göre dağılımı	1997-2024		
	Kadın	Erkek	
	<i>1997-2007</i>	60	122
<i>2008-2024</i>	74	82	
CEİD-Sanat 16 Afife Jale Tiyatro Ödül kazananlarının cinsiyete ve ödül türüne göre dağılımı	1997-2024		
	Kadın	Erkek	
	<i>Yönetmen</i>	18	85
	<i>Sahne tasarımı</i>	27	76
	<i>Giysi tasarımı</i>	95	8
	<i>Sahne müziği</i>	12	91
	<i>Işık tasarımı</i>	5	98
	<i>En başarılı genç kuşak sanatçısı</i>	15	25
<i>Koreografi</i>	12	8	

Mevcut Gösterge Verileri (Sanat)		
CEİD-Sanat 17	2023-2024	
Cinsiyete göre üniversitelerin sanat ile ilgili bölümlerinde okuyan öğrencilerin sayısı	Kadın	Erkek
<i>Lisans programlarında okuyan öğrenci sayısı</i>	24 407	13 657
<i>Lisansüstü programlarında okuyan öğrenci sayısı</i>	1 309	1 349
CEİD-Sanat 18	2024	
Cinsiyete ve akademik unvana göre üniversitelerin sahne sanatları bölümlerinde akademisyen dağılımı	Kadın	Erkek
<i>Doçent</i>	60	45
<i>Profesör</i>	46	40
CEİD-Sanat 19	2024	
Cinsiyete ve akademik unvana göre üniversitelerin sinema bölümlerinde akademisyen dağılımı	Kadın	Erkek
<i>Doçent</i>	12	16
<i>Profesör</i>	10	12
CEİD-Sanat 20	Ocak 2023- Mayıs 2024	
Cinsiyete ve faaliyet alanına göre sanatsal özgürlüğü ihlal edilen sanatçı sayısı		
<i>Sinema</i>	17	6
<i>Tiyatro</i>	4	4
Niteliksel Göstergeler	2024	
CEİD-Sanat 21	Hayır	
Kültürel/Sanatsal alanda TCE'yi garanti eden yasal çerçevenin varlığı (Evet/Hayır)		
CEİD-Sanat 22	Hayır	
Kültürel/Sanatsal ürün ve hizmetlerin yaratıcıları ve üreticileri olarak kadınları/LGBTİ+'ları tanıyan ve destekleyen politika ve önlemlerin varlığı (Evet/Hayır)		
CEİD-Sanat 23	Hayır	
Sanatta toplumsal cinsiyet eşitliği ulusal eylem planının varlığı (Evet/Hayır)		
CEİD-Sanat 24	Hayır	
Sanat kurumlarında toplumsal cinsiyet eşitliği eylem planının varlığı (Evet/Hayır)		
CEİD-Sanat 25	Hayır	
Sanat kurumlarında toplumsal cinsiyete dayalı bütçelemenin varlığı (Evet/Hayır)		
CEİD-Sanat 24	Hayır	
Kamu kurum ve kuruluşlarının toplumsal cinsiyet eşitliği politika belgelerinde sanatsal hakların içerilmesi (Evet/Hayır)		

Önerilen Göstergeler - İstihdam

Önerilen Göstergeler Listesi - İstihdam			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-İstihdam-Öneri 1	25-64 yaş cinsiyete göre işgücüne dahil olmayanların oranı (%) (göçmenlik ve engellilik durumuna göre)	TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi	Yıllık
CEİD-İstihdam- Öneri 2	25-64 yaş grubunun cinsiyete göre istihdam oranı (%) (göçmenlik ve engellilik durumuna göre)	TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi	Yıllık
CEİD-İstihdam- Öneri 3	25-64 yaş grubunun cinsiyete, işin türüne ve iş yerine göre toplam istihdam edilenler içindeki oranı (işyeri ev olanlar/ev içi hizmetlerde çalışanlar/ mevsimlik işlerde çalışanlar)	TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi	Yıllık
CEİD-İstihdam- Öneri 4	Sektörlere göre segregasyon endeksi	TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi	Yıllık
CEİD-İstihdam- Öneri 5	Mesleklere göre segregasyon endeksi	TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi	Yıllık
CEİD-İstihdam- Öneri 6	İşkollarındaki sendikalarda cinsiyete göre üye sayısı ve oranı	ÇSGB Çalışma Hayatı İstatistikleri	Yıllık
CEİD-İstihdam- Öneri 7	Cinsiyete göre sendika yöneticisi sayısı ve oranı	ÇSGB Çalışma Hayatı İstatistikleri	Yıllık
CEİD-İstihdam- Öneri 8	Cinsiyete göre toplu iş sözleşmesinden yararlananların sayısı ve oranı	ÇSGB Çalışma Hayatı İstatistikleri	Yıllık
CEİD-İstihdam- Öneri 9	3 yaş öncesi kurumsal bakım hizmetlerinden yararlanan çocuk oranı	Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri	Yıllık
Araştırma gerektiren göstergeler	Araştırma konusu ve gösterge önerisi	Veri kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-İstihdam- Öneri 10	Geçici koruma ve uluslararası koruma kapsamında yer alan nüfusun cinsiyete göre işgücü durumu	Araştırma	Araştırma Periyodu
CEİD-İstihdam- Öneri 11	Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından sonuçlandırılan işçi şikâyet başvuruları ve şikâyet konuları içinde cinsel tacize ilişkin olanların sayısı ve oranı	Araştırma	Araştırma Periyodu
CEİD-İstihdam- Öneri 12	İşyerlerinde cinsel tacizle mücadeleyi işyeri disiplin düzenlemelerine koymuş işyeri sayısı ve oranı	Araştırma	Araştırma Periyodu

Önerilen Göstergeler - Yoksulluk

Önerilen Göstergeler Listesi - Yoksulluk			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Yoksulluk-Öneri 1	Cinsiyete ve hanehalkı tipine göre görelî yoksul oranı (%) (%60 medyan eşdeğer fert gelirine göre)	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık
CEİD-Yoksulluk-Öneri 2	Cinsiyete ve yardım türüne göre görelî yoksul oranı (%)	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık
CEİD-Yoksulluk-Öneri2.1	Cinsiyete göre fert düzeyinde nakdi-aynî yardım alanlar içerisinde yoksulluk oranı (%)	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık
CEİD-Yoksulluk-Öneri2.2	Cinsiyete göre hanehalkı düzeyinde nakdi-aynî yardım alanlar içerisinde yoksulluk oranı (%)	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık
CEİD-Yoksulluk-Öneri 3	Görelî yoksul nüfusun cinsiyete ve işgücü durumuna göre dağılımı	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık
CEİD-Yoksulluk-Öneri 4	Görelî yoksul nüfusun cinsiyete ve işgücü dışında kalma nedenine göre dağılımı (iş bulma ümidi olmayanlar / mevsimlik çalışanlar / emekliler / eğitim/öğretime devam edenler / ev işleriyle meşgul olanlar hastalık-engellilik/ yaşlılık)	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık
CEİD-Yoksulluk-Öneri 5	Görelî yoksul nüfusun cinsiyete ve işteki duruma göre dağılımı (ücretli veya maaşlı / yevmiyeli / kendi hesabına / ücretsiz aile işçisi)	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık
CEİD-Yoksulluk-Öneri 6	Görelî yoksul nüfusun cinsiyete ve kayıtlılık durumuna göre dağılımı (kayıtlı / kayıt dışı)	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık
CEİD-Yoksulluk-Öneri 7	Görelî yoksul nüfusun cinsiyete ve sektöre göre dağılımı (tarım /sanayi / hizmet)	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık
CEİD-Yoksulluk-Öneri 8	Cinsiyete ve hanehalkı tipine göre maddî yoksulluk oranı (%)	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık
CEİD-Yoksulluk-Öneri 9	Cinsiyete ve hanehalkı tipine göre yoksulluk veya sosyal dışlanma riski (AROPE) %	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık
CEİD-Yoksulluk-Öneri 10	Cinsiyete ve yardım türüne göre yoksulluk veya sosyal dışlanma riski (AROPE) %	TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi	Yıllık

Önerilen Göstergeler - Eğitim

Önerilen Göstergeler Listesi - Eğitim			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Eğitim-Öneri 1	Cinsiyete ve eğitim seviyesine göre tek cinse özgü okullarda öğrenci dağılımı (%)	MEB	Yıllık
CEİD-Eğitim Öneri 2	Cinsiyete ve eğitim seviyesine göre 20 gün ve üzeri devamsızlık yapan öğrencilerin dağılımı (%)	MEB	Yıllık
CEİD-Eğitim Öneri 3	Cinsiyete ve eğitim seviyesine göre okul terk oranı (%)	MEB	Yıllık
CEİD-Eğitim Öneri 4	Cinsiyete ve eğitim seviyesine göre okullarda yönetici oranı (%)	MEB	Yıllık
CEİD-Eğitim Öneri 5	Engelli çocuklara uyarlanmış altyapı ve malzemelerin bulunduğu okul sayısı	MEB	Yıllık
Araştırma gerektiren göstergeler	Araştırma konusu ve gösterge önerisi	Veri kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Eğitim Öneri 6	Eğitim seviyesine ve okul türüne göre eğitim programlarına toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun dâhil edildiği okul sayısı	Araştırma	Araştırma Periyodu
CEİD-Eğitim Öneri 7	Cinsiyete ve eğitim seviyesine göre toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi alan öğretmen sayısı	Araştırma	Araştırma Periyodu

Önerilen Göstergeler - STEM

Önerilen Göstergeler Listesi - STEM			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-STEM-Öneri 1	Cinsiyete ve seçilen alana göre ortaöğretimde öğrenci sayısı	MEB	Yıllık
CEİD-STEM- Öneri 2	Cinsiyete göre STEM alanı ortaokul öğretmeni oranı (%)	MEB	Yıllık
CEİD-STEM- Öneri 3	Cinsiyete göre STEM alanı ortaöğretim öğretmeni oranı (%)	MEB	Yıllık
CEİD-STEM- Öneri 4	Cinsiyete göre Fen Liselerinden mezun olan öğrenci sayısı	MEB	Yıllık
CEİD-STEM- Öneri 5	Cinsiyete göre STEM alanlarında yükseköğretimde öğrenim gören öğrenci oranı (%) (lisans, yüksek lisans, doktora ayrımında)	YÖK	Yıllık
CEİD-STEM- Öneri 6	Cinsiyete göre STEM alanlarındaki öğretim elemanlarının dağılımı (araştırma görevlisi, Dr. Öğretim üyesi, doçent ve profesör ayrımında)	YÖK	Yıllık
CEİD-STEM- Öneri 7	Cinsiyete göre yükseköğretimde STEM alanlarında verilen YÖK/MEB/TÜBİTAK bursu oranı (%)	YÖK/MEB/TÜBİTAK	Yıllık
CEİD-STEM- Öneri 8	Cinsiyete göre STEM istihdam oranı (%)	TÜİK Hanehalkı İşgücü İstatistikleri	Yıllık
CEİD-STEM- Öneri 9	Cinsiyete göre mühendis sayısı	TMMOB	Yıllık

Önerilen Göstergeler - Kentsel Haklar

Önerilen Göstergeler Listesi - Kentsel Haklar			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 1	İller itibarıyla kadın Sığınma evi kapasitesi, % (kadın sığınmaevi kapasitesi-kışi/18+yaş grubundaki kadın sayısı)	ASHB KSGM, İl Müdürlüğü, STK'lar, Belediyeler	Yıllık
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 2	Kadın yararlanıcılardan gelen barınma ile ilgili dilekçe ve taleplerin sayısı ve oranı, (%)	Belediyelerin ilgili birimlerinden veri talebi	Yıllık
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 3	Yasal tapularına erişen gecekondulu alanlarında tapu sahibi kadın oranı, (%)	Belediye İmar ve Şehircilik birimi, Tapu ve Kadastro İl Müdürlüğü	Yıllık
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 4	Cinsel saldırı ve taciz eğitimi verilen toplu ulaşımda görevli personel oranı, (%)	Belediye Ulaştırma Biriminden veri talebi	Yıllık
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 5	Yeterli aydınlatma ve kamera donanımına sahip altgeçitlerin oranı (%)	Belediye Fen İşleri biriminden veri talebi	Yıllık
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 6	Toplu ulaşımda TSE duraklar arası mesafe standardına ¹⁰⁷ uyan durak oranı (%)	Belediye Toplu Taşımadan sorumlu birimden veri talebi	Yıllık
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 7	Toplam 65 yaş üstü indirimli taşıma kartı sahipleri içinde kadın oranı (%)	Belediye Ulaştırma Biriminden veri talebi	Yıllık
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 8	Panik butonu bulunan park, otobüs durağı ve metro-tren istasyonlarının oranı, (%)	Belediye Parklar ve Bahçeler Biriminden ve Toplu Taşımadan sorumlu birimden veri talebi	Yıllık
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 9	Toplu ulaşımda, sokak-cadde-meydanlarda ve parklarda güvenlikle ilgili sorun yaşadığını bildiren kadınların oranı (%)	Belediye Parklar ve Bahçeler Birimi ve Toplu Taşımadan sorumlu birimden veri talebi	Yıllık
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 10	Kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik bilgilendirme amacıyla kullanılan belediyeye ait billboardların oranı (%)	Belediye ilgili biriminden veri talebi	Aylık
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 11	Kent Konseyi Genel Kurulu'nda kadın oranı (%)	Kent Konseyi	Yerel seçim periyodu
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 12	Stratejik Plan Hazırlığından sorumlu ekibin içinde kadın oranı (%)	Belediye Stratejik Plan hazırlıklarından sorumlu birimden bilgi talebi	Stratejik plan revizyon periyodu
CEİD-Kentsel Haklar-Öneri 13	Belediye meclis kararları içinde Eşitlik Komisyonu'nun önerdiği kararların oranı (%)	Belediye Özel Kaleminden bilgi talebi	Yerel seçim periyodu

¹⁰⁷ Türk Standartları Enstitüsü (TSE)'nin 02.01.2014 tarihinde kabul ettiği 11783 sayılı Şehir içi yollar - Otobüs durakları yer seçimi kuralları standardına göre; durak yerleri, otobüs güzergahı ile çıkışan yaya arterlerine yakın yerlerde seçilerek, yolcular için erişme kolaylığı sağlanmalıdır. Mevcut trafiğin işletme hızının azalmaması için ise iki durak arası, 400-500 metre olmalıdır. Birinci derecedeki yollarda ise bu mesafe, 600-700 metre olabilir. Yolcu yoğunluğunun çok olduğu yol kesimlerinde bu mesafeler 100'er metre azaltılabilir.

Önerilen Göstergeler - Kadın Mülteciler

Önerilen Göstergeler Listesi - Kadın Mülteciler			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Kadın Mülteciler-Öneri-1	Cinsiyete ve uyruğa göre Türkiye sınırlarına düzensiz yollardan gelen sığınmacıların (havalimanı, deniz ve transit alanlar dahil) iltica başvurusu dağılımı	GİB İstatistikleri	Yıllık
CEİD-Kadın Mülteciler-Öneri-2	Türkiye'de uluslararası koruma başvurusu reddedilen kadın sığınmacı sayısı	GİB İstatistikleri	Yıllık
CEİD-Kadın Mülteciler-Öneri-3	İkili iltica sisteminden kaydı silinen kadın başvuranların sayısı ve toplam kayıttan düşülen dosyaya oranı (%)	GİB İstatistikleri	Yıllık
Araştırma gerektiren göstergeler	Araştırma konusu ve gösterge önerisi	Veri kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Kadın Mülteciler-Öneri -4	Türkiye'de uluslararası koruma başvurusu reddedilen kadın sığınmacıların dosyalarındaki ret gerekçeleri	JGK, Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın sınırda durdurulan ve yakalananlara dair istatistikler, GİB istatistikleri	Yıllık
CEİD-Kadın Mülteciler-Öneri -5	Toplumsal cinsiyet temelli şiddet nedeniyle sığınma başvurusunda bulunan kadın sayısı	GİB istatistikleri	Yıllık
CEİD-Kadın Mülteciler-Öneri -5.1.	İltica başvurusunda bulunan kadınların toplumsal cinsiyete duyarlı kabul usullerinden yararlandırılma oranı (%)	GİB istatistikleri	Yıllık
CEİD-Kadın Mülteciler-Öneri 5.2	TCE ve CTCDSŞ ve mülteci hukuku konusunda verilen eğitimlerin sayısı (Sınırdaki görevli personel, Mülteci statü belirleme ve iltica sistemi içerisinde çalışan personel, Geri Gönderme Merkezleri ile sığınmacı ve mültecilerin kapalı tutulduğu diğer mekânlarda çalışan personel)	GİB istatistikleri	Yıllık
CEİD-Kadın Mülteciler-Öneri-6	Türkiye'deki sığınmacı ve mülteci kadınların iltica süreci boyunca ülke içinde devlet ve özel kişiler tarafından maruz kaldıkları her türlü şiddet vakasının kaydının tutulması <ul style="list-style-type: none">Kayda alınan şikayet sayısıŞiddet vakaları için açılan dava sayısıİnsan ticaretiTecavüzÇocuk yaşta zorla ve/veya para karşılığı evlendirmeSeks işçiliğine zorlama	TÜİK İstatistikleri	Yıllık

Önerilen Göstergeler Listesi - Kadın Mülteciler			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Kadın Mülteciler-Öneri- 7	Türkiye'de CTCDŞ mağduru kadın sığınmacı ve mültecilerin; <ul style="list-style-type: none">Şikayetlerinin kayda alınma oranıKayı alınanlardan koruma için talepte bulunanların sığınaklara yerleştirilme oranlarıŞikayet sonrası adli yardımdan yararlanma oranıMağdur sığınmacı veya mülteci kadınların dava açma oranlarıDavalarda suç türüne göre kadınlar lehine ceza çıkma oranları	ASHB KSGM İzleme ve Değerlendirme Raporları TÜİK İstatistikleri STK Raporları Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik GM	Yıllık
CEİD-Kadın Mülteciler-Öneri-8	Sığınmacı ve mülteci kız çocuklarının nedenlerine göre okul terk oranları	MEB, TÜİK	Yıllık
CEİD-Kadın Mülteciler-Öneri-9	Sığınmacı ve mülteci kadınların istihdama katılımı için farklı meslek edindirme ve eğitim programlarının sayısı	ÇSGB, İŞKUR, SUMAF (AB İzleme Projesi)	Yıllık

Önerilen Göstergeler - İnsan/Kadın Ticareti

Önerilen Göstergeler Listesi - İnsan/Kadın Ticareti			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Kadın Ticareti-Öneri-1	Cinsiyete ve yaşa göre insan ticareti mağdurlarının sayısı ve oranları (%)	GİB İstatistikleri	Yıllık
CEİD-Kadın Ticareti-Öneri-2	Cinsiyete ve uyruklarına göre insan ticareti mağdurlarının sayısı ve oranı (%)	GİB İstatistikleri	Yıllık
CEİD-Kadın Ticareti-Öneri-3	Cinsiyete ve uyruklarına göre insan ticareti mağdurlarının maruz kaldıkları insan ticareti biçimleri (cinsel ya da emek sömürüsü amaçlı, zorla evlendirilme, dilendirilme ya da evlatlık verme vs.)	GİB İstatistikleri	Yıllık
CEİD-Kadın Ticareti-Öneri-4	157 Yardım hattı ile kaydedilmiş çağrılar içinde insan ticareti ile ilgili olanların sayısı ve oranı	GİB İstatistikleri	Yıllık
CEİD-Kadın Ticareti-Öneri-5	İnsan ticareti suçu ile ilgili ceza davalarının sayısı, cinsiyete göre sanık sayısı ve mağdur sayısı	Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik GM	Yıllık

Önerilen Göstergeler - Sağlık

Önerilen Göstergeler Listesi - Sağlık			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Sağlık -Öneri-1	Cinsiyete göre birinci basamak sağlık kuruluşlarına başvuranların oranı (%)	Sağlık Bakanlığı	Yıllık
CEİD-Sağlık Öneri-2	Sağlık kuruluşlarında karar verici ve yönetici pozisyonunda çalışanların cinsiyete göre dağılımı	Sağlık Bakanlığı	Yıllık
CEİD-Sağlık- Öneri-3	Rahim ve rahim ağzı kanseri yaygınlığı / prevalansı (erişkin yaş gruplarına göre yüz bin kadında)	Sağlık Bakanlığı	Yıllık
CEİD-Sağlık - Öneri-4	Meme kanseri yaygınlığı/prevalansı (yaş gruplarına göre, yüz bin kadında)	Sağlık Bakanlığı	Yıllık
CEİD-Sağlık - Öneri-5	15-49 yaş arası sifiliz/frenji taraması yapılan gebe kadınların oranı (%)	Sağlık Bakanlığı	Yıllık
CEİD-Sağlık - Öneri-6	Cinsiyete göre AIDS vaka sayısı (100.000 nüfusta, yıllara göre)	Sağlık Bakanlığı	Yıllık
CEİD-Sağlık - Öneri-7	15-49 yaş arası kadınlarda anoreksiya, bulimia ve doğum sonrası depresyon insidansı/ sıklığı (%)	Sağlık Bakanlığı	Yıllık
Araştırma gerektiren göstergeler	Araştırma konusu ve gösterge önerisi	Veri kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Sağlık - Öneri-8	Gençlerin gizlilik ve mahremiyetleri korunarak cinsel sağlıkla ilgili hizmet alabileceği birinci basamak kuruluşların oranı (%)	Araştırma	Yıllık
CEİD-Sağlık - Öneri-9	Eş veya ebeveyn/vasiye yetki verilmeksizin/ bildirim yapılmaksızın ve yaş sınırlaması olmaksızın kontraseptif hizmetlere ve bilgilere erişim oranı (%)	Araştırma	Yıllık
CEİD-Sağlık - Öneri-10	İsteyerek düşük hizmeti veren sağlık kuruluşu sayısı ve oranı	Araştırma	Yıllık
CEİD-Sağlık - Öneri-11	Sağlıksız düşüklerin anne ölümleri içindeki oranı (%)	Araştırma	Yıllık
CEİD-Sağlık - Öneri-12	Sağlık kuruluşu çalışanlarına yönelik hizmet-içi eğitimlerde kadınların insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği konularına yer veren sağlık kuruluşu yüzdesi (%)	Araştırma	Yıllık
CEİD-Sağlık - Öneri-13	Cinsel sağlık ve üreme sağlığı eğitimi verilen eğitim kurumu oranı (Yaş grubu, eğitim düzeyine göre) (%)	Araştırma	Yıllık

Önerilen Göstergeler - Spor

Önerilen Göstergeler Listesi - Spor			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Spor-Öneri-1	Cinsiyete göre spor ile ilgili alanlarda (beden eğitimi öğretmenliği, spor yönetimi, rekreasyon, antrenörlük) eğitim veren fakültelere kayıtlı öğrenci oranı (%)	YÖK	Yıllık
CEİD-Spor-Öneri-2	Cinsiyete göre sporcuların kazandığı olimpiyat madalya sayısı (altın, gümüş, bronz)	Milli Olimpiyat Komitesi	Yıllık
CEİD-Spor-Öneri-3	Cinsiyete göre uluslararası spor organizasyonlarına katılım sağlayanların oranı (%)	Spor Hizmetleri GM	Yıllık
CEİD-Spor-Öneri-4	Cinsiyete ve spor dallarına göre sporcu oranı (%)	Spor Hizmetleri GM	Yıllık
CEİD-Spor-Öneri-5	Cinsiyete göre hakem sayısı/ oranı	Spor Hizmetleri GM	Yıllık
Araştırma gerektiren göstergeler	Araştırma konusu ve gösterge önerisi	Veri kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Spor-Öneri-6	Cinsiyete göre lisanslı engelli sporcu oranı (%)	Spor Hizmetleri GM	Araştırma Periyodu
CEİD-Spor-Öneri-7	Cinsiyete göre faal engelli sporcu oranı (%)	Spor Hizmetleri GM	Araştırma Periyodu
CEİD-Spor-Öneri-8	Cinsiyete göre sporda istihdam oranı (%)	TÜİK (Ücretli Çalışan İstatistikleri)	Yıllık
CEİD-Spor-Öneri-9	Cinsiyete göre spor ile ilgili alanlarda (beden eğitimi öğretmenliği, spor yönetimi, rekreasyon, antrenörlük) eğitim veren fakülte ve yüksekokullardaki kadın ve erkek öğrenci kontenjanları (Sayı)	ÖSYM	Araştırma Periyodu

Önerilen Göstergeler - Kadınlara Yönelik Şiddet

Önerilen Göstergeler Listesi - Kadınlara Yönelik Şiddet			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-KYŞ-Öneri-1	Kadın danışma merkezleri sayısı (kadın örgütleri, STK, belediyeler)	ASHB-KSGM	Yıllık
CEİD-KYŞ-Öneri-2	EGM'lerdeki Aile İçi Şiddet Bürosu sayısı	ASHB-KSGM, İçişleri Bakanlığı	Yıllık
CEİD-KYŞ-Öneri-3	Barolara bağlı olarak hizmet veren Kadın Danışma ve Şiddet Önleme Merkezi sayısı	ASHB-KSGM, Adalet Bakanlığı	Yıllık
CEİD-KYŞ-Öneri-4	Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde hizmet veren Çocuk ve Kadın Kısmi Amirliği sayısı	ASHB-KSGM, İçişleri Bakanlığı	Yıllık
CEİD-KYŞ-Öneri-5	Cinsiyete ve yıllara göre KADES uygulamasından yararlananların başvuranlar içindeki oranı	ASHB-KSGM, İçişleri Bakanlığı	Yıllık
CEİD-KYŞ-Öneri-6	Kadın cinayeti sonucunda yaşamını yitirmiş kadın sayısı (yaş grupları, medeni durum, fail ile ilişkin ayrımında)	ASHB-KSGM, İçişleri Bakanlığı	Yıllık
CEİD-KYŞ-Öneri-7	Tedbir kararı alınan ve öldürülen kadın sayısı (yaş, medeni durumu, fail ile ilişki ayrımında)	ASHB-KSGM, Adalet Bakanlığı	Yıllık
CEİD-KYŞ-Öneri-8	Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konusunda eğitimlere katılan şiddet faillerinin oranı	ASHB-KSGM	Yıllık
CEİD-KYŞ-Öneri-9	Şiddet uygulamış erkekler arasında toplumsal cinsiyet eşitliği ve Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet konusundaki eğitimleri yarıda bırakanların sayısı	ASHB-KSGM	Yıllık
Araştırma gerektiren göstergeler	Araştırma konusu ve gösterge önerisi	Veri kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-KYŞ-Öneri-10	Annesi babası tarafından öldürülen çocuk sayısı	Adalet Bakanlığı	Yıllık
CEİD-KYŞ-Öneri-11	Nefret cinayeti sonucunda öldürülenlerin sayısı	Adalet Bakanlığı	Yıllık
CEİD-KYŞ-Öneri-12	Dijital şiddet yaygınlığı (yaş, eğitim, medeni durum ayrımında)	ASHB-KSGM	Yıllık
CEİD-KYŞ-Öneri-13	Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet vakalarına dair protokol ve yol haritası olan sağlık kuruluşu yüzdesi (%)	ASHB-KSGM, Sağlık Bakanlığı	Yıllık

Önerilen Göstergeler - ÇEZE

Önerilen Göstergeler Listesi - ÇEZE			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-ÇEZE-Öneri-1	On altı yaşını doldurmuş kişiler arasında resmi evlilik izni almak üzere Aile Mahkemesine yapılan başvuru sayısı	Adalet Bakanlığı	Yıllık
CEİD- ÇEZE -Öneri-2	On altı yaşını doldurmuş kişiler arasında Aile Mahkemesi kararına göre yapılan evlilik sayısı	Adalet Bakanlığı	Yıllık
CEİD- ÇEZE -Öneri-3	On altı yaşında Aile Mahkemesi hâkiminin kararına göre gerçekleşen evlilik sayısı	Adalet Bakanlığı	Yıllık
CEİD- ÇEZE -Öneri-4	Çocuk istismarı nedeniyle mahkemeye sevk edildikten sonra iptal edilen evlilik sayısı	Adalet Bakanlığı	Yıllık
CEİD- ÇEZE -Öneri-5	18 yaşından önce evlilik ve cinsel istismar nedeniyle hapis cezası alan oğlan çocuk sayısı	Adalet Bakanlığı	Yıllık
CEİD- ÇEZE -Öneri-6	Kolluk kuvvetlerine bildirilen çocuk evlilik sayısı	İçişleri Bakanlığı	Yıllık
CEİD- ÇEZE -Öneri-7	18 yaşından önce Müftülükte yapılan resmi nikâhla evlenenlerin oranı (cinsiyet ve geçici/uluslararası koruma kapsamındaki nüfus ayrımında) %	İçişleri Bakanlığı	Yıllık
CEİD- ÇEZE -Öneri-8	Şartlı Nakit Transferinden yararlanan çocuk sayısı (Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık yardımı, yaş grubu ve cinsiyet ayrımında)	Milli Eğitim Bakanlığı	Yıllık
Araştırma gerektiren göstergeler	Araştırma konusu ve gösterge önerisi	Veri kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD- ÇEZE -Öneri-9	20-24 yaş grubunda olup 18 ve 15 yaşından önce evlenen erkeklerin oranı (%)	Araştırma	Araştırma periyodu
CEİD- ÇEZE -Öneri-10	Geçici ve uluslararası koruma kapsamındaki nüfus arasında 18 yaşından önce evlenenlerin oranı (yaş ve cinsiyet ayrımında) (%)	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	Yıllık
CEİD- ÇEZE -Öneri-11	18 yaşından önce evlendiğinde yoksul/düşük gelir grubundaki hanelerde yaşayan kadınların oranı (%)	Araştırma	Araştırma periyodu
CEİD- ÇEZE -Öneri-12	18 yaşından önce evlendirilen kadınların evlendikleri zaman birlikte yaşadıkları kardeş sayısı	Araştırma	Araştırma periyodu

Önerilen Göstergeler - Medya

Önerilen Göstergeler Listesi - Medya			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Medya-Öneri-1	Gazetecilerin haber ürettikleri alana göre cinsiyet dağılımı (Ekonomi haberciliği, sağlık haberciliği, toplumsal ve yasal konulara ilişkin habercilik, magazin haberciliği, suç ve şiddet haberciliği ayrımında)	STK Raporları, BİANET, Akademik araştırmalar	Araştırma periyodu
CEİD- Medya -Öneri-2	Medyada Kadınlarla İlişkili Haber/Yazı Sayısı (Kadın cinayeti, kadın hakları, kadın-erkek eşitliği, kadın sığınma evleri, kadın dernekleri ve kadın statüsü ile ilgili haber/yazı sayısı)	ASHB KSGM, Medya alanındaki düzenleyici kurullar/RTÜK, Anadolu Ajansı, TRT, Medya kuruluşları, medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar, Konu ile ilgili akademik ve bilimsel yayınlar, TİHEK	Araştırma periyodu
CEİD- Medya -Öneri-3	Kadına yönelik ayrımcılık ve nefret söylemi içeren, kadına yönelik şiddeti teşvik eden haberlerin sayısı/oranı	ASHB KSGM, Medya alanındaki düzenleyici kurullar/RTÜK, Anadolu Ajansı, TRT, Medya kuruluşları, medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar, Konu ile ilgili akademik ve bilimsel yayınlar, TİHEK	Araştırma periyodu
CEİD- Medya -Öneri-4	Medya kuruluşlarında çalışan ve ayrımcılık konusunda şikâyet başvurusu yapan kadın sayısı	KEFEK, AÇSHB Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri, Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar, Medya kuruluşlarını izleyen STK'la ve araştırma kuruluşları	Araştırma periyodu
CEİD- Medya -Öneri-5	İletişim Fakültelerinde lisans düzeyinde verilen TCE ve/veya hak temelli dersler	YÖK, İletişim Fakülteleri	Araştırma periyodu
CEİD- Medya -Öneri-6	TCE hakkında yazılı belge ve/veya eylem planı hazırlayan kuruluş/örgüt sayısı (Medya kuruluşu, meslek örgütü ve sendika)	Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri, Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar, Medya kuruluşlarını izleyen STK'lar ve araştırma kuruluşları	Araştırma periyodu
CEİD- Medya -Öneri-7	TCE farkındalığının yaygınlaşmasına yönelik kampanya ve/veya çalışmalara paydaş olarak katılan medya kuruluşu sayısı	Medya kuruluşları, medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar, Medya kuruluşlarını izleyen STK'lar ve araştırma kuruluşları	Araştırma periyodu

Önerilen Göstergeler Listesi - Medya			
Araştırma gerektiren göstergeler	Araştırma konusu ve gösterge önerisi	Veri kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD- Medya -Öneri-8	Yönetici düzeyinde kota uygulaması yapan medya kuruluşu sayısı	Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri, Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar, Medya kuruluşlarını izleyen STK'lar ve araştırma kuruluşları	Araştırma periyodu
CEİD- Medya -Öneri-9	Karar mekanizmalarına katılımında kota uygulaması öneren meslek örgütü ve/veya sendika sayısı	Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar, medya kuruluşlarını izleyen STK'lar ve araştırma kuruluşları	Araştırma periyodu
CEİD- Medya -Öneri-10	Kurum içinde cinsiyet temelli şiddeti önleyecek mekanizmalara/birimlere sahip olan medya kuruluşu sayısı	Medya kuruluşları ve bu kuruluşların insan kaynakları birimleri, Medya alanındaki meslek örgütleri ve sendikalar, Medya kuruluşlarını izleyen STK'lar ve araştırma kuruluşları	Araştırma periyodu

Önerilen Göstergeler - Adalete Erişim

Önerilen Göstergeler Listesi - Adalete Erişim			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Adalet-Öneri 1	Dava konularının dağılımına göre hukuk davası açanların cinsiyete, engelliliğe, yaşa göre sayısı ve dağılımı	Adalet Bakanlığı	Yıllık
CEİD-Adalet-Öneri 2	Hâkim ve savcılara yönelik toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımı içeren düzenli eğitim sayısı	Adalet Bakanlığı	Yıllık

Önerilen Göstergeler - Erkeklik

Önerilen Göstergeler Listesi - Erkeklik			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Erkeklik-Öneri-1	Zorunlu askerlik görevi yapan erkek sayısı	TSK idari kayıt verileri	Yıllık
CEİD- Erkeklik -Öneri-2	Askere gitmemiş bakaya sayısı	TSK idari kayıt verileri	Yıllık
CEİD- Erkeklik -Öneri-3	Asker kaçağı sayısı	TSK idari kayıt verileri	Yıllık
CEİD- Erkeklik -Öneri-4	Bedelli askerlik yapanların sayısı	TSK idari kayıt verileri	Yıllık
CEİD- Erkeklik -Öneri-5	Sözleşmeli er ve erbaş sayısı	TSK idari kayıt verileri	Yıllık
CEİD- Erkeklik -Öneri-6	Askerdeyken görevi sırasında ölenlerin (şehit) sayısı	TSK idari kayıt verileri	Yıllık
Araştırma gerektiren göstergeler	Araştırma konusu ve gösterge önerisi	Veri kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD- Erkeklik -Öneri-7	Ebeveyn izni kullanan erkeklerin oranı	ASHB	Araştırma periyodu
CEİD- Erkeklik -Öneri-8	Boşanma durumunda nafaka kararı	Adalet Bakanlığı	Araştırma periyodu

Önerilen Göstergeler - Din

Önerilen Göstergeler Listesi - Din			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Din-Öneri-1	Cinsiyete göre MEB zorunlu din derslerini yürüten din dersi öğretmenlerinin tüm öğretmenler içindeki oranı	MEB-DÖGM idari kayıt verisi	Veri talebi (yıllık)
CEİD-Din-Öneri-2	Cinsiyete göre YÖK İlahiyat Fakülteleri dekanlarının oranı (%)	YÖK idari kayıt verisi	Veri talebi (yıllık)
CEİD-Din-Öneri-3	Cinsiyete göre DİB'de görevli vaiz/vaize oranı (%)	DİB İdari kayıt verisi	Veri talebi (yıllık)
CEİD-Din-Öneri-4	Cinsiyete göre DİB- Yatılı Kur'an kurslarına giden öğrencilerin oranı (%)	DİB İdari kayıt verisi	Veri talebi (yıllık)
CEİD-Din-Öneri-5	Cinsiyete göre MEB'e bağlı ilköğretim okullarında zorunlu haftalık din dersinden muaf olmak için başvuran öğrenci sayısı	MEB-DÖGM idari kayıt verisi	Veri talebi (yıllık)

Önerilen Göstergeler - Siyasete ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılım

Önerilen Göstergeler Listesi - Siyaset			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Siyasal Katılım-Öneri- 1	Cinsiyete göre Cumhurbaşkanlığı Politika Kurullarına atananların oranı (%)	Cumhurbaşkanlığı	Yıllık
CEİD-Siyasal Katılım-Öneri -2	Cinsiyete göre kamu hizmeti niteliğinde görev yapan üst kurulların yönetimlerinde yer alanların oranı (%) (Türkiye Belediyeler Birliği, Rekabet Kurulu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Kamu İhale Kurumu, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Üst Kurulu, Yüksek Seçim Kurulu, Yüksek Öğrenim Kurumu, Basın İlan Kurumu ayrımında)	İlgili kurumlar	Yıllık
Araştırma gerektiren göstergeler	Araştırma konusu ve gösterge önerisi	Veri kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Siyasal Katılım-Öneri -3	Cinsiyete göre Parlamentoda grubu olan siyasal partilerin yönetimlerinde yer alanların oranı (%) (il, ilçe, gençlik kolları başkan ve yönetim kurulları ayrımında)	Siyasal Partilerin idari kayıt verileri	Veri talebi (yıllık)
CEİD-Siyasal Katılım-Öneri-4	Parlamentoda grubu bulunan siyasal partilerin kadın kollarının/biriminin kadın politikası saptamada etkin görevi ve yetkisinin varlığı	Hedef gruba yönelik araştırma	Araştırma periyodu
CEİD-Siyasal Katılım-Öneri-5	Cinsiyete göre kamu hizmeti niteliğinde görev yapan kurumlar ve meslek örgütleri yönetimlerinde yer alanların oranı (TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği) ve ona bağlı meslek odaları, Türkiye Barolar Birliği, Türk Tabipleri Birliği, Türkiye Bankalar Birliği, Türk Eczacılar Birliği, TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği), Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ayrımında)	İlgili kurumlar	Yıllık
CEİD-Siyasal Katılım-Öneri-6	Cinsiyete göre sanayi ve işveren meslek örgütleri yönetiminde yer alanların oranı (%) (TÜSİAD, TOBB, TESK, TİSK, MÜSİAD, TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi) ayrımında)	İlgili kurumlar	Yıllık

Önerilen Göstergeler - Yaşlılık

Önerilen Göstergeler Listesi - Yaşlılık			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Yaşlılık -Öneri-1	Yaşlı Kadınların Örgün ve Yaygın Eğitim-Öğretime Katılma Oranı	MEB, Eğitim İstatistikleri	Yıllık
CEİD- Yaşlılık -Öneri-2	Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarının Yaş, Cinsiyet ve Engelliliğe Göre Kullanım Oranları	Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, TÜİK	Yıllık
CEİD- Yaşlılık -Öneri-3	Yaş Gruplarına Göre Cinsiyete Dayalı Emeklilik Maaşı Açığı	TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması	Yıllık
CEİD- Yaşlılık -Öneri-4	Tek Başına Yaşayan 65+ Nüfusun Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma Riski Altında Olma Oranı	TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması	Yıllık
CEİD- Yaşlılık -Öneri-5	Huzurevlerinde Bakım Alan Kişilerin Yaş, Engellilik ve Cinsiyete Göre Dağılımı	ASHB, EYHGM	Yıllık
CEİD- Yaşlılık -Öneri-6	Gündüz Bakım Merkezlerinde Bakım Alan Kişilerin Yaş, Engellilik ve Cinsiyete Göre Dağılımı	ASHB, EYHGM	Yıllık
CEİD- Yaşlılık -Öneri-7	Evde Bakım Hizmeti Alan Kişilerin Yaş, Engellilik ve Cinsiyete Göre Dağılımı	ASHB, EYHGM	Yıllık

Önerilen Göstergeler - İşyerinde Şiddet ve Tacizle Mücadele

Önerilen Göstergeler Listesi - İŞTM			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-İŞTM-Öneri-1	İşyerinde şiddet ve taciz nedeniyle ALO 170 başvurusu yapan kadın ve erkek sayısı	ÇSGB ALO 170 Başvuruları	Sürekli
CEİD-İŞTM-Öneri-2	Sağlık kurumlarında gördükleri şiddet nedeniyle beyaz kod veren kadın ve erkek sağlık çalışanı sayısı	Sağlık Bakanlığı Beyaz Kod başvuruları	Sürekli
CEİD-İŞTM-Öneri-3	İşyerinde şiddet ve taciz nedeniyle ALO 183 başvurusu yapan kadın sayısı	ASHB ALO 183 Başvuruları	Sürekli
CEİD-İŞTM-Öneri-4	İşyerinde şiddet ve taciz nedeniyle KADES'e başvuru yapan kadın sayısı	EGM KADES Başvuruları	Sürekli
CEİD-İŞTM-Öneri-5	İşyerinde şiddet nedeniyle SGK'ya bildirilen cinsiyet bazında ayrıştırılmış iş kazası ve meslek hastalığı sayısı	SGK İstatistik Yıllıkları	Yıllık
CEİD-İŞTM-Öneri-6	İşyerinde şiddet ve tacize ilişkin ÇSGB İş Teftiş Kurulu denetim ve raporlarının sayısı	ÇSGB İş Teftiş Kurulu Başkanlığı	Yıllık
CEİD-İŞTM-Öneri-7	ÇSGB iş müfettişlerinin işyerinde şiddet ve tacizle mücadele konusunda eğitim alıp almadığı (evet/hayır)	ÇSGB İş Teftiş Kurulu Başkanlığı	Yıllık
CEİD-İŞTM-Öneri-8	İşyerinde şiddet ve taciz konusunda periyodik olarak Türkiye'deki işgücünü temsil edecek bir örnekleme gerçekleştirilen (etik kurallar ve verinin korunması konusunu da dikkate alan) nicel araştırmaların varlığı (evet/hayır)	TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırmasına modül eklenmesi ÇSGB KSGM	Yıllık
CEİD-İŞTM-Öneri-9	İşyerinde şiddet ve tacizle mücadele politika ve prosedür belgesi olan işyeri sayısı	İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmasına soru eklenmesi	Yıllık
CEİD-İŞTM-Öneri-10	Karakola işyerinde şiddet ve taciz şikayeti ile başvuran kişilerin cinsiyet ve uyuşma göre ayrıştırılmış sayısı	EGM Verileri	Yıllık
CEİD-İŞTM-Öneri-11	TCK uyarınca ceza mahkemelerine gelen dosyalar arasında işyerinde şiddet ve taciz dosyalarının sayısı	Adalet İstatistikleri İlgili dava dosyalarının incelenmesi	Yıllık
CEİD-İŞTM-Öneri-12	TCK uyarınca ceza mahkemelerine gelen işyerinde şiddet ve taciz dosyalarındaki şikayetçi/katılan/mağdur ve sanıkların cinsiyetleri, işyerindeki pozisyonları (amir, şef, çalışan vb.) ve uyrukları	Adalet İstatistikleri İlgili dava dosyalarının incelenmesi	Yıllık

Önerilen Göstergeler - Afet

Önerilen Göstergeler Listesi - Afet			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-1	Ulusal Afet Risk Azaltma Strateji Belgesi ve Yönetim Planının hazırlanması ve izleme çalışmalarının yapılması (Evet/Hayır)	AFAD	Yıllık
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-2	Ulusal Afet Risk Azaltma Strateji Belgesi ve Yönetim Planının hazırlanmasında çalışan toplumsal cinsiyet uzmanı sayısı (ve oranı)	CSBB, TBMM, AFAD, ASHB	Yıllık
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-3	Ulusal düzeyde afet riskinin azaltılması, afet yönetimi ve sağlık, güvenlik, eğitim, temel ihtiyaçlar, hukuk, veri alanında işbirliği yapılacak Bakanlıklar ve kurumlarla çalışma planlarının/ protokollerin yapılması (Evet/Hayır)	AFAD, CSBB, ASHB, İB, SB, MEB, TSK, Adalet Bakanlığı, TÜİK; belediye, STK	Yıllık
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-4	Afet Risk Azaltma Strateji Belgesi ve Yönetim Planı hazırlayan il/ilçe ve belediye sayısı (ve oranı)	AFAD, Valilik	Yıllık
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-5	Kapsayıcı afet erken uyarı bilgi sistemi kurulmuş il (ilçe, il/ilçe belediyesi) sayısı (oranı)	AFAD, Valilik	Yıllık
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-6	Afet müdahale ekiplerinde çalışacak personelin cinsiyet dengesinin gözetilmesi durumu (Evet/Hayır)	AFAD	Yıllık
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-7	Afet sırasında ve sonrasında afetten etkilenenlere yönelik psiko-sosyal destek hizmetlerinin kadınlar, kız ve oğlan çocuklar ve LGBTIQ+'lar açısından önceliklendirilmesi (Evet/Hayır)	AFAD	Yıllık
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-8	Ulusal ve yerel düzeyde afet sonrası kurulan geçici barınma alanlarında çamaşır yıkamak için bölüm oluşturulması, mutfak ve kreşlerin oluşturulması, çadır ve konteynerlerin temizliğinin yapılmasına yönelik planlama yapılması (Evet/Hayır)	AFAD	Yıllık
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-9	Ulusal (ve yerel) düzeyde afet sonrası kurulan geçici barınma alanlarında cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerini sunmak üzere özelleşmiş birim kurulma durumu (Evet/Hayır)	AFAD Sağlık Bakanlığı	Yıllık
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-10	Ulusal düzeyde afet ve kriz durumlarında şiddete ve cinsel istismara maruz bırakılanların yaşadıkları şiddet olaylarını bildirebilecekleri acil bir sistem oluşturulmasına ilişkin hazırlıkların (yasal mevzuat ve uygulama açısından) varlığı (Evet/Hayır)	AFAD, TBB, İl belediyeleri, Büyükşehir Belediyeleri	Yıllık
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-11	Toplumsal cinsiyete duyarlı afet riskinin azaltılmasıyla ilgili kapasite oluşturmaya yönelik ilgili tüm kurumların çalışanlarına yönelik eğitim programının hazırlanması (Evet/Hayır)	AFAD, ASHB	Yıllık
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-12	Toplumsal cinsiyete duyarlı afet risk azaltılmasıyla ilgili kapasite oluşturmaya yönelik kurum çalışanlarına yönelik eğitimlerin hazırlanması aşamasında afet ve toplumsal cinsiyet alanında çalışan hak temelli STK'lar ile işbirliği yapılması (Evet/Hayır)	AFAD, STK	Yıllık

Önerilen Göstergeler Listesi - Afet

Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Afet Öncesi-Öneri-13	Ulusal (ve yerel) düzeyde acil servis çalışanları, 112 ambulans hizmetlerinde çalışanlar da dahil olmak üzere afetlerden sonra görev alacak sağlık personelinin kadına yönelik şiddetle mücadeleyi de içeren toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında afetlerde sağlık hizmetleri eğitim programının hazırlanması (Evet/Hayır)	AFAD Sağlık Bakanlığı, ASHB	Yıllık
CEİD-Afet Sırasında-Öneri -14	100.000 kişi başına afetlerden doğrudan etkilenen kadın ve erkek sayısı	AFAD	Afet dönemi
CEİD-Afet Sırasında -Öneri -15	100.000 kişi başına düşen afet kaynaklı kadın ve erkek ölüm sayısı	AFAD, TBB, il ve büyükşehir belediye	Afet dönemi
CEİD-Afet Sırasında-Öneri -16	100.000 kişi başına afet kaynaklı kayıp kadın ve erkek sayısı	AFAD, TBB, il/ilçe/büyükşehir belediyeleri	Afet dönemi
CEİD-Afet Sırasında-Öneri -17	100.000 kişi başına afet kaynaklı kayıp kız ve oğlan çocuk sayısı	AFAD, Valilik	Afet dönemi
CEİD-Afet Sırasında-Öneri -18	Ulusal (ve yerel) düzeyde afet müdahale ekiplerinde çalışan kadın/erkek görevli oranı (%)	AFAD	Afet dönemi
CEİD-Afet Sonrası-Öneri 19	Ulusal (ve yerel) düzeyde oluşturulan geçici barınma alanlarında kurulan hijyen birimleri (tuvalet, banyo, emzirme odası, giyinme soyunma odası, kuaför) sayısı	AFAD	Yıllık
CEİD-Afet Sonrası-Öneri 20	Ulusal (ve yerel) düzeyde afet sonrası barınma olanağı sağlanan yalnız ve tek ebeveyn olan kadın sayısı (yaşlı kadınlar, tek ebeveyn olan anneler ve yalnız yaşayan kadınlar ayrımında)	AFAD	Yıllık
CEİD-Afet Sonrası-Öneri-21	Ulusal (ve yerel) düzeyde afet sonrası sağlanan acil doğum kontrol yöntemleri dahil olmak üzere doğum kontrol yöntemi sunulan kadın sayısı	AFAD, SB	Yıllık
CEİD-Afet Sonrası-Öneri-22	100.000 kişi başına afetler nedeniyle yaralanan veya hasta olan kadın ve erkek sayısı	AFAD, SB	Yıllık
CEİD-Afet Sonrası-Öneri-23	Ulusal (ve yerel) düzeyde afet sonrasında eğitimine devam etmeyen kadın ve kız çocuklarının sayısı	AFAD, MEB, YÖK	Yıllık

Önerilen Göstergeler - İklim Değişikliği ve Kırsal Alanlar

Önerilen Göstergeler Listesi - İDKA			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD İDKA-Öneri-1	Sel, kuraklık, fırtına gibi afetlere maruz kalma oranlarının cinsiyete göre dağılımı	TÜİK AFAD Sağlık Bakanlığı	6 ayda 1
CEİD İDKA-Öneri-2	Kadın ve erkeklerin iklim değişikliği ile ilgili eğitim ve bilinçlendirme programlarına erişim oranları (%)	TÜİK Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	Yıllık
CEİD İDKA-Öneri-3	Kadın girişimciler tarafından yürütülen yenilenebilir enerji projelerinin sayısı	TÜİK Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	Yıllık
CEİD İDKA-Öneri-4	İklim değişikliği farkındalığı yaratmak için çevre eğitiminin müfredatta yer alma oranı <ul style="list-style-type: none">İlköğretimOrtaöğretim	TÜİK Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)	Yıllık
CEİD İDKA-Öneri-5	Çevre dersi sonrasında öğrencilerin iklim değişikliği konusundaki bilgi ve farkındalık seviyelerinde değişim oranı (%)	TÜİK MEB	Yıllık

Önerilen Göstergeler - Kamu Harcamaları

Önerilen Göstergeler Listesi - Kamu Harcamaları			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 1	Merkezi yönetim kamu harcamaları toplamı içinde izlenen harcamanın yararlanıcı başına düşen miktarı	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 2	Politika programına kişi başına ilgili harcama ⁽¹⁾ (ödenek, gerçek) (TL)	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 3	Politika programının alt kalemine kişi başına harcama (ödenek, gerçek) (TL)	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 4	Kamu kurumu harcamaları toplamı içinde ilgili harcamanın yararlanıcı başına düşen miktarı	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 5	Politika programına kişi başına ilgili harcama (ödenek, gerçek) (TL)	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 6	Politika programının alt kalemine kişi başına harcama (ödenek, gerçek) (TL)	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 7	Merkezi yönetim bütçesinde yer alan ana faaliyet alanıyla ilgili cinsiyet eşitsizliğine ilişkin araştırma yapılması (Evet/Hayır)	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 8	İlgili kamu kurumu bütçesinde yer alan ana faaliyet alanıyla ilgili cinsiyet eşitsizliğine ilişkin araştırma yapılması (Evet/Hayır)	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 9	Merkezi yönetim bütçesinde yer alan ana faaliyet alanıyla ilgili cinsiyet eşitliğini içeren programlar varsa tahsis edilen kaynakların yeterliliği	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 10	İlgili kamu kurumu bütçesinde yer alan ana faaliyet alanıyla ilgili cinsiyet eşitliğini içeren programlar varsa tahsis edilen kaynakların yeterliliği	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 11	Belirlenen bir yöntemle bütçe tahsisinde cinsiyet eşitliği işaretlemesi	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 12	Bütçenin cinsiyete duyarlı politikaların performansı üzerindeki etkisini değerlendirecek bağımsız denetim mekanizmasının varlığı	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 13	Cinsiyet eşitliğine ilişkin bütçe tahsislerinin yayınlanması	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 14	Cinsiyet eşitliğine ilişkin bütçe tahsislerine ait bilgiye açık erişim olanağı	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 15	Bütçe kaynaklarının dağılımında belirli grupların aleyhine değişim	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 16	Bütçede kapsanan programların cinsiyet eşitliği üzerindeki etkisinin öncül analizi	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 17	Bütçede kapsanan programların cinsiyet eşitliği üzerindeki etkisinin ardıl analizi	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 18	Bütçede kapsanan programların cinsiyet eşitsizliğini gidermeye yönelik katkılarının analizi	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık
CEİD-Kamu Harcamaları Öneri 19	Politikanın cinsiyet eşitliği üzerindeki etkisi konusunda paydaşların değerlendirmesi	Merkezi Kamu Kurumunun Faaliyet Raporları	Yıllık

Önerilen Göstergeler - Sanat

Önerilen Göstergeler Listesi - Sanat			
Elde edilebilir göstergeler	Gösterge adı	Veri Kaynağı	Veri toplama sıklığı
CEİD-Sanat-Öneri-1	Cinsiyete ve kültürel faaliyet türüne göre referans ayında ev dışı kültürel faaliyetlere katılımda cinsiyet oranı (sinemaya gitmek; tiyatro, bale, opera vb gitmek)	TÜİK	ZKA
CEİD- Sanat -Öneri-2	Cinsiyet, çalışma durumu ve faaliyet türüne göre kişi başına ortalama faaliyet süresi	TÜİK	ZKA
CEİD- Sanat -Öneri-3	Cinsiyet, eğitim durumu ve faaliyet türüne, göre kişi başına ortalama faaliyet süresi	TÜİK	ZKA
CEİD- Sanat -Öneri-4	Sosyal yaşam, eğlence, spor, hobi, oyun ve kitle iletişim araçlarına ayrılan faaliyetlerde zamanın cinsiyete ve çalışma durumuna göre dağılımı	TÜİK	ZKA
CEİD- Sanat -Öneri-5	Cinsiyet, yaş grubu, yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında olma durumuna göre hobi olarak sanatsal faaliyetler ile uğraşma sıklığı	TÜİK	GYK Araştırması
CEİD- Sanat -Öneri-6	Cinsiyet, yaş grubu, yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında olma durumuna göre son 12 ay içerisinde sosyal ve kültürel faaliyetlere katılma veya kitap okuma sıklığı	TÜİK	GYK Araştırması
CEİD- Sanat -Öneri-7	Kişi başı kültürel ve doğal miras devlet harcaması (satın alma gücü paritesi cinsinden) (ABD Dolar/Kişi)	TÜİK	SDG
CEİD- Sanat -Öneri-8	Cinsiyete göre Kültür ve Turizm Bakanı ve Bakan yardımcısı sayısı/oranı	KTB, web siteleri	Web sitesi inceleme
CEİD- Sanat -Öneri-9	Cinsiyete göre Kültür ve Turizm Bakanlığı üst düzey yöneticilerinin sayısı/oranı	KTB, web siteleri	Web sitesi
CEİD- Sanat -Öneri-10	Cinsiyete ve Genel Müdürlüğe göre üst düzey yöneticilerin sayısı/oranı	DT, DOB	Veri talebi
CEİD- Sanat -Öneri-11	Cinsiyete göre sanatçı kadrosu dağılımı	DT, DOB	Veri talebi
CEİD- Sanat -Öneri-12	Cinsiyete ve illere göre belediyelerde kültür birimlerinin karar alma mekanizmalarındaki bireylerin sayısı/oranı	Belediyeler	Veri talebi
CEİD- Sanat -Öneri-13	Cinsiyete ve istihdam türüne göre DT personeli sayısı/oranı	DT	Veri talebi
CEİD- Sanat -Öneri-14	Cinsiyete ve istihdam türüne göre DOB personeli sayısı/oranı	DOB	Veri talebi
CEİD- Sanat -Öneri-15	Cinsiyete ve kadro türüne göre orkestra sanatçı sayısı	DOB	Veri talebi

Kaynakça

Kaynakça

Bahçe, S. ve Memiş, E.. 2025. Yoksulluğun Önlenmesi, Sosyal Koruma ve Sosyal Yardımlarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2024 Güncellenmesi. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği Yayını.

Bahçe, S., ve Memiş, E. (2021) Sosyal Koruma ve Sosyal Yardımlarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği Yayını.
<https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/1803>)

EIGE: European Institute for Gender Equality (Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü).<https://eige.europa.eu/>

ERG Eğitim İzleme Raporu 2023. <https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/2292> ,

İzdeş Ö., (2025) İstihdamda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması: 2021-2023 Güncellemesi, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği Yayını.

Kadın İşçi, Depremden Etkilenen Kentlerde Kadınların Ücretli-Ücretsiz Emeği, (Araştırma Özgür Genç), Aralık 2023. <https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/2579>)

Özar, Ş. ve Memiş, E. (2024). Feministler İçin Yeni Bir Mücadele Alanı: Yaşlı Kadın Yoksulluğu. Kültür ve Sanatta Feminist Yaklaşımlar Sayı:45.
<https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/2590>

Paksoy-Erbaydar N., Ar Mutlu N.D. İnal-Önal A., Yalçın G: (2024) Afet Yönetimi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği Yayını

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2019. <https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/1591>

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2020. <https://dSPACE.ceid.org.tr/handle/1/2159>

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2021. <https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2162>

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2022. <https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2473>

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2023. <https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2575>

Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). *On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. <https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2318><https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2318>
(<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2318>)

T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu Mart 2023. <https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2589>)

Şenesen G.G., Karababa R. (2024) Kamu Harcamaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Raporu, CEİD Yayınları, Ankara.

Torun Y. (2024) Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2023 Güncellemesi, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği Yayını.

TÜİK İşgücü İstatistikleri, Yıllık Sonuçlar/Bölgesel Sonuçlar /Nüfusun İşgücü Durumu, www.tuik.gov.tr

TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Anket Araştırması, 2021, 2023. www.tuik.gov.tr

Türkçelik, E., Akın, A. 2024, *Sağlık Hizmetlerine Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2023 Güncellenmesi*. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği Yayını.

Ulutaş, B., ve Ünlütürk Ulutaş, Ç. 2024. İşyerinde Şiddet ve Taciz Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2023 Güncellemesi, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği Yayını.
<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2574>)

WHO. Türkiye earthquake. External situation report no.7:3-16 April 2023.
<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/367105/WHO-EURO-2023-7145-46911-69105-eng.pdf?sequence=1>

Yüksel-Kaptanoğlu, İ, Keskin F, Yayla Enfiyeci, Z. Barkçin E.M., Koyuncu Y., Güneş K., Koç, İ. (2023). Anne Ölümlerine Yeniden Bakmak: Nitel Araştırmanın Söyledikleri, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. <https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2588>)

Yüksel-Kaptanoğlu, İ. vd. 2023.Örneklerle Türkiye'de Siyasette Kadınlara Yönelik Şiddet. Yeryüzü Kalkınma Kooperatifi, UN WOMEN. <https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2275>

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı web sitesi (2022), Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadın Konukevlerini Yaygınlaştırıyor, Erişim Tarihi 14 Ekim 2024,
<https://www.aile.gov.tr/ksgm/haberler/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligi-kadin-konukevlerini-yayginlastiriyor/>

Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartları Dair Yönetmelik, Erişim Tarihi 6 Kasım 2024,
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11125&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>

Şener, Ü., İnanç, B. ve Tuncer, S. (2024). Belediyelerde Mevcut Durum Analizi: 30 Büyükşehir Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dair Bize Ne Söylüyor?. CEİD Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/handle/1/2376>)

Şener, Ü. (2013), Demokrasi Açığı-2, TEPAV, Erişim Tarihi 2 Kasım 2024.
<https://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/4448>

TC Resmi Gazete "Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi hakkında Yönetmelik" Erişim Tarihi 14 Ekim 2024.

<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=17002&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5>

TC Anayasa, Erişim Tarihi 14 Ocak 2025, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/YukseKSeçimKurulu>, Erişim Tarihi 10 Ocak 2025, <https://acikveri.ysk.gov.tr/aday-istatistik/secilen-parti-cinsiyet>

2985 sayılı Toplu Konut Kanunu, Erişim Tarihi 14 Ocak 2025,

<https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2985&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

5393 Sayılı Belediye Kanunu, Erişim Tarihi 1 Kasım 2024,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Erişim Tarihi 1 Kasım 2024,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

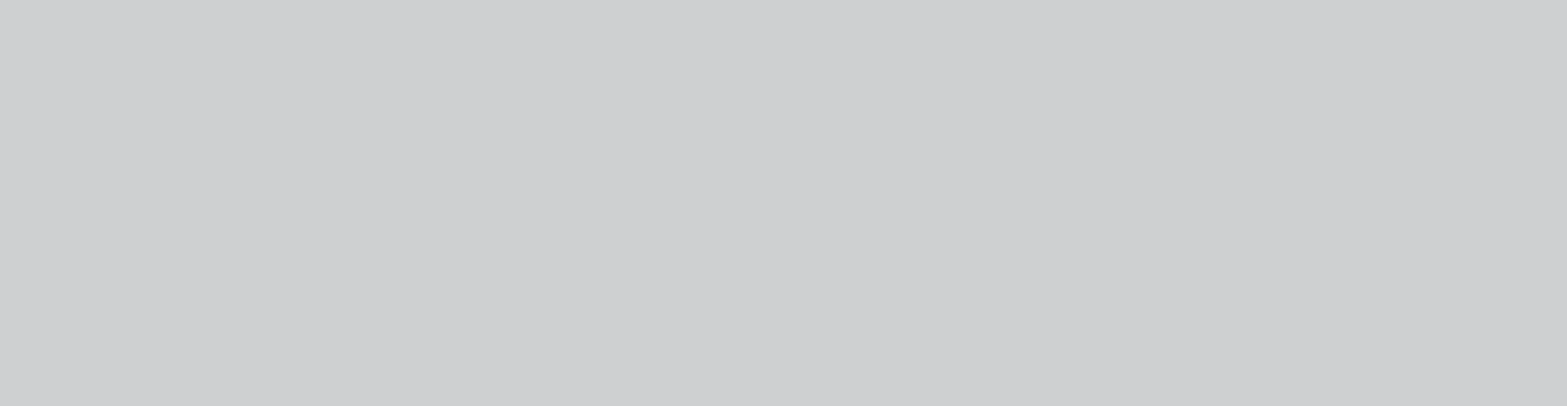
6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile

Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Hakkında Kanun, Erişim tarihi 1 Kasım 2024,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6360&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Ekler

Ek-1 Eşitlik Birimleri

Sayı	Şehir	Belediye İsmi	Eşitlik Birimi İsmi	Kuruluş Yılı	Birimin Kuruluş Süreci	Birimde Çalışan Personel Sayısı	Bağlı Olan Müdürlük	Birimin Kendine Ait Düzenleyici Belgesinin Bulunma Durumu
1.	ADANA	Çukurova Belediyesi	Çukurova Belediyesi Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi Eşitlik Birimi	2018	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur	-	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	YOK
2.	ADANA	Seyhan Belediyesi	Seyhan Belediyesi Eşitlik Birimi	2017	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur	-	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	VAR.(Yönetmelik)
3.	ANKARA	Çankaya Belediyesi	Eşitlik ve Farkındalık Bürosu	2014	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur	5	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	YOK.(Görev ve sorumluluklar Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü yönetimliğinde tanımlanmıştır.)
4.	ANTALYA	Muratpaşa Belediyesi	Muratpaşa Belediyesi Eşitlik Birimi	2014	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur	7	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	VAR.(Yönetmelik)
5.	BURSA	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Büyükşehir Belediyesi Kadın İnovasyon ve Eşitlik Birimi	2023	İdari yapılanma sonucunda, müdürlüğe bağlı olarak kurulmuştur	3	Aile Kadın ve Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü	YOK
6.	BURSA	Nilüfer Belediyesi	Nilüfer Belediyesi Eşitlik Birimi	2010	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	3	Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü	VAR(Yönerge)
7.	BURSA	Osmangazi Belediyesi	Eşitlik Birimi	2013	Belediye başkanının onayı ile kurulmuştur.	1	Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü	VAR(Yönerge)
8	BURSA	Mudanya Belediyesi	Kadın ve Eşitlik Birimi	2023	Belediye Meclisi kararı ile kurulmuştur.	3	Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	VAR(Yönerge)
9.	ESKİŞEHİR	Eskişehir Büyükşehir Belediyesi	Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Eşitlik Birimi	2014	Belediye başkanının onayı ile kurulmuştur	2	Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Kadın Çalışmaları Şube Müdürlüğü	VAR(Yönerge)
10.	ESKİŞEHİR	Odunpazarı Belediyesi	Odunpazarı Belediyesi Eşitlik Birimi	2014	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	1 (Ek olarak 1 çalışan birim faaliyetlerinde yer almaktadır.)	Strateji Geliştirme Müdürlüğü	YOK
11.	ESKİŞEHİR	Tepebaşı Belediyesi	Tepebaşı Belediyesi	2022	Belediye meclisi kararı ile	4	Sağlık İşleri Müdürlüğü	YOK

			Toplumsal Eşitlik Merkezi		kurulmuştur.			
12.	İSTANBUL	Ataşehir Belediyesi	Ataşehir Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi	2020	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	8	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	Görev ve sorumlulukları Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü yönetmeliğinde tanımlanmıştır.
13.	İSTANBUL	Avcılar Belediyesi	Avcılar Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi	2020	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	1	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	VAR(Yönerge)
14.	İSTANBUL	Beşiktaş Belediyesi	Beşiktaş Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi	2014	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	1	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	VAR(Yönetmelik)
15.	İSTANBUL	Beylikdüzü Belediyesi	Beylikdüzü Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi	2015	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	2	Strateji Geliştirme Müdürlüğü	YOK
16.	İSTANBUL	Kadıköy Belediyesi	Kadıköy Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi	2016	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	1	Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü	YOK
17.	İSTANBUL	Kartal Belediyesi	Kartal Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Eşitlik Birimi	2021	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	1	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	YOK
18.	İSTANBUL	Küçükçekmece Belediyesi	Kadın Eşitlik Merkezi	2020	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	9	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	VAR(Yönetmelik)
19.	İSTANBUL	Şişli Belediyesi	Şişli Belediyesi Eşitlik Birimi	2015	Belediye başkanının oluru ile kurulmuştur.	3	Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü	YOK
20.	İSTANBUL	Maltepe Belediyesi	Maltepe Belediyesi Sosyal Politika ve Eşitlik Birimi	2022	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	2	Strateji Geliştirme Müdürlüğü	VAR(Yönetmelik)
21.	İZMİR	Balçova Belediyesi	Balçova Belediyesi Eşitlik Birimi	2023	Belediye başkanının oluru ile kurulmuştur.	3	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	YOK
22.	İZMİR	Bornova Belediyesi	Bornova Belediyesi Kadın-Erkek Eşitliği Birimi	2021	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	12	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	Görev ve sorumlulukları Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü yönetmeliğinde tanımlanmıştır.

23.	İZMİR	Buca Belediyesi	Buca Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Birimi	2018	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	2	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	Görev ve sorumlulukları Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü yönetmeliğinde tanımlanmıştır.
24.	İZMİR	Bayraklı Belediyesi	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Birimi Masası	2019	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	4	Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	VAR(Yönerge)
25.	İZMİR	Çiğli Belediyesi	Çiğli Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Şefliği	2020	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	7	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	Görev ve sorumlulukları Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü yönetmeliğinde tanımlanmıştır.
26.	İZMİR	Gaziemir Belediyesi	Gaziemir Belediyesi Eşitlik Birimi	2023	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	2	Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	YOK
27.	İZMİR	İzmir Büyükşehir Belediyesi	İzmir Büyükşehir Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Birimi	2012	Belediye başkanının oluru ile kurulmuştur.	5	Sosyal Projeler Dairesi Başkanlığı Kadın Çalışmaları Şube Müdürlüğü	Görev ve sorumlulukları Kadın Çalışmaları Şube Müdürlüğü Yönetmeliğinde tanımlanmıştır.
28.	İZMİR	Karabağlar Belediyesi	Eşitlik Hizmetleri Birimi	2015	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	1	Kadın ve Aile Müdürlüğü	Yönetmelik Meclis onayına sunulmuş.
29.	İZMİR	Karşıyaka Belediyesi	Karşıyaka Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi	2019	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	2	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	Görev ve sorumlulukları Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü yönetmeliğinde tanımlanmıştır.
30.	İZMİR	Konak Belediyesi	Konak Belediyesi Eşitlik Birimi	2018	Belediye başkanının oluru ile kurulmuştur.	2	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	Var(Yönerge)
31.	İZMİR	Narlidere Belediyesi	Pakize Ateş Kadın Danışma Merkezi ve Eşitlik Birimi	2021	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	5	Kadın Danışma Merkezi	Var(Yönerge)
32.	İZMİR	Selçuk Belediyesi	Yerel Eşitlik Birimi	2021	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	2	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	Var(Yönerge)
33.	İZMİR	Menemen Belediyesi	Cinsiyet Eşitliği Birimi			Çalışan Yok.		

34.	MERSİN	Mezitli Belediyesi	Mezitli Belediyesi Eşitlik Birimi	2021	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	2	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Yönetmeliğinin içinde birim yönergesi bulunmaktadır.
35.	MERSİN	Mersin Büyükşehir Belediyesi	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Şefliği	2019	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	3	Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanlığı	Var(Yönerge)
36.	MERSİN	Yenişehir Belediyesi	Yenişehir Belediyesi Eşitlik Birimi	2022	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	2	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	Var(Yönerge)
37.	MUĞLA	Bodrum Belediyesi	Toplumsal Cinsiyet Eşitlik Bürosu	2019	Belediye başkanının oluru ile kurulmuştur.	2	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	Var(Yönerge)
38.	SAMSUN	Atakum Belediyesi	Atakum Belediyesi Yerel Eşitlik Birimi	2022	Meclis Kararı ile güncellenen Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü'nün Yönetmeliğine göre örgüt yapısı içerisinde yer alan birim, Başkanlık Makamı Oluruyla kurulmuştur.	2	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Yönetmeliğinin içinde birim yönergesi bulunmaktadır.
39.	TRABZON	Ortahisar Belediyesi	Ortahisar Belediyesi Kadın Erkek Eşitlik Masası	2017	Belediye meclisi kararı ile kurulmuştur.	1	Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	YOK

 Ek-2 Hizmet Merkezleri

İl/Hizmet	2023			
	Kreş/Gündüz Bakımevi	Yaşlılara Yönelik Gündüzlü Bakım Merkezi	Engellilere Yönelik Gündüzlü Bakım Hizmeti	Evde Bakım Hizmeti
Adana*	5 adet gündüz bakımevi ve 4 adet kurs merkezi bulunmaktadır.	X	X	Evde bakım hizmeti verilmektedir. Pansuman, tansiyon ve şeker ölçümü, yaşlı bakımı, fizyoterapi, saç ve sakal kesimi, mantarlı tırnak bakımı, dikiş alımı ve sonda takımı gibi evde bakım hizmetleri sunulmaktadır.
Ankara*	Çocuk Etkinlik Merkezi adı altında 18 adet merkez var.	Emekli Lokalleri, Alzheimer Sosyal Yaşam Merkezi	1 adet Engelsiz Çocuk Bakım Evi, 1 adet Otizm Yaşam Merkezi mevcuttur. Özel Gereksinimli Çocuklar için 2 Mola Evi.	X
Antalya*	11 adet kreş/gündüz bakım evi bulunmaktadır.	X	1 adet Özel Eğitim Okulu ve 3 adet Mola Evi bulunmaktadır.	Evde bakım hizmeti verilmektedir. Doktor ziyareti/muayenesi, diş hekimi ziyareti/muayenesi, hemşirelik hizmeti, fizyoterapi hizmeti, hane temizliği, banyo ve kişisel bakım hizmeti ile birlikte hasta nakil hizmetleri mevcuttur.
Aydın**	4 adet Çocuk Gelişim Merkezi bulunmaktadır.	1 adet Alzheimer Merkezi bulunmaktadır.	3 adet Otizm Destek Merkezi ve Otizm Spor Salonu bulunmaktadır.	Evde bakım hizmeti verilmektedir.
Balıkesir*	2 adet kreş/gündüz bakımevi bulunmaktadır.	X	2 adet Engelsiz Yaşam Merkezi mevcuttur.	X
Bursa**	22 Ana Kucağı Çocuk Eğitim Merkezi bulunmaktadır.	X	X	Sosyoekonomik yoksulluk ve yoksunluk içinde bulunan yatağa bağımlı hastalara evde teşhis, tedavi, rehabilitasyon, bakım, refakat, eğitim, yönlendirme, ev temizliği ve ambulansla hasta nakil hizmeti verilmektedir.
Denizli*	X	X	X	Evde bakım, sağlık ve temizlik hizmetleri mevcuttur.
Diyarbakır* *	4 kreş bulunmaktadır.	X	2 Gündüzlü Bakım Merkezi Mola Evi bulunmaktadır. Ayrıca Engelli Destek Merkezi ve Aktif Yaşam Merkezi mevcuttur.	Evde bakım hizmeti mevcuttur.

İl/Hizmet	2023			
	Kreş/Gündüz Bakımevi	Yaşlılara Yönelik Gündüzlü Bakım Merkezi	Engellilere Yönelik Gündüzlü Bakım Hizmeti	Evde Bakım Hizmeti
Erzurum*	X	X	Engelli bireylerin eğitimine yönelik Koordinasyon Merkezi bulunmaktadır.	65 yaş üstü yurttaşlar için ev temizliği ve bireysel bakım hizmeti verilmektedir.
Eskişehir*	Dezavantajlı gruplara hizmet veren 1 adet kreş bulunmaktadır.	Zihinsel Engelli Gündüz Yaşam Merkezi'nde Alzheimer hastalarına da hizmet verilmektedir.	Zihinsel Engelli Gündüz Yaşam Merkezi'nde 18 yaş üzeri zihinsel engelli ve otizm spectrum bozukluğu olan bireylere hizmet verilmektedir.	Evde bakım hizmeti verilmektedir. Bu kapsamda hasta yıkama ve kuaförlük hizmeti bulunmaktadır.
Gaziantep*	4 kreş/gündüz bakımevi, 6 Anaokulu.	Yaşlılara hizmet veren 3 gündüzlü bakım merkezi mevcuttur.	2 merkez bulunmaktadır. Moral Evi ve Alzheimer Hasta ve Hasta Yakınları Buluşma Merkezi	Evde bakım hizmeti 2 merkez olarak bulunmaktadır. Evde yaşama destek ev temizliği, kişisel bakım, medikal malzeme yardımı ,psiko-sosyal destek, tadilat-onarım, acil ulaşım destek, iş-uğraş-meşgulliyet terapisi, ev kazalarının önlenmesine yönelik evlerinde düzenlemeler, sağlık destek hizmetlerini sunmaktadır.
Hatay	2 adet 3-6 yaş kreş/gündüz bakımevi mevcuttur.	X	X	Evde temizlik hizmeti verilmektedir.
İstanbul	3-6 yaş grubu çocukların ve ailelerinin yararlandığı toplam 68 Yuvamız İstanbul Çocuk Etkinlik Merkezi bulunmaktadır.	X	20 ÖZGEM (Özel Gereksinimli Bireyler Eğitim Merkezi) bulunmaktadır. Aynı zamanda 4 adet Kısa Mola Merkezi mevcuttur.	Evde bakım hizmeti verilmektedir. Bu kapsamda doktor değerlendirme, hemşirelik bakım, fizyoterapi, psikoterapi, hane ve kişisel temizlik, sosyal destek, hasta nakil ve diyetisyen danışmanlık hizmetleri verilmektedir.
İzmir*	3-6 yaş çocuklarının yararlandığı 13 tane İZELMAN anaokulu bulunmaktadır.	1 adet Sosyal Yaşam Kampüsü, Bakımevi ve Rehabilitasyon Merkezi bulunmaktadır.	Buca Sosyal Yaşam Kampüsü Hizmet Merkezi'nde engellilere yönelik; özel eğitim, el sanatları, seramik, yaratıcı drama ve spor(masa tenisi) eğitimleri	Sosyo-ekonomik yoksulluk ve yoksunluk içinde bulunan, günlük yaşam faaliyetlerini tek başına sürdüremeyen hasta, yaşlı ve engelli ihtiyaç sahibi kişilere; belirli periyodlarda kişisel bakım, kuaför, ev temizliği, psikolojik destek, fiziksel aktivite desteği ve küçük onarım destek

İl/Hizmet	2023			
	Kreş/Gündüz Bakımevi	Yaşlılara Yönelik Gündüzlü Bakım Merkezi	Engellilere Yönelik Gündüzlü Bakım Hizmeti	Evde Bakım Hizmeti
	Ayrıca 22 tane Masal Evi bulunmaktadır.		verilmektedir. Alzheimer ve Demans Hasta ve Aileleri Buluşma Danışma Merkezi bulunmaktadır.	hizmeti verilmektedir.
Kahramanmaraş*	X	10 Adet yaşlı dinlenme salonu mevcut.	1 Adet gündüzlü Engelsiz Yaşam Merkezi bulunmaktadır	YADES kapsamında kişisel bakım, temizlik ve sıcak yemek hizmeti verilmektedir.
Kayseri*	X	1 adet gündüz bakım merkezi mevcuttur.	4-12 yaş arasına hizmet veren 2 adet Zihinsel Engelli Gündüz Bakım Merkezi mevcuttur.	65 yaş üstü yaşlılara gelir durumu, aile desteği gibi kriterler gözetilerek 15 günde bir ev temizlik hizmeti ve haftalık olarak banyo hizmeti verilmektedir. Aynı zamanda kişisel bakım hizmeti içerisinde berber/kuaför hizmeti sağlanmaktadır.
Kocaeli**	Kreş ve Gündüz Bakımevleri adı altında 1 adet Merkez bulunmakta.	X	17-35 yaş aralığına hizmet veren Engelsiz Yaşam Merkezi bulunmaktadır.	Evde bakım hizmeti verilmektedir.
Konya**	X	X	Engellilere yönelik kurs faaliyetleri bulunmaktadır.	Ev temizliği ve öz bakım hizmetleri sunulmaktadır.
Malatya*	4-6 yaş arası çocuklar için kurulmuş 11 adet gündüz bakım ve etüt merkezi mevcuttur.	65 yaş üstü vatandaşlara hizmet vermekte olan Vefa Konağında ücretsiz berber, seminer, danışmanlık, spor ve içecek ikramları vb. hizmetler verilmektedir.	Engelliler Koordinasyon Merkezi'nde engelli vatandaşlara yönelik danışmanlık, engelli taşıma hizmeti, meslek edindirme kursları, medikal malzeme desteği verilmekte ve sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenmektedir.	65 yaş üstü vatandaşlara ev temizliği ve tadilatı ile beyaz eşya ve mobilya desteği sunulmaktadır.
Manisa*	3-6 yaş arası çocuklar için 3 adet kreş mevcuttur.	X	X	X

İl/Hizmet	2023			
	Kreş/Gündüz Bakımevi	Yaşlılara Yönelik Gündüzlü Bakım Merkezi	Engellilere Yönelik Gündüzlü Bakım Hizmeti	Evde Bakım Hizmeti
Mardin**	X	X	X	YADES Programı kapsamında 65 yaş ve üzeri vatandaşlarımıza Temizlik, Diyetisyen, Psikolog ,Öz Bakım ve Mobil Ulaşım hizmetleri verilmektedir.
Mersin*	36-72 aylık çocukların eğitim gördüğü 3 adet kreş mevcuttur.	4 ilçede Emeklilere hizmet veren Emekli Evi mevcuttur.	1 Mola Evi, 1 Uygulama Evi mevcuttur. Ayrıca 1 adet Engelsiz Yaşam Merkezi ve Engelsiz Yaşam Parkı hizmet vermektedir.	Öz bakım ve evde temizlik hizmetleri verilmektedir. Evde sağlık hizmeti olarak doktor, hemşire, pansuman, fizik tedavi ve ambulans hizmeti verilmektedir.
Muğla*	2 adet kreş/gündüz bakım merkezi bulunmaktadır.	X	X	Yaşlı, yatağa bağımlı, kimsesiz, engelli bireylere kendi yaşam mekanlarında tıbbi bakım, hekim muayenesi, psikolog desteği, diyetisyen desteği ve genel bakım hizmeti sunulmaktadır. Ayrıca yatağa bağımlı ve bakıma muhtaç vatandaşların refakatçilerine kendi evlerinde 'Hasta Refakatçi' eğitimi verilmektedir.
Ordu**	X	X	X	Evde sağlık ve temizlik hizmeti verilmektedir.
Sakarya*	X	1 adet Yaşlı Destek Merkezi bulunmaktadır.	X	Ev temizliği, yaşlı ve yatağa bağlı hastalara bakım hizmeti verilmektedir.
Samsun*	X	X	Engelli bireylere hizmet veren Mavi Işıklar Engelliler Eğitim Dinlenme ve Rehabilitasyon Merkezi bulunmaktadır.	Yaşlılara evinde hizmet veren Yaşlılara Hizmet Merkezi bünyesinde sosyal destek hizmeti, genel temizlik, kişisel bakım ve banyo, kuaförlük, çamaşırhane, evlerde yemek yapımı, sağlık, fizyoterapi hizmeti, psiko-sosyal destek, diyetisyen, kontrol ve denetim ile kültürel ve sosyal etkinlik hizmetleri verilmektedir.
Şanlıurfa**	X	X	X	X
Tekirdağ**	X	Ergene Aşevi ve Yaşlı ve Engelli Bakım Evi mevcuttur.	Ergene Aşevi ve Yaşlı ve Engelli Bakım Evi mevcuttur.	Evde temizlik hizmeti verilmektedir.

İl/Hizmet	2023			
	Kreş/Gündüz Bakımevi	Yaşlılara Yönelik Gündüzlü Bakım Merkezi	Engellilere Yönelik Gündüzlü Bakım Hizmeti	Evde Bakım Hizmeti
Trabzon*	X	X	Belediye bünyesinde engellilere hizmet veren 1 adet gündüzlü bakım merkezi mevcut.	İhtiyaç sahiplerine, evde temizlik hizmeti ve sıcak yemek yemek hizmeti verilmektedir.
Van	X	X	X	X

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

#DeđiřtirmekElimizde